XXV SJEDNICA NARODNE SKUPŠTINE REPUBLIKE SRPSKE

Magnetofonski snimak sa **XXV sjednice** Narodne skupštine Republike Srpske, održane **19. i 20.01.1993. godine.**

Memorijalni centar Srebrenica-Potočari Spomen obilježje i mezarje za žrtve genocida iz 1995. godine je vlasnik aplikacije "Transkripti genocida | Genocide papers". Zabranjeno je kopiranje programskog i dizajn rješenja aplikacije. Slobodno je korištenje svih podataka, stenograma, faksimila i dijelova dokumenata u okviru aplikacije, uz navođenje izbora "Transkripti genocida, Memorijalni centar Srebrenica-Potočari Spomen obilježje i mezarje za žrtve genocida iz 1995. godine".
Za sve dodatne informacije, budite slobodni da nas kontaktirate: info@srebrenicamemorial.org

TAPE RECORDING (transcript?)

OF THE RS NATIONAL ASSEMBLY's

25th SESSION

held on 19 and 20 January 1993

MAGNETOFONSKI SNIMAK

SA 25. SJEDNICE

NARODNE SKUPŠTINE

REPUBLIKE SRPSKE

održane 19. i 20. januara

1993. godine

MAGNETOFONSKI SNIMAK

25. sjednice NARODNE SKUPŠTINE REPUBLIKE SRPSKE

Sjednicom je predsjedavao predsjednik Narodne skupštine Mr Momičilo Krajišnik.

Predsjednik Krajišnik je otvorio 25. sjednicu Narodne skupštine Republike Srpske.

(Himna)

PREDSJEDAVAJUĆI:

I današnje zasjedanje zbog izuzetnih okolnosti bili smo prinuđeni da održimo na naš veliki praznik Sveto Bogojavljenje. Svima vama čestitam ovu veliku srpsku slavu, Hristos se javi.

Pozdravljam sve poslanike, državno političko rukovodstvo Republike Srpske, i predstavnike Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, pozdravljam i njegovo visoko preosveštenstvo gospodina Nikolaja mitropolita Dabrobosanskog, posebno pozdravljam delegaciju bratske Srpske Krajine u sastavu predsjednik Republike Goran Hadžić, predsjednik Vlade Zdravko Zečević, ministar inostranih poslova Slobodan Jarčević, sekretar Vlade Starević Dušan, savjetnik u Vladi Boro Martinović. Pozdravljam delegaciju Udruženja Srba iz bivše BiH u Beogradu, pozdravljam prof. dr Rada Mihaljuića, gospodina Rajka Petrova Nogu, Milenka Mališa, Nebojša Mihaljuića, izvinjavam se ako nisam dobro pročitao imena. Takođe pozdravljam predstavnike sredstava javnog informisanja i svima se zahvaljujem na prisustvu.

Molim sve prisutne da odamo dužnu počast našim borcima poginulih od prošlog zasijedanja do danas.

(Minuta ćutanja).

Neka im je vječna slava i hvala i neka im Bog dušu prosti.

Mislim da dijelim vašu želju da njihove žrtve budu ugrađene u temelje srpske državnosti.

Našoj današnjoj sjednici prisustvuje 71 poslanik, prema tome imamo dovoljan broj poslanika za punovažno odlučivanje.

Prije početka sjednice dobili ste predlog dnevnog reda i materijale koje smo imali za ovu sjednicu.

Molim poslanike da se izjasnimo o predloženom dnevnom redu, s tim da bi samo redosljed dnevnog reda na neki način preuredili.

Prvo bi trebala da bude tačka usvajanje zapisnika sa 24. sjednice Narodne skupštine, a druga ustavni principi za BiH sa objašnjenjima sadržanim u zapisniku Ženevske konferencije, treća bi bila izbor predsjednika i članova Vlade, pod a) Izbor predsjednika Vlade i pod b) izbor članova Vlade, četvrta tačka bi bila poslanička pitanja.

Molim da se izjasne poslanici ima li neko primjedbi na ovakav dnevni red.

Ima li ko potrebu da diskutuje po dnevnom redu.

Nema.

Možemo li da se izjasnimo o dnevnom redu.

Ko je za ovakav dnevni red.

Ima li neko protiv?

Suzdržan.

Konstatujem da smo jednoglasno usvojili predloženi dnevni red i da je konačno usvojen ovakvim redosljedom.

1. Usvajanje zapisnika sa 24. sjednice Narodne skupštine
2. Ustavni principi za BiH sa objašnjenjima sadržanim u zapisniku Ženevske konferencije,
3. Izbor predsjednika i članova Vlade,

a) Izbor predsjednika Vlade,

b) Izbor članova Vlade

4. Poslanička pitanja.

Gospodo predlazimo na prvi tačku dnevnog reda:

USVAJANJE ZAPISNIKA SA 24. SJEDNICE NARODNE SKUPŠTINE

Nadam se da ste uspjeli pročitati zapisnik i da li ima primjedbi na zapisnik.

Nema.

Molim da se izjasnimo ko je za ovakav zapisnik.

Ima li neko protiv?

Suzdržan?

Konstatujem da smo jednoglasno usvojili zapisnik sa 24. sjednice Narodne skupštine.

Prelazimo na 2. tačku dnevnog reda:

USTAVNI PRINCIPI ZA BiH SA OBJAŠNJENJIMA SADRŽANIM U ZAPISNIKU ŽENEVSKE KONFERENCIJE

Mi smo se dogovorili da uvodno izlaganje da u ime delegacije koja je predstavljala Republiku Srpsku podnese predsjednik Republike Srpske gospodin Karadžić.

G. dr RADOVAN KARADŽIĆ:

Poštovani poslanici, dragi gosti, dame i gospodo,

Došli smo u fazu kada treba razmotriti mogućnost uspostavljanja mira i konačnog političkog rješenja krize u bivšoj BiH. Tokom 9 mjeseci rata koga nam je objavila muslimanska strana a nametnula međunarodna zajednica protiv ustavnim i preranim priznavanjem BiH kao nezavisne države izvan Jugoslavije, poginulo je mnogo civila i vojnika na sve tri zaraćene strane. Mi smo prošli kroz pakao, prošli smo kroz haos građanskog međuvjerskog rata koji predstavlja nastavak drugog svjetskog rata jer se isti ljudi i iste porodice pojavljuju u ulozi žrtve kao i isti ljudi u ulozi zločinaca. Oživjele su jame i stratišta iz drugog svjetskog rata, tek popravljene crkve ponovo su porušene od iste ruke. Natjerani da žive u zajedničkoj državi ne samo tokom duge turske i austrougarske okupacije već nakon prvog, a zatim drugog svjetskog rata antagonizirani narodi i njihove kulture i religije gurnute su od strane međunarodne zajednice u pravcu krvavog konflikta. Međunarodna zajednica je kao i kod stvaranja Jugoslavije tako i kod njenog raspadanja, imala na umu, prije svega, te intererese, a nikako interese naroda koji su činili Jugoslaviju. Brutalnom diplomatijom i kršenjem svih normi međunarodnog prava mi smo dovedeni u situaciju, da se borimo za goli opstanak i za minimum svojih prava. Devet mjeseci je rata u kojem je istina o nama potpuno iskrivljena u kojem je srpska strana optuživana za sve ono što je njoj činila suprotna strana, u kojoj naša matica Jugoslavija, a posebno Srbija, trpi kritike, blaćena, sankcije, sankcije i prijetnje razaranjem. Tih 9 mjeseci suočili su nas sa nepravednom i neravnopravnom borbom protiv političke volje i interesa moćnika u jednom svijetu bez ravnoteže. Svijet bez ravnoteže čini nam se juri bezglavo u sopstvenu propast, a prvi i do sada jedini narod koji se suprostavlja uspostavljanju novog svjetskog poretka jeste srpski narod. Tvorci novog svjetskog poretka uvijek su prije izazivali novi svjetski rat nego, uspostavljali novi svjetski poredak. Nama je osporeno pravo na samoopredeljenje koje garantuju skoro svi dokumenti međunarodnog prava, naše pravo na samoopredeljenje garantovano je međunarodnim aktima UN o ljudskim i političkim pravima koji su usvojeni 1966. godine, a Jugoslavija ih je ratifikovala 1971. godine. Naše pravo na samoopredeljenje garantuje i Atlanska povelja koju su potpisali predsjednik SAD i premijer Velike Britanije, to pravo garantovalo nam je i 14 tačaka američkog predsjednika Vudrovu Vilsona. To pravo garantuje nam i povelja UN, to pravo garantuju i dokumenti KEBS-a, to pravo garantuju nam i druge deklaracije o ljudskim pravima. Uprkos tome, međunarodna zajednica nas prisiljava da ne živimo sa svojom jednorodnom braćom u Srbiji i Crnoj Gori i

Republici Srpskoj Krajini nasuprot tome prisiljavaju nas da živimo u istoj državi sa svojim najvećim neprijateljima koji su nasrnuli na naše pragove i domove, na naše kolijevke i nevinu djecu, na naše civile, na naše gradove i na naša sela.

Međunarodna zajednica obično na kraju uvidi svoju grešnu, ali to obično bude kasno za žrtvu njene greške. Još neobjavljena korespodencija glavnih aktera rasturanja Jugoslavije pokazaće da su svi oni znali da će doći do krvavog međuetničnog i međuvjerskog rata. Time je njihova odgovornost još veća. Njihova odgovornost za pakao kroz koji prolazimo je potpuna. Oni su brutalnom diplomatijom i pritiscima, te podrškom i jednostranom secesionističkim aktima suprotno tim normama međunarodnog prava izazvali i prouzročili raspad Jugoslavije, a nanon raspada Jugoslavije došlo je do potpuno prirodnog raspada tzv. male Jugoslavije, kako smo nekad zvali BiH. Evropska zajednica je ponudila svim stranama u BiH tzv. Lisabonski papir sa perspektivom transformacije BiH u konfederaciju tri konstitutivne države. To je bilo prihvaćeno od sve trr strane. Muslimanska strana je odmah nakon preranog priznavanja BiH okrenula leđa Lisabonskoj konferenciji i izazvala a zatim i zvanično objavila rat srpskom narodu u bivšoj BiH. Evropska zajednica se svim silama trudi da opravda svoju grešku preranog priznavanja BiH. Svim silama se trudi da sačuva BiH kao jedinstvenu i po mogućnosti unitarnu državu što je bazična i konačna želja muslimanske strane u ovome konfliktu. Istim onim argumentima kojima je rušena jugoslovenska država pokušava se spasiti BiH. Granice Jugoslavije koje su bile garantovane Versajskim ugovorom, dokumentima KEBS-a, Poveljom UN i drugim dokumentima bile su grubo povrijeđene i zanemarene, dok su granice republika unutar Jugoslavije koja je proizvoljno iscrtala komunistička oligarhija oko Josipa Broza Tita proglašene za nepromjenljive i nepovredive. Prokletstvo toga nasleđa koje se posebno ogleda u nepravednim granicama republika u Jugoslaviji dovelo je do rata i stradanja jugoslovenskih naroda. Svako odsustvo demokratskog postupka pri utvrđivanju granica jugoslovenskih republika moralo je rezultirati nasiljem i haosom kao što bi svako odsustvo demokratskog postupka u razgraničenju provincija u BiH rezultiralo produženim sukobima.

Međunarodna zajednica s jedne strane prijeti, zvecka oružjem i putem pristrasnih medija prikiva srpski narod na krst stradanja. Sa druge strane omogućava kakav takav rasplet krize. Zato Ženevka konferencija predstavlja jedinu nadu da se rat okonča. Iako nemamo sumnje u najbolje namjere kopredsjednika Ženevske konferencije, ta konferencija se ipak odvija u znaku pritisaka na Srbe i prijetnji ne samo Srbima u BiH nego cjelokupnom srpskom narodu. Postavlja se pitanje da li bi srpski narod trebalo uopšte da učestvuje u bilo kakvim političkim razgovorima koji se odvijaju u znaku prijetnji i pritisaka. No, to je u ovom trenutku jedini izlaz za političko rešenje krize. Pred vama se nalazi vrlo malo modifikovan dokument koji ste vidjeli na prošlom zasjedanju i koji se sastojao od deset principa. Na naš prijedlog od osam principa vođstvo konferencije odgovorilo je blagim kompromisom od devet principa pri čemu je u prvi princip plasirano priznanje tri konstitutivna naroda koji bi stvorili buduću BiH. Iako modifikacija nije velika ipak je značajna. BiH nema ukoliko je na dobrovoljnoj bazi ne stvore tri konstituenta tj. tri naroda čije pravo na državotvornost ne prolazi nego se, naprotiv, potvrđuje i učvršćuje odlukom

o stvaranju neke BiH kao zajednice tri konstitutivna naroda odnosno zajednice njihovih provincija u kojima će se vršiti najveći dio funkcija vlasti. Čini se da je prvi predloženi ustavni princip za sva vremena odgnao ono zbog čega je muslimanska strana i povela ovaj rat, a to je unitarna BiH građanskog tipa. Za građanski tip države zalagala se muslimanska strana zato što se pouzdala u svoj visok natalitet i svoju brojnost. Da smo prihvatili muslimanski prijedlog državotvornost srpskog naroda bila bi izgubljena za sva vremena, a mi bi smo postali nacionalna manjina u jednom islamskom društvu. Poznata je sudbina dimija tj. građana drugog i trećeg reda neislamskih naroda u islamskim društvima. Ona nam je poznata i iz našeg iskustva u onim opštinama u kojima muslimani čine nacionalnu većinu.

Princip broj dva se trudi da predložene provincije nemaju međunarodno pravni personalitet, ali ostavlja dovoljno mogućnosti za administrativno povezivanje sa drugim državama i njihovim provincijama. Svi ostali principi su manje više poznati.

Zapisnik sa plenarne sjednice koji služi kao objašnjenje nedvosmisleno ukazuje na to da će se do novog zajedničkog Ustava doći konsenzusom tri nacionalne zajednice. I da se Ustav po najbitnijim pitanjima može mijenjati samo konsenzusom. Nama je svakako dobro poznata sudbina kosenzusa u prethodnom Ustavu BiH. Ali ovoga puta mi imamo više šansi da izbjegnemo prevare i preglasavanja radi toga što svoje državotvorno pravo teritorijalizujemo u svojim provincijama. Provincije će takođe imati svoje ustave i svoju demokratski izabranu zakonodavnu vlast i demokratski izabrane organe vlasti te nezavisno sudstvo. Taj elemenat predstavlja elemenat državnosti provincija. Predloženi Ustavni sud sa većinom nebosanskih članova koji će se baviti ustavnim pitanjima o ljudskim pravima i međunarodnim garancijama predstavlja jednu vrstu stranog protektorata nad BiH, ali nismo bili u mogućnosti da to promijenimo. Istini za volju, ovakav Ustavni sud predložila je srpska delegacija na Lisabonskoj konferenciji ali isključivo uz lisabonski papir kako bi međunarodnoj zajednici pružili uvjeravanja da ne želimo da nasilno otcijepimo neke dijelove Bosne. Konferencija je odbacila Lisabonski papir, ali je iz njega zadržala prijedlog Ustavnog suda.

Princip 7. govori o postepenoj demilitarizaciji Bosne i Hercegovine. I to je srpski predlog na Lisabonskoj konferenciji. Naime nismo mogli da zamislimo da se stvara bilo kakva centralna sila pod vodstvom muslimanskog vodstva, niti vjerujemo da je u isti stroj moguće postaviti Srbe, Hrvate i Muslimane koji se već 9 mjeseci međusobno ubijaju. Srbi su narod mira, i to što se sada dobro bore, to je samo iz nevolje jer brane svoje pragove, jer su ugrožene njihove porodice. Svima je jasno da će se Srbi radije baviti mirnodopskim aktivnostima nego se mrznuti u smrznutom rovu.

Princip 8. odnosi se na međunarodno priznanje manjinskih i a ljudskih prava, na poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i garancije. I to je za nas prihvatljivo.

Princip 9. govori ponovo o želji međunarodne zajednice za protektoratom nad BiH. Sve i suviše podsjeća na vremena Berlinskog kongresa.

Poštovani poslanici,

Ovo je sudbonosan trenutak za našu zemlju i naš narod. Pred vama je predlog političkog rješenja krize u bivšoj BiH kojeg je napravila međunarodna zajednica. Nismo, dakle, učestvovali u kreiranju ovog dokumenta. Molim vas da sa svom ozbiljnošću i odgovornošću, koja je karakteristična za ovaj parlament, razmotrite sve aspekte i implikacije ovog predloga. Molim vas da tokom rada zanemarite mape provincija i ne povezujete ih sa ovim principima, jer će mape biti posebno rađene i usaglašavane. Želim odmah da vas obavijestim da je konferencija već zauzela stav kako se mape koje su sada predložene mogu mijenjati samo konsenzusom tri naroda. Mi to ne možemo prihvatiti. Do mapa treba da dođe konsenzusom tri naroda, a ne da one budu predložene od nekog četvrtog, a da ih mi možemo mijenjati konsenzusom tri sukobljene strane.

Želim da vas upozorim da je u tretmanu mapa prisutna proizvoljnost kakvu je primijenio Josip Broz Tito crtajući proizvoljno mape jugoslovenskih republika. Mape slijede princip komunističke podjele na opštine u Bosni i Hercegovini a ne princip etničke rasprostranjenosti naroda prema naseljenim mjestima, što bi bilo jedino ispravno. Ako bismo prihvatili takav postupak, onda bismo prihvatili da se sankcionišu i cementiraju sve one nepravde koje je srpskom narodu učinila protekla vlast tokom 45 godina diktature. Za to vrijeme, srpski krajevi su bili potpuno zanemareni u razvojnom pogledu. Prvo nas je turska imperija tjerala iz naših dolina i sa plodnih zemljišta u vrhove planina, ostvarujući tako prostor za poturčene Srbe koji se danas nazivaju Muslimanima; zatim je komunistička vlast ubrzano razvijala isključivo muslimanske i donekle hrvatske krajeve, i to je po socijalističkom metodu redistribucije, činila zajedničkim novcem sva tri naroda. Ako bismo prihvatili nedemokratski metod krojenja mapa mi bismo prihvatili sve nepravde koje su do sada učinjene prema nama.

Zato vas molim da u ovom trenutku zanemarite mape, ali u isto vrijeme da se pripremite za sljedeću rundu razgovora ako prihvatite ove principe. Naime, sljedeći rad na konferenciji bit će rad na vojnom papiru, tj. obustavljanje neprijateljstava, te rad na mapama.

Najveće iskušenje ove konferencije bit će rad na mapama. Naša delegacija na Ženevskoj konferenciji kao, uostalom, i vi na prethodnom zasjedanju, odbila je bila ponuđenih deset principa i to odbijanje smo ponovili nakon sažimanja principa u deset tačaka. Ali smo na kraju dugotrajnih i upornih analiza, odlučili da uslovno prihvatimo papir i ponudimo ga vama na usvajanje. Ovaj papir nam daje mnogo manje nego što sada imamo. Naime, sada imamo državu koju smo stvorili sopstvenim snagama i po pravu naroda na samoopredjeljenje i tvorenje država. Ta država, Republika Srpska, je jedini državni organizama koji legalno i legitimno funkcioniše na prostoru bivše Bosne i Hercegovine. Izmjenom Ustava ukinuli smo srpske autonomne oblasti koje su tvorile Republiku Srpsku i koje su u izvjesnoj mjeri ličile na predložene provincije. Dakle, ovaj papir nam nudi da se vratimo na fazu srpskih autonomnih oblasti. Kada smo u analizi polazili od toga šta ovi principi nude, odlučili smo se za odbijanje. Ali kada smo okrenuli postupak i kada smo u analizi pošli od toga šta ovi principi nude centralnoj vlasti kao instrumentu dominacije nad nama, odlučili smo da ga uslovno prihvatimo do vaše konačne odluke. Naime,

iako nam papir nudi manje od onoga što sada imamo, on nam ipak otvara perspektivu da očuvamo svoje državotvorno pravo i svoje jedinstvo, svoju kulturu i tradiciju, vjeru, obrazovanje, informisanje i svoju ekonomiju. Papir ne nudi mnogo mogućnosti centralnoj vlasti da dominira nad nama.

Druge dvije nacionalne zajednice trebalo bi da su tako-đe zadovoljne, jer papir nudi i njima isto, tj. njihovu potpunu autonomiju na njihovim prostorima. Protiv ovog papira može biti samo muslimanska strana radi toga što joj papir ukida ono na šta i inače nije imala pravo, tj. dominaciju nad Srbima i Hrvatima.

Naše autonomne pokrajine ili provincije, kako ih ovaj papir naziva, moći će da se međusobno povezuju i sarađuju. I sada samo od političke volje srpskog narod a za punim jedinstvom zavisi da li ćemo se rasuti u nekoliko provincija ili ćemo sačuvati svoje jedinstvo. Pitanje povezivanja provincija je demokratsko pitanje i ono ne može biti spriječeno. Pitanje ujednačavanja obrazovnog sistema, sudstva, i drugih ekonomskih mjera, te pitanje saradnje sa drugim srpskim zemljama, spada u neotuđivo pravo demokratsko naroda, pruža mogućnost za očuvanje našeg identiteta i našeg entiteta u okviru bivše BiH.

Mislim da smo na vojničkom planu ostvarili ono što nam je bio sveti cilj, a to je zaštita našeg naroda protiv ponovnog genocida, zaštita naših teritorija i naših civila. Mislim da nam ovaj papir pruža izvjesnu priliku da ostatak naših prava ostvarimo političkim sredstvima. Već odavno je jasno da Srbi ne započinju nikakve ofanzivne akcije, čak da ne preduzimaju ni nikakve kontraofanzive. Međunarodna zajednica, iako o tome ne govori jasno vidi da je muslimanska strana zainteresovana za rat, tj. da ratnim sredstvima ostvari ono na šta nema pravo, a to je dominaciju nad čitavom BiH.

Opredjeljujući se za ovaj papir mi smo se opredijelili za nastavak rješenja krize političkim sredstvima. Ako međunarodna zajednica bude imala kompleksan pristup mapama, možemo se nadati prestanku rata i konačnom političkom rješenju krize. To podrazumijeva kompromise i na političkom i na teritorijalnom planu. U ovom slučaju, kompromisi znače da niko neće dobiti sve što je želio, ali da niko neće izgubiti sve što je mogao da izgubi. Ako prihvatimo ovaj papir možemo se nadati da će međunarodna zajednica promijeniti svoj nepravedan odnos prema Srbima u BiH i posebno prema Jugoslaviji koja ni kriva ni dužna ispašta zbog solidarnosti sa nama. Ispašta sankcije, blaćenje i prijetnje. Imamo uvjeravanja i iz Srbije i iz Jugoslavije da će, bez obzira na sankcije i prijetnje biti na našoj strani dok mi branimo svoje pravedne ciljeve, a dok ono što tražimo za sebe priznajemo i drugima. Glasine o ucijenjenosti nemaju nikakvog osnova. Srbija, Crna Gora i Jugoslavija nikada ne bi prihvatile da srpski narod u bivšoj BiH dođe u neravnopravan položaj. Mi smo svjesni da teškoće kroz nkoje prolazi Jugoslavija nominalno potiču od naše opravdane borbe za slobodu i ravnopravnost. Ali mi dobro znamo da su rušitelji Jugoslavije planirali da nastave sa rušenjem Jugoslavije i posebno Srbije, i nakon rješenja konflikta u Bosni i Hercegovini. Scenarij postoji i po njemu Srbija treba da se svede na najmanju moguću mjeru, tj. na granice iz vremena Berlinskog kongresa. Zbog važnosti geopolitičkog

položaja srpskog naroda na Balkanu, zatim zbog naše prvoslavne vjere i srodnosti sa Rusima mi smo izloženi neprijateljskim akcijama i planovima, prije svega od velike Njemačke i onih koji su sa njom u savezu. Kad je god bila poremećena svjetska ravnoteža, a tako je bilo i pred Berlinski kongres i nakon rusko-japanskog rata 1905, i 1914. i 1941. godine, srpski narod je plaćao ogromnu cijenu svoje slobode i nezavisnosti. Danas srpski narod trpi udarce u Republici Srpskoj Krajini i Republici Srpskoj, ali mi dobro znamo šta se priprema Srbiji kada se ovdje bojište smiri. U tom pogledu mi Srbi snosimo djelimičnu odgovornost za naša stradanja. Odgovornost snosimo zbog toga što smo dopustili da uvijek budemo rascjepani i usitnjeni ili u više država ili na više nepomirljivo sukobljenih stranaka i vojski. Po prvi put u našoj novijoj istoriji Srbi na ovim prostorima imaju samo jednu vojsku. Moramo prevazići usitnjenost srpskog nacionalnog bića, moramo se usmjeriti u svoj svojoj snazi ni manji ni veći od nas samih. Moramo zahtijevati od nepravednog i neuravnoteženog svijeta da poštuje naša prava. Od onoga trenutka kada se uspostavimo kao respektovana nacija, imaćemo više savjetnika nego protivnika. Bojimo se da politika sitnih koraka i prilagođavanja neprijatelju ustvari vodi upravo onom ishodu kojem se naši neprijatelji nadaju. Ponekad mi izgleda da nas je međunarodna zajednica stavila u nekakvu bob-stazu i otisnula niz brdo i da nas gura tačno prema onom ishodu prema kome hoće naši naprijatelji. Svaki pokušaj da promijenimo našu sudbinu izazvan je oštrim reakcijama naših neprijatelja i vraćanjem u istu bob-stazu za kojom strmoglavo jurimo.

Čini mi se da se primiče vrijeme da jednim naglim pokretom iskočimo iz zadane bob-staze i promijenimo tok događaja. Ako sam u pravu, onda cjelokupni srpski narod mora da misli na taj iznenadni trzaj i pokret koji treba da promijeni tok događaja. Za takav zaokret moramo se pripremiti svim umnim, političkim i vojnim snagama. Uvjeren sam da će se u međunarodnoj zajednici naći dovoljno onih koji će respektovati taj suštinski zaokret. Do tada mi Srbi treba da ostvarujemo samo ono što je u ovom trenutku moguće i da va pripremamo prilike za ostvarivanje onoga što će biti moguće sutra. U tom smislu, ja ove ponuđene principe i prihvatam kao realistički potez i realističku mjeru u ostvarenju onoga što je moguće ostvariti danas i u ostvarenju dobrih prilika za ono što će biti ostvarivo sutra.

Stoga, i pored brojnih rezervi koje naša delegacija ima, i pored nepovoljnih prilika i prijetnji u kojima se odvija mirovni proces u Ženevi preporučujem da nakon iscrpne analize i sagledavanja svih implikacija ovog papira, odobrite prihvatanje papira, kao jedan korak na mirnom političkom rješenju.

Želim da ponovim da mape nisu sastavni dio ovog papira i da tek predstoji njihovo usaglašavanje i prihvatanje. Zahtijevaćemo da se razgraničenje provincija odvija kao demokratski čin, da se isključi svaka proizvoljnost i pristrasnost, i da se do zajedničkih granica dođe demokratskom odlukom naroda u pograničnim dijelovima, tj. ljudi kojih se te mape i najviše tiču.

Ne vjerujem da međunarodna zajednica može odbiti demokratski postupak koji zahtijevamo u stvaranju mapa. Ukoliko nađete da nas ponuđeni principi ne ograničavaju u ostvarivanju svojih prava i omogućavaju dalji pozitivan razvoj događaja i evoluciju našeg položaja i obrnuto, molim

da u skladu s tim donesete svoju odluku. A ja ću još jednom ponoviti uvjerenje naše delegacije da principi ipak omogućavaju postizanje našeg cilja postepeno. Hvala.

/a p l a u z/

PREDSJEDAVAJUĆI:

Zahvaljujemo se gospodinu Karadžiću.

Prije nego što pređemo na raspravu po ovoj tački pružićemo mogućnost da ovaj skup pozdravi predstavnik Udruženja Srba u Beogradu, gospodin prof. dr Rade Mihaljčić.

RADE MIHALJČIĆ:

Gospodine predsjedniče, vaše visoko preosveštenstvo, dragi gosti,

Pozdravljam vas u ime našeg udruženja, u ime milion i po Srba porijeklom iz bivše Bosne i Hercegovine. Prenosimo naše divljenje junacima u rovovima i ovom parlamentu i njegovom vodstvu, koje je svojim radom i promišljenim odlukama polako sabira plodove. Ovih dana su na Pale, otkuda se vazda sa visine gledalo dole na drumove, uprte oči cjelokupne svjetske javnosti. To što cio svijet očekuje odluku Skupštine Republike Srpske fantično je priznanje ovog najvišeg srpskog državnog organa od onih koji nam nisu naklonjeni.

Udruženje Srba iz bivše BiH stoji iza ove Skupštine i njenih odluka. Mi jedino očekujemo zajednički stav, jedinstvenu odluku. Ne sumnjamo da će ovaj parlament donijeti najbolju. Uvjereni smo da dokument koji su Srbi u Ženevi uslovno prihvatili nikako ne znači odustajanje od našeg krajnjeg cilja - zajedničke države srpskog naroda. Ovo je samo opredjeljenje za postupnost. Preči put je možda neizvesniji a obilazniji je sigurniji. Ovo je diplomatski predah pred rad na mapama. Naša generacija dužna je da pokaže dovoljno političke mudrosti kako ne bismo zatvorili horizont pred našim najvišim ciljem. Prvu i odlučnu bitku smo dobili. Bosna i Hercegovina zauvijek je podijeljena i nikad više neće biti ono što su naši neprijatelji planirali. Srpski narod bivše BiH uspravio se i postao politički subjekt, gospodar na svojoj zemlji. Bez saglasnosti srpskog naroda ni jedna se ozbiljna politička odluka na ovim prostorima ne može donijeti. Naše okruženje i cio svijet prihvatio je činjenicu da je srpski narod na Balkanu cjelina i da se kao cjelina mora uvažavati. Zato je dobro što su u Ženevi bili i predstavnici Jugoslavije, Srbije i Crne Gore, i što je ova sudbonosna odluka zajednički donesena. Srbi sa rubova srpstva uvijek su na sebe primali prve munje i gromove. Ali dok ima matice ima i nade. (aplauz).

PREDSJEDAVAJUĆI:

Hvala prof. Radu Mihaljčiću na toplim pozdravnim riječima.

Javio se da pozdravi ovaj skup predsjednik Republike Srpske Krajine gospodin Goran Hadžić:

GORAN HADŽIĆ:

/A p l a u z/

Vaše visoko preosveštenstvo, dame i gospodo, braćo i sestre,

Dozvolite mi da vas sve skupa pozdravim i da vam prenesem pozdrav naroda Republike Srpske Krajine. Mi Krajišnici ne sumnjamo da će odluka koju god donesete večeras biti u interesu srpskog naroda u cjelini. Ako ta odluka trenutno, ne daj Bože, donese zlo srpskom narodu, budite sigurni da ćemo to zlo podijeliti sa vama i da ćemo biti s vama zajedno kao što i sad jesmo (aplauz)

Siguran sam da će odluka koju danas donosite, afirmisati mir i interes srpskog naroda u cjelini ali da neće ići ispod granice dostojanstva koje priliči srpskom narodu.

Još jednom, glasajte po savjesti. Hvala i sretno.

/Aplauz/

PREDSJEDAVAJUĆI:

Hvala, gospodinu Hadžiću.

Dobili smo više pozdrava od značajnih ličnosti i institucija, pa ćemo zamoliti dr. Milanovića da pročita neke koji zaslužuju posebnu pažnju. Ostale, koje ne možemo pročitati zahvalićemo se i pozdraviti ih.

Dr MILANOVIĆ:

Vaše preosveštenstvo, gospodine predsjedniče, kolege poslanici,

Dobili smo preko 50 stranica kucanog teksta različitih telegrama. Naravno, daleko bi nas odvelo da sve to pokušavamo pročitati. Ja ću pročitati one za koje mislim da zaslužuju posebnu pažnju, a zaslužuju pažnju svi redom. Ovdje ima i poruka koje treba da uđu u odluke. Njih ćemo predati Predsjedništvu da ih pokuša ugraditi u odluke i mape.

Teško je odabrati značajnije od značajnijih. Pas neka mi bude dopušteno da po nekom svom vlastitom izboru počnem ovim redom.

Gospodine predsjedavajući razvoj krize u Jugoslaviji dostigao je odlučnu etapu. Kopredsjednici Konferencije o Jugoslaviji podnijeli su plan za rješenje krize u BiH. Iako sam plan sadrži nedostatke za sve strane, ipak predstavlja najbolji način za nalaženje pravednog rješenja. Vodeći se humanitarnim osjećanjima, kao i tradicionalnim prijateljstvom naših naroda, kao i izražavajući osjećaje preovladavajuće većine članova Grčkog parlamenta, želim da snažno pozovem Srbe iz BiH da usvoje pozitivan stav prema ovom planu, u ime mira i stabilnosti u regionu i radi zaustavljanja razaranja krvoprolića i patnji civilnog stanovništva. Prihvatanje ovog neophodnog dijela mirovnog plana Konferencije o Jugoslaviji će predstavljati kritičnu tačku koja će odrediti budući razvoj događaja. Kao i sveukupan stav međunarodne zajednice prema Srbima u BiH.

GOSPODIN ANASTAZIOS SELDARIS

PREDSJEDNIK GRČKOG PARLAMENTA

/Aplauz/

U Moskvi se, između ostalog i na najvišem nivou stalno poklanja pažnja razvoju događaja u Jugoslaviji i oko nje. Posebno pažljivo pratimo napredak stvari u Ženevi. Sa velikim zadovoljstvom kod nas je prihvaćena vijest da su predsjednici SRJ g. Ćosić, Srbije, g. Milošević i Republike Srpske, Radovan Karadžić, doprinijeli uspjehu druge runde ženevskih pregovora. Visoko cijenimo ovu konstruktivnu liniju i izražavamo nadu da će se ona dosljedno provoditi i u buduće. U Moskvi se posebno nadaju da će saglasnost postignuta u Ženevi o principima ustavnog uređenja BiH, biti odobrena od strane Skupštine Republike Srpske. Važno je da bi se predstavnici Srba u BiH opredijelili za što skoriju obustavu rata u korist daljih koraka u pravcu mirovnog regulisanja u okviru ženevskog pregovaračkog procesa. Sa naše strane će slijediti konkretni koraci. To se odnosi na poznatu rezoluciju Savjeta bezbjednosti o zabrani vojnih letova iznad BiH. U slučaju napretka mirovnog procesa poduzećemo sve i nove aktivnosti radi podrške prijateljskom narodu.

GRUPA DEPUTATA RUSKOG PARLAMENTA

/Aplauz/

Poštovani gospodine Krajišnik,

Želim vam u ovim odsudnim trenucima uputiti moj prijateljski pozdrav, da uoči otvaranja Skupštine predstavnika srpske zajednice u Bosni kojoj predsjedavate, podnesem vašoj pažnji sljedeće. Pratimo sa mnogo pažnje situaciju u bivšoj Jugoslaviji i naročit tok događaja u BiH. Saznao sam sa dubokim žaljenjem o dramatičnoj situaciji cjelokupnog stanovništva, o brojnim gubicima ljudskih života, razaranjima dobara i ogromnim štetama koje trpe sve strane u konfliktu. Međunarodna konferencija u bivšoj Jugoslaviji održana u Londonu, predstavlja, po

mom mišljenju, odlučujuću etapu u iznalaženju miroljubivog rješenja krize od političkih lidera bivše Jugoslavije, kojima pripada glavna odgovornost za podršku međunarodne zajednice.

Saznali smo o ohrabrujućim evolucijama zabeleženim u rješavanju jugoslavenske krize, postizanjem dogovora 12. januara 1993. u okviru mirovnih pregovora u Ženevi. Prihvatanje mirovnog plana, koji su izložila dvojica kopredsjednika međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji pruža realnu šansu i predstavlja alternativu za smirenje konflikta u zoni održavanja dramatične situacije u BiH isključivo političkim sredstvima.

Obraćam se Vama, sa nadom da će se u ovim sudbonosnim trenucima članovi Skupštine predstavnika srpske zajednice u BiH pokazati mudrost usvajanjem odluke koja dovodi trenutnom prekidu havarija naroda u zoni. Potpisivanjem stava koji je predsjednik Karadžić zauzeo u Ženevi određuje tok na miru. Izražavam istovremeno svoje osjećaje koje su involvirane snage djelovati realističnom odgovornošću i lucidnosti kako bi se zaustavilo krvoproliće i nastupio toliko očekivani mir stanovništva koje toliko mnogo očekuje od cjelokupne međunarodne zajednice. Molim vas, primite izraze mog poštovanja.

ILION ILIESKU, predsjednik Rumunije

/a p l a u z/

Kao prijatelj naroda koga predstavljate, pozivam vas na usvajanje Vens-Ovenovog mirovnog plana. Narod Amerike će pružiti ruku prijateljstva kad rat završi. Patnje sva tri naroda BiH moraju prestati. Svi mi u Americi koji brinemo za ove narode zahtijevamo usvajanje mirovnog plana. Ukoliko on prepadne, mnogi će bespotrebno umrijeti prije nego što on bude konačno usvojen. Svijet očekuje vašu odluku.

AMERIČKI KONGRESMEN DŽIM VUDI

Dragi gospodine predsjedniče,

Kako razumijem, danas će članovi Parlamenta Republike Srpske glasati o mirovnom planu koji je predložen u Ženevi od Sajrusa Vensa i Lorda Ovena i o vašem principijelnom prihvatanju ovog plana. Cilj ovog pisma je da utiče na članove Parlamenta da glasaju u prilog mirovnog plana, koji je, kako ja shvatam, može da vodi do konačnog političkog rješenja, kao i do stabilizacije regiona. Rat i destrukcija moraju prestati. I srpski narod i mnoge druge nevine žrtve već su patili mnogo više nego što bi trebao da pati iko na zemlji. Mi se molimo za mir za sve vas.

Iskreno

HELENA DELIĆ-BENTLI.

/Aplauz/

Prije svega želim da vas pozdravim i da vas podržim u vašem radu za brži razvoj i sudbinu srpstva. Vremena su teška, pritisak sa svih strana ogroman, ali sam siguran da ćete uz Božiju pomoć, na ovaj sveti dan, pronaći najbolje rješenje, bez prihvatanja bilo čijih ucjena i ultimatuma. Preci naši su toliko puta bili u sličnim raskršćima i pokazalo se da su, kada god su se griješili o srpske nacionalne interese, da su donosili prave odluke. Srpski narod se kroz istoriju pokazao kao državotvoran, što će se još jednom potvrditi. Vi ne smijete iznevjeriti one koji su vam poklonili svoje povjerenje i donijećete odluku u skladu sa voljom i interesima srpskog naroda.

TOMISLAV KARAĐORĐEVIĆ

/aplauz/

Duboko smo uvjereni da će vaša odluka biti u duhu viševjekovnog dostignuća vaskolikog srpstva, da kroz objedinjenje svih srpskih država u jednu državnu cjelinu, zadovolji istorijsku pravdu. Sigurni da nas u tom putu neće omesti nikakvi ultimatumi i ucjene, bratski vas pozdravljam sa bogojavljenskim pozdravom HRISTOS SE JAVI:

narodna stranka - POTPREDSJEDNIK

ZORAN MILUNOVIĆ

Imamo veliki broj telegrama koji su na nekoliko stranica. Pokušaću da izvučem samo značajne poruke.

Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Sa povjerenjem u narodne poslanike, očekujemo da će Narodna skupština donijeti takve odluke koje će garantovati već borbom ostvarena prava srpskog naroda u BiH, odlukeoje će biti u interesu svekolikog srpskog naroda. Pravilno rješenje srpskog naroda u u bivšoj BiH, kao konstitutivnog i ravnopravnog naroda, uliva nadu i samopouzdanje da će Republike Srpske Krajine ostvariti svoja prava zasnovana na pravdi i slobodi i principima samoopredjeljenja.

Želimo vam mnogo uspjeha u radu, na sreću i dobrobit cjelokupnog srpskog naroda. U tim nastojanjima imaćete podršku našeg udruženja.

UDRUŽENJE SRBA IZ HRVATSKE I REPUBLIKE

SRPSKE KRAJINE- PREDSJEDNIK

Prof. dr. Mihajlo Vučinić

Dr Bogdan Plećaš, sekretar

Imamo veliki broj telegrama naših građana iz inostranstva. Ovdje imamo potpis 97 Srba iz Amsterdama.

U ovom izuzetno teškom vremenu, kada donosite odluku o sudbini našeg naroda, nas 97 Srpkinja i Srba u Frankfurtu, izražavamo, poštovani gospodine predsjedniče, svoju podršku. Smatramo da je najpreči zadatak u ovom trenutku preživjeti. Svaku odluku vaše skupštine prihvatićemo kao nužnu i kao svoju. Neka vam Bog bude na pomoći.

SRPSKI HUMANITARNI FOND

FRANKFURT NA MAJNI

Naša grupa građana iz San Francisku, dugi telegram završava: Glasajmo za slobodu Srba, glasajmo protiv plana Vens-Oven. /aplauz/ Želeći vam sretne bogojavljenske praznike, iz Kalifornije pozdravljaju vas

MILOVAN KRNJAIĆ I MILAN IVANIŠ

Iz Sidneja možda samo jedno: Siguran sam da ćemo pobijediti ako sutra odlučno kažete NE. /aplauz/

Telegram je dugačak i zaista ne možemo da čitamo

U potpisu je gospodin Velja Prodanović

Povodom zasjedanja Narodne skupštine Republike Srpske Srpsko humanitarno društvo iz Amsterdama upućeujemo telegram Narodnoj skupštini s uvjerenjem da će Srbi u dijaspori podržati sve odluke koje usvoji Narodna skupština. Srdačan pozdrav

SRPKO KULTURNO DRUŠTVO AMSTERDAM

Svetozar Marinković Beli

Udruženje studenata Republike Srpska Krajina, pored dužeg teksta, u kome između ostalog kažu: Od onih koji vode srpski narod u ovim trenucima i oni koji žele da ga vode, traži se poziv i jedinstvo na toleranciju među sobom, jer to je jedini način opstanka našeg na svijetu.

Poslanicima Republike Srpske od Radikalne stranke:

Tok i način odvijanja konferencije u Ženevi predstavlja nečuven primjer višestranih ucjena i pritisaka na srpski narod. Srpska radikalna stranka Republike Srpske podržava napor naše delegacije da se izbjegnu kobne posljedice koje proizlaze iz ucjena i pritisaka.

Velika grupa naših građana iz Foče nam poručuju:

Svojom krvlju i suzama svojih najmilijih duboko je natopljena ova naša srpska zemlja. Bezbrojnim humkama omeđen ovaj prostor pa vas molimo, gospodo poslanici prenesite gospodi pregovaračima da za ovaj prostor i za ove granice nema ni boja ni linija, koje će biti mimo volje

ovog naroda. A volja ovog naroda je da ne popusti ni jedan pedalj, volja ovog naroda je da njegovi sinovi i unuci ne ratuju ponovo za 20 godina i da crnina ne sustiže crninu. /aplauz/

Od poznatog umjetnika Zdravka Šotre:

Časni dom predstavnika Srba iz naše otadžbine Republike Srpske bratski pozdravljamo odajući mu priznanje za celokupan dosadašnji rad. Izražavamo želju da istrajete u ovim odsudnim trenucima. Ima ovdje niz predloga koje ćemo koristiti a da ih ne čitamo.

Ima tridesetak stranica, pokušao sam da sistematizujem poruke.

Vanstranačko udruženje Srba "Postojbina" iz Prištine:

Uvijek smo se divili vašim pozetima, energičnosti i načinu rješavanja vitalnih pitanja za narod Republike Srpske. Sa dužnim poštovanjem i zadovoljstvom, ali pre svega istinskim uverenjem vam upućujemo istinske čestitke za sve što ste do sada učinili kao Skupština, Vlada, pojedinci i borci. Veliko vam hvala. Dalje je tekst podrške odlukama koje donosimo.

U ovom istorijskom trenutku našeg naroda postavlja se pitanje - da li poništiti sve što je urađeno, i baciti u zaborav žrtve. Usvajanje ustavnih principa bez prethodnog razgraničenja na terenu ne doprinosi razrješavanju problema i kod naroda stvara sumnju i nevjericu. Smatramo da usvajanje ustavnih principa treba rješavati u paketu, uz prethodno približavanje mišljenja predstavnika regija. Neka vam Bog pomogne i današnje Bogojavljenje.

PREDSJEDNIK BIRČA

Stanić Mirko i Vuković Milorad

Veliki je broj pojedinačnih telegrama i grupa građana. Pokušao bih da i ovo čitam, ali ostavili bi zaista mnogo vremena. Pa svima onima, čije telegrame nismo u mogućnosti pročitati u ime ove Skupštine veliko hvala na podršci.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Možda je važno da pomenem samo još jedan telegram koji je u međuvremenu stigao. To je pozdravni telegram Skupštini Srpske Bosne uputio je gospodin Žiskar De Sten, član Evropskog parlamenta i bivši predsjednik Republike Francuske. Upućuje telegram kao prijatelj srpskog naroda, uz molbu da prihvatimo ustavne principe i damo doprinos miru.

Mislim da sada, pošto smo pročitali dio telegrama i čuli pozdravne riječi naših gostiju, možemo preći na diskusiju.

Otvaram raspravu i konstatujem da se više od 20 diskutanata do sada prijavilo. Molim sve koji žele da govore da se pismeno prijave, jer neću moći sve da zapišem. Sada ću da pročitam koji su

se poslanici do sada javili: Maksimović Vojislav, Biljana Plavšić, Bucalo Vojin, Savo Knežević, Dragan Kalinić, Miladin Nedić, Pantelija Milovanović, Radoslav Brđanin, Mirko Mijatović, Nenad Veselinović, Branko Simić, Slobodan Bijelić, Radomir Nešković. Ljubo Bosiljčić, Ilija Nađić, Neđo Gavrić, Mitar Miljanović, Srđa Srdić, Rajko Dukić, Dragan Đurić i Vojinović Mienko.

Prvi prijavljeni diskutant je Vojislav Maksimović, a molim gospođu Plavšić da se pripremi za diskusiju.

VOJISLAV MAKSIMOVIĆ, PROF.

Vaše visoko preosveštenstvo, gospdine predsjedniče,

dame i gospodo, braćo poslanici,

Svi pogledi našeg naroda, pa čak i mnogih naših neprijatelja, uprti su u ovom trenutku prema nama, poslanicima naroda Republike Srpske. Mi nismo ni vidovnjaci ni proroci a moramo da se jasno i odmah opredijelimo prema jednom komadu hartije prema kome je nemilosrdno naznačena, a možda i određena naša nacionalna budućnost i sveukupna sudbina. Možda smo mi poslanici nedovoljno jaki da na svoja pleća preuzmemo svu golemu odgovornost i preveliki rizik. Ali mi nemamo izbora niti mogućnosti da izbjegnemo izjašnjavanje i donošenje odluke koju od nas traže ove dramatične prilike. Činimo to u vremenu kada strada sveukupni naš narod, kada ginu naši najbolji i najhrabriji sinovi kada u grču i nevolji vapimo za pravdom i tražimo glas svevišnjeg, a i podršku nevidljivih ili možda i nepostojećih prijatelja.

Kao izabranici našeg naroda mi smo u čitavom našem poslaničkom mandatu razumno i dostojanstveno, a često i veoma hrabro branili i predstavljali naše nacionalne interese i ciljeve. Činimo to i sada kada odgovornost za sudbinu našeg naroda ne možemo ni sa kim da podijelimo. Zato treba da budemo svjesni sve ozbiljnosti ovog istorijskog događaja, a i dostojni čina pred kojim stojimo. A prije bilo kakvog izjašnjavanja o nametnutim ustavnim principima za tzv. Bosnu i Hercegovinu, na koje su i naši pregovarači u Ženevi dali načelnu saglasnost, treba da odlučno odbacimo sve oblike prisile, sve naredbe i ultimatume koje nam nameću svjetski politički silnici. Ako to ne bismo uradili ne bismo bili dostojni našeg srpskog imena niti bismo bili ravni našim precima, koji su između ropstva, poniženja i sramote izabrali otpor, borbu, pa i junačku smrt. Zato decidno i vrlo odlučno treba reći da se mi ne bojimo i da ne prihvatamo nikakve diktate i ucjene koje nam već duže dolaze iz nemilosrdnog katoličkog i antipravoslavnog prostora. Ne bojimo se, takođe, ni turkaluka, islamskih ili džihadovskih fanatika. A kada nemamo straha, naša je slobodna volja da sada odlučno, mudro i jasno, kako i priliči ljudima dugog istorijskog pamćenja i jake nacionalne utemeljenosti sami odlučimo šta ćemo raditi. Za nas ne bi ni bilo nimalo pametno svako nesuvislo prihvatanje, a ni olako odbacivanje pomenutih ženevskih ustavnih principa, na kojima bi trebalo da se zasniva hibridna državna zajednica koju još uvijek

žele da zovu Bosna i Hercepovina. Zato se urazumimo pa potanko analizirajmo šta sve ti principi traže i kakve mogu da budu pogubne njihove posljedice. Tražimo u njima bar malu mogućnost za naše dalje stremljenje prema cilju koje smo davno postavili a to je slobodna srpska država na ovim pradjedovskim prostorima. Uz veoma male iznimke, ovi principi produžavaju samo agoniju jedne vještačke tvorevine, kakva je muslimansko-hrvatska Bosna i Hercegovina stvarno bila, a koju smo mi već davno odbacili jer u njoj za naš narod nije bilo ni pravde ni mirnog života. Zbog takve Bosne i Hercegovine, krojene po volji evropskih berlinskih moćnika iz 1878. godine i kasnije Titovih prevaranata, uniženo je naše srpsko biće, obezvrijeđena naša kultura i istorija i osramoćena naša srpska pravoslavna crkva. Zbog takve nesrpske Bosne, u kojoj je sve više jačala azijatska zaraza i vatikanska lukavost i započet je ovaj strašni rat. Duboko sam uvjeren da ženevski principi u suštini spasavaju takvu Bosnu i Hercegovinu, dajući joj legitimitet i međunarodni oslonac kakav ona nikada do sada nije imala. U takvoj budućoj i još slobodno pretpostavimo goroj Bosni i Hercegovini za nas Srbe nikakav suštinski značaj i garanciju nemaju dva naizgled privlačna principa - učešće našeg naroda u državnoj konstitutivnosti BiH i konsenzus u donošenju odluka od tzv. nacionalnog interesa. Ako pomnije razmislimo, ova oba principa formalno su sadržavali i ustavno-pravni akti koje je donosio bivši režim u BiH. A mi smo neposredni svjedoci da ti principi nisu u praksi poštovani već su na očigled i zaprepašćenje čitavog našeg naroda obezvrjeđivani i nipodaštavani. Ignorisanje našeg pravog učešća u vlasti Bosne i Hercegovine i negiranje našeg prava da na srpskim prostorima vladamo po našoj vjeri i sprečavanje da već u ovom ponoljenju postanemo neraskidivi dio srpskog i državnog mehanizma očitovanog u savezu srpskih zemalja, to je dalekosežni i opasni smisao ženevskih ustavnih principa o budućoj Bosni i Hercegovini.

Ako ih bez pravih i pametnih uslova prihvatimo mi smo onda više naivni od naših predaka koji su stvorili Jugoslaviju 1918. godine. Ako ta gruba i ultimativna određenja ipak prihvatimo, onda učinimo sve da našim narednim pokoljenjima ne odredimo strašnu sudbinu da na silu žive sa našim iskonskim neprijateljima, sa kojima nas povezuju samo nesreće. U takvom slučaju nema nikakve nade da će naši potomci u vjekovima koji dolaze biti gospodari svoje sudbine, već podanici i nesrećnici koji će na srpske korjene posijati stravične pjesme i uzaludne i beskrajne molitve. Ovo je naslućivanje koje dolazi iz prikrivene suštine ženevskog papira, pa mi moramo učiniti i veliku političku mudrost da uklonimo njegove posljedice i da produžimo svojim putem.

Jugoslovenski političari koji su u Ženevi bili naši tutori a ne braća po krvi i sudbini u strahu ili u političkim kalkulacijama - to će procijeniti buduća istorija - nisu imali ničega vizionarskog. Njihovi pogledi završavali su se na Drini na čiju desnu obalu već padaju muslimansko-ustaške granate. U našem narodu se stvara uvjerenje da nam trojica jugoslovenskih političara nisu u Ženevi pomogli već da su, u želji da se spase od vojne intervencije da ostvare svoje ciljeve i reaktiviraju političku ulogu takođe izabrali pritisak kao sredstvo da se tako pokorimo Evropi Americi i Azijatima. Naš narod u Republici Srpskoj odavno je nacionalno utemeljen i snažno prožet svetosavljem, da mu ne trebaju nikakvi tutori već sveukupna srpska sloga i solidarnost. A tutorstvo pogotovo ne treba prethodnicima našeg naroda u koje spadamo i mi srpski poslanici. Mi

prema tome, ne treba da prihvatimo neiskreno starateljstvo naše braće iz Srbije i Crne Gore, a pogotovo uplitanje u našu nacionalnu sudbinu koju pod okriljem Evropske zajednice i Ujedinjenih nacija nameću svjetski imperijalni krugovi u navodnom stvaranju novog svjetskog poretka. Upravo oni kao i svi naši neprijatelji treba da imaju na umu da Srbi nisu azijatska vjerska sekta, koje je ludi vjetar posijao po balkanskim prostorima, gdje je vjekovima prije toga bujala srpska civilizacija i vladala snažna nemanjićka država, čiji su neki zakoni i danas primjer pravne mudrosti i nadahnuća. Na nemanjićkim prostorima, koji su se protezali i preko najvećeg dijela Republike Srpske od pamtivijeka su živjeli Srbi. Tu su naša pradedovska groblja i bogomolje, tu su naše njive i pašnjaci šume i vodotoci. Mi njih nismo nikome oteli kako su to činili Azijati već smo ih izbaštinili od predaka. I nećemo dozvoliti da nam to otmu krvnici. Mi moramo slušati glas našeg naroda, iz koga je davno progovorio junački stih: "NE DAMO TE ZEMLJO DUŠANOVA". Ta misao treba da nas naročito usmjerava kada listamo predloženu mapu, koja određuje deset provincija u budućoj Bosni i Hercegovinu, pravljena surovom pameću. Ta mapa golemim brojem krivulja parča i reže naš srpski etnički prostor, otima nam naše rijeke i gradove, a daje teritorijalnu širinu našim protivnicima koja njima nikada nije pripadala.

Ako najdublje shvatimo suštinu predloženih ustavnih principa, onda nam se buduća BiH koju oni označavaju u svojim grubim konturama, pojavljuje kao monstrum-država ili državno čudovište koje ne može da poprimi istinske životne forme. Ona je i ranije imala potpuno hibridne korjene na kojima nije mogao da odraste i zdrav organizma. Monstruoznost te naznačene navodne države, uz ostalo, najviše ponazuje mapa koju su u Ženevi nacrtali strani i bezdušni političari. Odbacimo tu mapu, a nastavimo (aplauz) svu vještinu daljeg pregovaranja sa protivnicima, kao i sa evropskim dušebrižnicima i jugoslovenskim tutorima.

Još se ne vidi kraj rata. Još katolici i islamski džihadovski maloumnici misle da nas mogu i vojnički da slome i poraze. Pregovarajmo mudro, a uzdajmo se najviše u snagu vlastitog naroda i njegovog oružja. Očuvajmo dosadašnju našu slogu! Probudimo što jače našu srpsku braću u Jugoslaviji jer ovo treba da bude i njihova borba bez koje nema našeg ukupnog opstanka.

Duboko sam uvjeren da nema te sile koja može da nam uništi pripadnost srpstvu i privrženost našoj Republici Srpskoj kao kruni u Savezu srpskih zemalja. (aplauz).

Ja istinski vjerujem u našu zajedničku srpsku budućnost i za nju dajem svoj glas, a ne za neostvarene principe i lažnu mapu neostvarene države Bosne i Hercegovine.

ŽIVJELI!

PRAVDA I BOG SU NA NAŠOJ STRANI BRAĆO!

/Aplauz/

BILJANA PLAVŠIĆ; prof. dr:

Vaše visoko preosveštenstvo,

gospodine predsjedniče,

poštovana Skupštino Republike Srpske,

Zbog značaja pitanja koja se razmatraju i odluka koje će ova Skupština doneti a koje će biti sudbonosne za nas i buduće generacije srpskog naroda, preporučujem da trezveno i argumentovano analiziramo ponuđene principe.

Ova Skupština ima dvije mogućnosti - da principe odbije ili da se saglasi. Skupština Republike Srpske je već utvrdila minimum ispod kojeg srpska delegacija u pregovorima u Ženevi ne može ići. Svi znamo da je taj minimum konfederalno uređenje Bosne i Hercegovine.

Već i sam naziv dokumenta ponuđenog na usvajanje, ukazuje da ni ovaj minimum nije postignut. Konfederacija se, naime, ne konstituiše Ustavom već ugovorom. Pri tome, ugovorne strane nisu narodi već njihove države. To znači da utvrđivanju ugovornih principa prethodi konstituisanje država koje sklapaju ugovor, odnosno, u ovom slučaju razgraničenje srpskih, hrvatskih i muslimanskih teritorija u bivšoj BiH, što znači prvo mape pa onda principi.

Usvajanjem ustavnih principa, dakle, Skupština bi odustala i od konfederalnog uređenja bivše Bosne i Hercegovine, odrekla se srpskog državnog suvereniteta, pristala bi da se suverenitet srpskog naroda utopi zajedno sa hrvatskim i muslimanskim, u suverenitet nove nezavisne bosanskohercegovačne države. Ujedno, usvajanjem predloženih ustavnih principa, praktičo ima za posljedicu samoukidanje Skupštine Republike Srpske, koja ne postoji u novoj državi. To su neposredne i jasne posledice prve tačke ponuđenih ustavnih principa.

To što se BiH definiše kao decentralizovana država, sa Ustavom koji priznaje tri konstitutivna naroda, i što će se neke vladine funkcije obavljati u njenim provincijama, ne znači čak ni da će ta država biti federalna. Jer da bi neka država bila federalna, pored konstitutivnih naroda, njen Ustav mora da sadrži i odredbu o konstitutivnim teritorijalnim jedinicama. Provincije koje se pominju u predlogu nisu definisane kao konstitutenti države niti su na bilo koji način povezani sa konstitutivnim narodom. Drugim rečima, to što bi Ustav ove zamišljene države priznavao tri konstitutivna naroda znači da bi u njemu stajalo da je BiH država Muslimana, Srba, Hrvata i drugih naroda. Zar to već nismo imali i šta nam je to donelo?

Druga tačka predloga jasno i decidirano utvrđuje da dotične provincije neće imati bilo kakav međunarodno-pravni integritet niti će moći da sklapaju sporazume sa stranim državama i međunarodnim organizacijama. Predlogom se potpuno jasno isključuje bilo kakva mogućnost tumačenja ustavnih principa na konfederalnoj osnovi a u isto vreme stepen decentralizovanosti države i karakter njenih provincija nisu utvrđeni. Ostaju nejasni i samo uopšteno pomenuti. Ovaj manir, da se predloženim ustavnim principima neodređeno i uopšteno dotiču ključna pitanja za

srpski narod, a da se precizno i nedvosmisleno utvrđuju principi koji ga ograničavaju, najbolje ilustruje tačka 4. predloga. U ovoj tački se kaže da sve što je od vitalne važnosti za bilo koji od konstitutivnih naroda reguliše Ustav, koji se po tim pitanjima može menjati samo konsenzusom. Pri tome nije određeno šta je to što je od vitalnog interesa, već se to ostavlja otvorenim za različita tumačenja. U istoj tački međutim, jasno stoji da redovni Vladini poslovi neće biti podložni vetu od strane bilo koje grupe.

Svi koji imaju barem osnovnu predstavu o tome kako funkcioniše država, znaju da su redovni vladini poslovi spoljna politika - dakle kontakti i ugovori sa stranim državama, odbrana, dakkle vojska, unutrašnji poslovi dakle, policija, monetarna i fiskalna politika, dakle, krediti i porez. Sve to, znači nije podložno konsenzusu.

Nije teško zamisliti Vladu te nove BiH, da kažem, pravedno sastavljenu od predstavnika sva tri naroda, u kojoj Srbi bivaju redovno nadglasavani. Uostalom, zar sve to nismo imali pre nego što je počeo rat.

Ukoliko bi zanemarili celokupno dosadašnje iskustvo srpskog naroda, pa i nas samih ovde, i poverovali da će zajednička država s Muslimanima i Hrvatima Srbima obezbediti mir, razvoj, blagostanje, za usvajanje ovih principa neophodno je da se Skupština saglasni i sa kolonijalnim statusom nove države. Međunarodno tutorstvo za tu novu državu direktno utvrđuje tačka 6. i 9, a indirektno o tome govore tačke 3, 7. i 8. U tački 6, naime, jasno stoji da će u Ustavnom sudu, nadležnom za rešavanje sporova između centralne vlade i provincija, kao i između organa centralne vlade, većinu imati strani državljani odnosno predstavnici međunarodnih organizacija, za početak oni koje izabere Ženevska konferencija. Drugim rečima, većinu članova Ustavnog suda trebalo bi da izaberu tvorci samih ustavnih principa, koji su se i do sada pokazali kao objektivni naklonjeni pravednom rešavanju krize u bivšoj Bosni i Hercegovini i zainteresovani za mir.

Da bi osigurali svoj uticaj i obezbedili dugoročno pružanje usluga dobre volje, tačkom 9. predloga predvideli su da će sam Ustav sadržati odredbe o prisustvu određenog broja međunarodnih posmatračkih i kantonalnih komisija koje će ostati sve dok se tri konstitutivna naroda konsenzusom ne dogovore da im više nisu potrebni. Tako, na indirektan način saznajemo šta je to što je od vitalne važnosti za konstitutivne narode i šta se menja samo konsenzusom, dakle, dilema da li će u toj zamišljenoj državi biti ili neće biti stranih komisija. O tome govori tačka 4.

Sliku kolonijalnog statusa upotpunjuje strana kontrola slobode kretanja - to je tačka 3. Razoružanje pod međunarodnom kontrolom - tačka 7., i zaštita ljudskih prava posredstvom međunarodnih mehanizama - tačka 8.

Usvajanjem predloženih ustavnih principa Skupština Republike Srpske bi dakle, potpisala kapitulaciju i prihvatila sve njene uobičajene posledice: gubitak suvereniteta, teritorije, egzodus naroda, ekonomsko zaostajanje. To su nedvosmislene posledice takve odluke po Srbe u Republici

Srpskoj. A kakve su posledice takve odluke po celinu srpskog naroda, a mi smo ovde o toj celini uvek vodili računa, dakle onog u republikama Srbiji Crnoj Gori i onog u Republici Srpskoj Krajini. Prihvatanjem ovakvih ustavnih principa položaj Republike Srpske Krajine postao bi politički i vojno očajan. Republika Srpska Krajina ne bi mogla ni da se nada drugačijem i tolerantnijem političkom principu rešavanja njenog položaja, kada bi Republika Srpska, koja je višestruko veća i po teritoriji i stanovništvu i po vojnoj moći poklekla pred ultimatumom, ne uspjevši da za sebe izbori status ravnopravne pregovaračke strane. Zašto bi međunarodne pregovaračke organizacije uopšte trošile reč i novac na organizovanje nekakvih pregovora, kad jednostavno mogu da ispostave ultimatum.

Razoružavanje Republike Srpske i postavljanje međunarodnih, praktično okupatorskih snaga ostavlja Srbe u Republici Srpskoj Krajini opkoljene neprijateljskim snagama i bez bilo kakvog zaleđa. Oni bi tada postali lak plen hrvatske agresije koja bi se u međunarodnoj javnosti tumačila kao uspostavljanje pravnog poretka i mira na celoj teritoriji Hrvatske, jedne od članica Ujedinjenih nacija. Da li će usvajanje ovih principa pomoći Srbima u Srbiji i Crnoj Gori? Ne. Jer kada reše srpsko pitanje u Bosni i Hercegovini Vens i Oven će izneti planove za Kosmet, Rašku, Vojvodinu.

Sankcije prema Srbiji i Crnoj Gori neće biti ukinute dok se ne prihvate svi ti planovi. A kapitulacija Republike Srpske bit će dodatno sredstvo pritiska i ucene. Pritisak na Srbiju i Crnu Goru biće i delotvorniji jer će intervenicionističke trupe biti na samoj Drini. Naši neprijatelji su svesni da ne mogu slomiti srpski narod odjednom. I zato ga lome deo po deo. Juče Vensov plan za Krajinu, danas Vens-Ovenov plan za BiH, sutra plan za Srbiju. Svaki put kad Srbi pomisle da će se odricanjem od jednog dela spasiti drugi veći deo naroda, zemlje, ustvari prihvataju da igraju po unapred utvrđenom scenariju.

Postavlja se pitanje da li su Srbi u ostalim srpskim zemljama ostavljeni na miru kada su Srbi u Srpsnoj Krajini prisiljeni na Vensov plan. Naprotiv, tek tada su došli na red Srbi u Republici Srpskoj. Posle nas dolaze Srbi u Srbiji i Crnoj Gori.

Šta će se desiti ako Skupština Republike Srpske ne prihvati ovu verziju ustavnih principa? Ništa gore od onog što sledi ako ga prihvatimo. (aplauz). Ali će pokazati da ultimatumi i ucene ne mogu sprečiti Srbe da budu slobodni. To je jedini način da svet konačno prihvati stvarnost i počne da razmišlja o jedino prihvatljivom rešenju srpskog pitanja - priznavanju i Srbima prava na samoopredelenje. S obzirom da bilo usvajanje ili odbijanje predloženih ustavnih principa ima dalekosežne posledice po srpski narod u celini a posebno u Republici Srpskoj i da je ovo pitanje od suštinskog i vitalnog narodnog interesa, predlažem da Skupština Republike Srpske po ovom pitanju raspiše plebiscit na kojem će se sam narod izjasniti o sopstvenoj sudbini. Smatram da Skupština Republike Srpske nema pravo da donosi odluke mimo naroda o čijoj se budućnosti i vitalnim interesima radi. Upozoravam da se odluka od ovolike važnosti ne može i ne sme donositi preko noći već da mora biti predmet ozbiljne i temeljne narodne rasprave. Predlažem da pitanje o kojem će se na plebiscitu srpski narod RS izjasniti glasi: “Da li želite da živite: 1) u

avnojskoj Bosni i Hercegovini pod stranom okupacijom zajedno sa Hrvatima i Muslimanima -jer to je ono što nam ovi principi nude. Ili drugo pitanje: “slobodnoj srpskoj državi”.

Zašto nas teraju da mi potpisujemo da se odričemo naše državnosti. Neka nam oni sami to učine. Ako se u ratu izgubi bitka, onda se uvek ima pravo makar nekada da postavi pitanje i zahtev za nacionalna pitanja i za nacionalna prava izgubljena u toj bici. Ali ako se nešto potpiše više nemate pravo ikada da to tražite, a to se radi ovde o srpskoj državnosti.

Jedan od naših napoznatijih diplomata, Milovan Milovanović, je pre više od jednog veka, zapisao da će samo narodi koji znaju da se bore naći branioce svoje stvari. Međunarodna zajednica će priznati opravdane zahteve samo onog naroda koji je spreman da se za njih bori i da ni pod koju cenu od njih ne odustaje. Istorija je pokazala da je to jedini put koji vodi uspjehu.

Skupštino Srpske Republike, na vama je da odlučite. Ovo je odluka za sadašnjicu i za budućnost srpskog naroda, ne samo Bosne i Hercegovine, nego cijelog srpstva.

(Aplauz).

BUCALO VOJIN:

Poštovano predsjedništvo, poštovani predsjedniče Republike, vaše visoko preosveštenstvo, cijenjene kolege poslanici uvaženi gosti i ostali prisutni

Govorim u svoje ime i u ime građana Drvara, opštine sa 17 hiljada stanovnika, koja je uveliko osjetila ratna stradanja iako nije bila direktno izložena ratnim dejstvima. Borci Drvara su se borili za granice Republike Srpske na šest ratišta širom republike, a i danas se bore na jednom od najtežih vojišta. 65 njih je ugradilo svoje živote u temelje slobode srpskog naroda, a blizu 200 ih je ranjeno.

Povodom ključne i možda sudbonosne tačke današnjeg zasjedanja Skupštine dozvolite mi da ukratko izložim svoje viđenje uzroka prilika na kojima se naš narod na prostorima bivše Bosne i Hercegovine nalazi danas i šta treba činiti da se ovo stanje prevaziđe.

Rat u bivšoj republici Bosni i Hercegovini je posljedica pokušaja da se na ovom prostoru restaurira jedan davno preživjeli društveni poredak, zasnovan na dominaciji islamskog fundamentalizma. Bio je to svojevrstan izraz volje za moći i žala za davno prošlim vremenom turske carevine. Njegovi protagonisti su u situaciji jedne anahrone drutšvene svijesti. Ali ovaj uzrok ne bi bio dovoljan za rat da nije bilo beskrupuloznosti svjetskih moćnika i redara, kojima su bile važnije njihove birokratske šeme novog uređenja južnoslovenskog prostora, nego pravda i istina po složenosti tradicija i nacionalnih odnosa u ovom dijelu Evrope. Jednostrani i nasilni potezi iznutra i iz vana, koji su vodili na razbijanju Jugoslavije, zlokobno su nagovještavali srpskom narodu ponavljanje njegove tragične prošlosti u još crnjem izdanju. Pred nadolazećom

opasnosti probudilo se još svježe kolektivno pamćenje u viševjekovnom ropstvu, poniženjima i stradanjima koja su se u strašnim razmjerama događala i za života bliskih predane današnje generacije, naročito od 1875. do 1878. i 1941-1945.godine. Strepeći da se ta stradanja ne ponove, srpski narod je na ovom prostoru ustao da odbrani državu, u kojoj je živio kako-tako ujedinjen sa većinom svojih sunarodnika, a koja mu je odjednom uskraćenoa bezdušnom odlukom svjetskih siledžija i interešdžija, da priznaju secesiju Bosne i Hercegovine. U oslobodilačkoj borbi koja mu je nametnuta, srpski narod u bivšoj Bosni i Hercegovini je pod cijenu velikih žrtava odbranio svoj životni prostor i slobodu i pokazao da je odlučan i sposoban da bude gospodar svoje sudbine, uprkos nenaklonjenosti ravnodušnog i račundžijskog svijeta, slabosti i izdaji većine bivših saveznika i odsustvu direktne pomoći iz matice Srbije koja se takođe našla u teškoćama zbog međunarodne izolacije i pritiska, međustranačkog gloženja, kolebanja nacionalnog duha.

Rukovodstvo Republike Srpske i ova Skupština zalagali su se od početka krize u BiH za mirno rješavanje sporova, za ravnopravnost sva tri konstitutivna naroda i pravo svakog naroda na samoopredjeljenje, iako smo se stalno suočavali sa islamsko-katoličkom koalicijom. Danas, kad je i svijetu jasno da unitarna BiH nije moguća, predstoji nam da težište borbe za svoja prava prenesemo sa bojnog na diplomatsko polje. Naravno, uporedo sa pregovaračkim aktivnostima mora se održavati puna borbena gotovost naših jedinica na svim ratištima, sve dok se ne postigne sveobuhvatan sporazum o miru.

Principi predloženi u Ženevi 12. januara ne uvažavaju optimum naših prava i potreba, naročito što nam bar za sada ne priznaju pravo na sopstvenu državnost unutar BiH, ne rješavaju životno važno pitanje teritorijalnog konsoliditeta našeg etničkog prostora, koridor prema Srbiji i još neka za naš narod važna pitanja. Ali ženevski principi ne isključuju, prema tome, ostavljaju otvorenom mogućnost zadovoljavajućeg rješavanja i tih za nas vitalnih pitanja, jer priznaju ravnopravnost i konstitutivnost sva tri naroda u BiH, i uvažavaju princip konsenzusa u donošenju svih važnih odluka. Dakle, postoji mogućnost da u daljem toku pregovora postignemo sve naše pravedne ciljeve. Zato smatram da treba prihvatiti predložena načela budućeg uređenja Bosne i Hercegovine kao decentralizovane države tri ravnopravna konstitutivna naroda i ovlastiti naš pregovarački tim da sa ove polazne osnove nastavi pregovore, uz maksimalno zalaganje da se prilikom razrade novih načela u toku pregovora o osnovama ustavnog uređenja i o teritorijalnom razgraničavanju postigne gro pravednih ciljeva našeg naroda, koje je ova Skupština definisala na zasjedanju od 8. januara. Pri tom je koridor prema Srbiji životno pitanje koje se mora na svaki način osigurati a dijelove srpskog etničkog prostora možemo samo gdje je nužno zamjenjivati a nikako ustupati.

Takođe je uputno da na demilitarizaciju pristanemo tek kada se postigne dogovor o mapama. Ovakvu odluku nalažu sljedeći razlozi:

1) nastavljanje rata nije u interesu ni jednog naroda na ovom prostoru, ako već postoji šansa za pravedno i mirno razrješenje sukoba treba što prije zaustaviti stradanje naroda na sve tri strane. Zvono zvoni svima. Mnogo je grobova posijano širom Republike Srpske i širom cijele Bosne i

Hercegovine za proteklih 9 mjeseci. Previše je ljudskog jada i čemeri ucvijeljenih i osakaćenih porodica, čije će rane, tjelesne i duševne teško zarastati tokom sljedećih decenija. Razrušeni su mnogi gradovi i sela, uništen veliki dio privrede, a i ono što je ostalo ne radi jer su radnici na bojištima. Ove činjenice su svima nama i previše poznate kao surova stvarnost iz koje treba što prije izaći.

2) Iako je moral naše vojske i naroda visok, naši potencijali za vođenje rata, i materijalni i ljudski nisu neiscrpni. Srbija, koja je i dalje izložena međunarodnom pritisku i izolaciji ne može nam ni materijalno mnogo pomoći jer je i sama opterećena ozbiljnim problemima u privredi padu životnog standarda i hroničnih prilika na Kosovu.

3) Propagandom naših neprijatelja i njihovih jakih patrona i pomagača širom svijeta, srpski narod je satanizovan i žigosan. Javno mnjenje mnogih moćnih država okrenuto je protiv nas. Pritisak svjetske javnosti i diplomatije da se rat obustavi i prijetnje upotrebom sile ako do toga ne dođe, ne smiju se potcijeniti. Naši neprijatelji ovdje i u svijetu jedva bi dočekali da mi odbijemo mirovnu inicijativu pa da se sruče na nas. Ako budemo okrivljeni za prekid pregovora snosićemo teške posljedice. Stradanja i patnje naroda će se produžiti i uvećati. Naši neprijatelji su trenutno brojni i jaki a prijatelji i saveznici malobrojni i slabi. A mi ne možemo sami ratovati protiv pola svijeta. Nemamo ni pravo da sudbinu matice srpskog naroda dovodimo u pitanje našom tvrdokornošću. Dužni smo da postupimo trezveno i hladnokrvno, da bez suvišnih emocija donosimo racionalne odluke, odluke koje će biti najkorisnije za budućnost našeg naroda na prostoru Republike Srpske i u cjelini. Imajući u vidu sve prethodno, a što je svima nama jako dobro poznato, smatram da je u ovom istorijskom trenutku najcjelishodniji postupak prihvatanje dokumenta iz Ženeve od 12. januara 1993. godine. Njime se ne rješavaju sve naše dileme i ne ostvaruju sva naša prava odmah, ali se ostavlja realna mogućnost za njihovo postepeno ostvarivanje i rješavanje u pregovorima, u mirnijoj atmosferi. Ovo je ne samo moje mišljenje, nego i stav predstavnika organa vlasti političkih stranaka i većine naroda u opštini Drvar koju ovdje predstavljam. Hvala.

SAVO KNEŽEVIĆ:

Vaše preosveštenstvo, gospodine predsjedniče,

cijenjena srpska narodna skupštino,

Oči cijeloga svijeta ove večeri su uperene u nas vjerovatno s toga što vlada mišljenje da će nakon ove skupštinske sjednice na ovim prostorima zavladati mir. Evo mi smo kao poslanici Skupštine srpskog naroda tako kao i ceo srpski narod željni mira. Rat nikada nismo voljeli. Stradanja nam je previše. Nažalost, i pored bilo koje naše odluke, danas u ovom parlamentu opet mi nećemo imati mir. Zaista, to i ne zavisi od nas. Rat će da nastave Muslimani i Hrvati jer su ohrabreni podrškom islamskih zemalja i nekih zemalja Zapada, dok mi stojimo sami i od svih ostavljeni na ovoj

političkoj vjetrometini. Svijet nama neće vjerovati kao ni do sada. Od nas se evo ultimativno traži da pristanemo na predložene principe Ženevske konferencije. Nama se sudbina kroji opet mimo nas. Mi smo u velikoj neizvjesnosti. A ovo je ipak naša zemlja. Sledeći puta na skupštini predložiće nam mape i reći da, ako ih ne prihvatimo, upotrijebiće silu. Zašto, molim vas, toliko prijetnje i sile i zastrašivanja za jedan malobrojni srpski narod? Ali strah nam ne daje za prvo da na sve pristanemo. Zašto se bojati. Pa mi ne objavljujemo rat cijelom svijetu. Mi jesmo za mir. Bog nam je, braćo i sestre, narode srpski dao prvo na slobodu i slobodnu volju. A naš narod želi da ima svoj deo države u bivšoj Republici BiH, a ne unitarnu državu Bosnu i Hercegovinu gdje bi bio majorizovan i preglasavan. Toliko krvi našeg naroda je proliveno u prošlim i u ovome ratu. A mnoge naše crkve srušene i vjerska sloboda nam uskraćena, da mi više ne vjerujemo da ćemo imati pravo na život dostojan čovjeka, na svoju vjeru. A slike o zločinima, koje, ako niste gledali evo tamo su izložene u zgradi preko puta pa molim da oni koji ih nisu vidjeli da vide. Zar posle toliko klanja i ubijanja neko želi da nas stavi u jednu državu. Naš narod neće u takvu državu. U njoj nema garancije nizašto. Ako nas razdvoje bit ćemo mirniji.

Treba li još nešto da se kaže osim, nije li nam nestalo hrabrosti. Naš je problem izgleda u pomanjkanju hrabrosti. Mi moramo odbaciti pritiske. Moramo voditi računa o raspoloženju našeg naroda koji evo za sada ima republiku Srpsku i vojsku koja ga garantovano brani. Mi moramo da mislimo o tome šta će naš narod da kaže kada se odavde vratimo. Hoće li da nas nazove izdajnicima. Ja to ne bih želio da čujem za sebe. Od nas se traži da damo saglasnost da ostanemo bez personalnosti svoje teritorije, teritorijalne jedinice u BiH. Da li smijemo toliko da rizikujemo? Ja ne sumnjam ipak u mudrost naših pregovarača, ali odluku bit će odgovorni ako donesu članovi ovog Pralamenta i cijela Skupština, te smatram da treba da odlučimo po savjesti da sami sebi ne bi prebacivali u starosti. Kao što reče prota Matija Nenadović – “Evo, u časovima kada se približavam smrti ne nalazim ništa u mojim odlukama za što bi mi savjest pribaciti mogla.”

I na kraju, srpsko nacionalno pitanje mora da se riješi a mi smo nekoliko puta isticali ovdje i rezervnu varijantu. A znate da je to u pitanju bila nezavisna srpska država. A što se tiče politike Jugoslavije prema nama, mislim da nije bila dovoljno dalekovidna kao što je već neko rekao. Hvala vam na pažnji.

Htjeo bih na kraju, pošto je ovo veče i sutrašnji dan posvećen Svetom Jovanu krstitelju, koga ovde na ikoni vidimo, da kažem nešto što nas opominje na pravdu. Tropar koji je posvećen njemu kaže: ”Postradao je za istinu radujući se". Što bi se mi plašili u borbi za svoju istinu. Hvala.

/aplauz/

DRAGAN KALINIĆ:

Poštovane kolege, poslanici, poštovani gosti,

U čemu je sadržana težina odluke koju danas moramo zajednikni donijeti. Ona se sastoji u tome da nađemo najbolji način da se politički izborimo i sačuvamo državu koju smo vojnički dobili. Izetbegovićev problem je mnogo veći nego naš. On nikako ne uspijeva da vojnički sačuva svoju državu koju je politički obećao svome narodu i koju mu je svijet poklonio. Dakle, na dužu stazu ja vidim da su Srbi u prednosti uspiju li kod sebe samih pomiriti Karađorđa i Obrenovića, vojnički ostati čvrsti i konačno, latinski postati lukavi.

Tačno je da smo narodu obećali državu. I mi državu imamo zahvaljujući prije svega onima koji dok smo mi na Skupštini u rovovima čuvaju granice te države. Njihova su pitanja najteža pitanja Karadžiću i nama poslanicima. Nema ni jednog valjanog odgovora koji će smiriti duše naših mrtvih Srba, ublažiti rane hiljada ranjenika i vratiti mir njihovim porodicama, njihovim ženam i djeci. Da njihove žrtve ne bi bile uzaludne i da ih naša djeca ne bi ponovo prolazila pakao kroz koji mi prolazimo, potrebno je da idemo samom oštricom noža, da ne odustanemo niti od jednog našeg strateškog cilja, ali da, ako treba, svakih pola sata mijenjamo taktiku.

Radikalna varijanta bi danas značila da ne prihvatimo ništa od onoga što sadrži 9 ustavnih principa. Vrlo je argumentovano o tome gospođa Plavšić govorila. Jer, od ideje da ćemo sve Srbe zadržati u jednoj državi Jugoslaviji kako nam je jednom neko obećao, došli smo do toga da nam ne daju ni da sve Srbe iz Bosne možemo okupiti u jednoj državi državi bosanskih Srba. Sintagma konstitutivni narod naravno nije isto što i konstitutivna jedinica i jedno od drugog miljama su daleko. Provincije, kao što vidite, nemaju državno-pravni subjektivitet. Onemogućeni smo da svoje pravo na samoopredjeljenje ovog puta realizujemo, kako su ga realizovali Slovenci, Hrvati, bosanski Muslimani, Srbi u Srbiji itd. Ima li nade za nas Srbe, ili nam je suđeno da poput Hazara nestanemo.

Koliko je god teško ja mislim da je jako dobro što smo sekundu ostali sami i shvatili da smo sami. Razumijem, mada ne moram i prihvatiti razloge i Ćosića i Miloševića kada govore onako kako govore. Istorija će kritički suditi o svakome od nas, pa i o njima. Razumijem čak i Jeljcina i Kozirjeva. I o njima će istorija suditi. Nažalost, zid na koji ćemo se, dakle, oslanjati još nije do kraja sazidan. Zato bi radikalan potez danas, makar sam njemu intimno sklon, bio ravan maču koji siječe vazduh. Danas svaki od nas poslanika treba da odluči po svojoj savjesti. Ali šta god odlučili ovu Skupštinu i ovu Vladu treba dalje učvršćivati. I kako to već uveliko rade Hrvati u našim provincijama, a ja bih to rekao bolje u teritorijama koje je sankcionisala naša vojska, funkcionisanje vlasti trebamo dovesti do perfekcije, naravno u skladu sa međunarodnim normama.

Dok se novi ustav ne usvoji konsenzusom, nema govora o raspuštanju Skupštine. Koridorima povezati provincije. Zašto to govorim? Ljudi će se kretati slobodno prema svojoj volji i ja bih rekao osjećaju gdje su sigurniji. To će biti nova faza etničke homogenizacije. Potrebno je razvijati što veće veze među provincijama i sa ostalim srpskim zemljama. Još koliko danas treba zakazati referendum kojim će Srbi iskoristiti svoje samoopredjeljenje, tj. pravo na državu u svojim etničkim granicama. Takođe, ne treba da zaboravimo da je naša obaveza od prijedorske

skupštine, da raspišemo referendum o udruživanju sa Republikom Srpskom Krajinom. Sve ovo govorim zbog toga što će se vrlo brzo pokazati nova greška međunarodne zajednice. Nemajući ponovo hrabrosti ili oklijevajući da prihvati faktičko stanje, to je da je bivša BiH izdijeljena najmanje na dva etnička dijela koja već funkcionišu kao zasebni organizmi i da su neki procesi ireverzibilni stvorena je jedna nova, dugoročno gledano nestabilna država, sa jakim centrifugalnim tendencijama koje su svojevremeno - da li se toga još iko sjeća - dovele do raspada Jugoslavije.

I na kraju da kažem - i u takvoj državi mi se kunemo, robovi biti nećemo!

(aplauz/

MILADIN NEDIĆ:

Poštovana Skupštino,

slušajući svoje kolege danas na Klubu poslanika i u ovoj skupštini došao sam do konstatacije da se moje mišljenje daleko razlikuje od mišljenja mojih kolega. I ja moram početi ovako: Gospodine Karadžiću, Vaš potpis u Ženevi je pao u vodu prije nego što ste ga potpisali. I da ste ga potpisali pao bi u vodu. Jer, mi smo na Skupštini u Bijeljini donijeli stav da Muslimani predstavljaju vjersku islamsku grupaciju turskog opredjeljenja i južnoslovenskog porijekla. Prema tome, mi možemo kao narod da razgovaramo sa narodom, a u buduće, sa Muslimanima možemo da pregovaramo samo preko njihovog vjerskog vođe reis uleme Jakuba Selimovskog. Nismo im mi krivi. Oni su sami dokazali da nisu narod. Sve što smo imknao narod ponudili sve su odbili a da su bili narod, pristali bi bar na jednu opciju, da živimo kao ljudi i kao narodi. Oni su tome krivi nismo mi. Neka im bude onako kako im Bog da.

Srpski narod u Bosni i Hercegovini je završio polovinu posla. Srpski narod je odbranio sebe od neprijatelja. Ostaje nam samo ova druga polovina, da zaštitimo našeg neprijatelja od samog sebe. Učinićemo i to koliko budemo ljudi. A Aliji Izetbegoviću možemo samo kazati: čitavog života se borio da postane zapovjednik proklete avlije, a jadan, preuze sudbinu Džemi-Sultana, zarobljenik i Istoka i Zapada.

Što se tiče onog drugog pregovora sa Bobanom, ja sam za to i prihvatam pregovore sa Hrvatima i hoću da citiram jednog mislioca iz prošlog vijeka, Franju Račkog, koji je rekao da je budućnost hrvatskog i srpskog naroda u sporazumijevanju hrvatske i srpske inteligencije. Ako do toga ne dođe, kaže da će od nas postati samo čorbine čorbe čorba. Upravo je tako rekao. Prema tome, ako Hrvati budu narod, moći će se s njimaa dogovoriti. Koliko budemo ljudi moći ćemo se i sporazumiti i naša će budućnost biti riješena.

Prema tome, sve ovo što smo mi pričali o ovim ženevskim pregovorima nije potrebno duljiti priču, pregovori se mogu samo voditi sa narodom, a sa vjerskim sektama ja nisam za pregovore.

/aplauz/

PANTELIJA MILOVANOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, vaše preosveštenstvo, kolege poslanici, dragi gosti,

Ja ću pokušati što je moguće kraće reći ono što mislim i na što sam nagnan od naroda i birača i od svih saznanja do kojih sam došao o ovom trenutku odluke.

Nije potpis za mogućnost daljnjih pregovora barijera pred kojom se ne bi mogli ostvariti konačni interesi sveukupnog srpskog naroda, pa i nas ovdje u bivšoj BiH. A šta bi bilo ako bismo rekli sada NE? Mene u ovom trenutku progoni asocijacija da bito naše ne bilo ustvari repriza 27. marta 1941. godine. A to bi bilo tragično što su neki od nas ovdje već i elaborirali i rekli kud bi to odvelo nas, odnosno našu budućnost, odnosno naše potomke. Koliko je meni poznato, u oslobodilačkim ratovima srpskog naroda uvijek je nestajalo do trećine biološki najproduktivnijeg dijela naroda. Ja zato apelujem da hladnije prosudimo i da pokušamo, naglašavam to pokušamo, kroz daljnje pregovore na konferenciji da sačuvamo se u ovome što sam rekao.

Ako bismo mi bili i dalje izigravani bez obzira na sadržaj ovih principa, i ako oni ne bi bili uvažavani i zaista konsenzusom da ostvarimo i sačuvamo svoja prava, onda će doći nadkriliće se nad svim tim principima princip, kome je ime GAVRILO.

/aplauz/

RADOSLAV BRĐANIN:

Gospodine predsjedniče i kolege poslanici,

Možda je i najbolje ovako hladno-vruće.

Ja bih počeo od replike, prvo onih telegrama koji su prvi stigli koji su počeli unaprijed da kažemo DA. Ja sam stvarno pomislio da su oni poslali telekse muslimanskoj skupštini jer koliko znam, Vens i Oven su više naklonjeni Hrvatima i Muslimanima nego nama. U protivnom, ispali bi najveći Srbi upravo Vens i Oven.

Dalje, malo bih replicirao, pa ću početi neću dugo, svom prethodnom kolegi. Tačno je da ovdje niko ne želi da pogine više i jedan Srbin. Ali gospodo, mi večeras imamo veoma lak izbor. Jedan govornik je rekao: težak trenutak, težak izbor. Izbor je veoma lak. Ili Alijina država, ili sukob sa ovima koji nam postavljaju ultimatum. Ja mislim da je gora varijanta Alijina država. (aplauz)

Ja ću početi od toga kad su knez Milan i kralj Nikola ultimativno postavili uslove Srpskoj akademiji nauka da budu primljeni u akademiju. Rezultat je bio 5:2 da ne budu primljeni. Poslije

toga je nastala još veća tortura. Ponovljeno glasanje i ponovo 5:2. Znate šta je rekao knez Milan. Svaka čast, ovo su pravi akademici. I odustao je od dalje želje da postane član Akademije nauka.

Zato, gospodo, ja moram da kažem da Srbi pod ultimatumom što god prihvate nije dobro za naš narod. Divno je neko rekao, čini mi se gospođa Plavšić, mi kad bi znali da se pametno žrtvujemo za Jugoslaviju, mi bi se žrtvovali. Ali gospodo, to je uzalud, neće Zapad stati dok ne ostvari svoju četvrtu fazu, a to je rečeno, to je Kosovo i Vojvodina. Zbog toga, mi moramo ovdje jasno i glasno reći da se treba održati kneževa večera. Zato kažem da rukovodstvo Srpske Republike, rukovodstvo Srpske Krajine pozove gospodu iz rukovodstva Jugoslavije i da se održi ta čuvena večera i dogovori se o sveopštem srpskom pitanju. Naravno, oni koji dođu to je vjera, a koji ne dođu, to je nevjera. I da za sva vremena znamo na koga možemo računati a na koga ne. (aplauz)

Ja bih, gospodo, bio veoma zadovoljan da smo mi to na vrijeme shvatili. Ali ne trebamo kukati za prošlim vremenima. Nama je Zapad nametnuo omču oko vrata i tačno išao principom laganog stezanja. Oni su posmatrali koliko ćemo mi davati otpora. Što smo god manje davali otpora, oni su sve više stezali. Srbi se uvijek hvale kako su dobri domaćini i ljubazni ljudi. Ja znam da Zapad smatra da se pretjerana ljubaznost smatra kao inferiornost. I zato shvatimo, mi ćemo Republiku Srpsku odbraniti gospodo, samo sa puškama i našim junacima koji se već nalaze na bojištu. Mi nemamo pravo donijeti večeras ni jednu odluku koja zadire u ustavnost Republike Srpske, jer taj mandat moramo vratiti narodu. I bolje je da se odmah dogovorimo oko referenduma i datuma održavanja. Evropa ako misli nešto da učini neka to čini do referenduma a mi referendum održati moramo. Ja ne bih definisao pitanja. Treba im postaviti pitanje samo jesu li za suverenu republiku BiH. Ne vjerujem da će biti Srba više od 1%, a to su oni koji su defetisti i po prirodi su paničari. Takođe bih rekao nešto što će biti diskusije vjerovatno cijelu veče. Mi ni jednog trenutka ne sumnjamo u naše pregovarača. Ali našim pregovaračima kažemo da mi više nemamo pravo da vjerujemo Evropi. Ovdje neko kaže, možda ćemo još na ovoj Skupštini pa ćemo vidjeti šta ćemo. Ne gospodo, mi smo večeras usvojili zapisnik sa prošle Skupštine i doći ćemo u koliziju sami sa sobom. 9. i 10. tačka govore da se ne prihvata nikakav zajednički život u republici BiH. I ako smo to već jedanput izglasali onda večeras ne možemo govoriti ni o kakvoj suverenoj republici koju nam nameću Oven i Vens.

Pored referenduma koji sam rekao, mi ne smijemo ni jednog trenutka odustati od povezanosti naših teritorija. Ustvari moramo poći od faktičkog stanja. Zašto to govorim? Smiješna je, iako će o kartama biti razgovora, provincija br. 3. koja se čak krsti kao muslimansko-hrvatska, a to je provincija u Posavini gdje rekosmo da ima svega 5% Muslimana. Da su bar toliko bili pošteni pa je nazvali muslimansko-hrvatska, pa ajde nekako i da razgovaramo. Ali mi moramo znati ja ću malo uprostiti Njegoša. Gospodo, ako mislite u pregovore, Latini su stare varalice, ali niko tako ko Turčin ne laže. Od pregovora nema ništa. Mi njih moramo vojnički pobijediti i ne ponoviti grešku iz prošla dva rata. Koja je greška bila? Mi smo ih pobijedili a nismo ih kaznili. Sada ih moramo i pobijediti i kazniti /aplauz/

Dakle, svi se zaklinjemo iza naroda. E da se ne bi zaklinjali iako smo narodni poslanici dajmo neka narod glasa. I ja ću vam reći stav banjalučkog Izvršnog odbora SDS, to je veliki prostor, i jutros predsjednika SDS Prijedora, koji je došao da saopšti njihov stav. Gospodo, pregovore treba nastaviti ali sa mnogo "ali". Ne dolazi u obzir da se ustavni principi mogu uopšte razmatrati dok se ne odredi teritorija, a gospođa Plavšić je već rekla. Takođe je rečeno da nema pogodbe oko koridora. A ja ću još da kažem da smo mi sa srpskom braćom iz Slavonije branili zajedno zapadnu Slavoniju, a oni su sa nama, da se upravo tako izrazim, probijali koridor. Ko to ima pravo da uopšte diskutuje nad grobovima naših mladića. Mislim na gospodu Ovena i Vensa, ni na kog drugog. U ime tih mladića, gospodo, nemojmo ni mi koji smo prešli 40 godina žaliti svoje živote. Objavimo opštu mobilizaciju i odbranimo savez srpskih država koji mora doći jer će ga narod sam proizvesti. A skinuće svaku vlast koja bude bila protiv toga.

Toliko. Hvala lijepo.

MIRKO MIJATOVIĆ:

Visokopreosvećeni mitropolite,

gospodine predsjedniče, gospodo poslanici, uvaženi gosti,

Stavljeni smo pred veliku dilemu. Dovedeni u situaciju da se opredjeljujemo između sudbonosnog DA ili sudbonosnog NE. S jedne strane, naš narod i mi prije svega i iznad svega njegovi poslanici a s druge strane međunarodna zajednica opredmećena kroz Vensa, Ovena, Galija, Ženevu, Iglbergera, Kola, Moka, Kozirjeva, i sam ne znam koga sve još, za koje smo mi eto nekakva apstraktna skupština. Naš narod traži samo jedno da mirno i slobodno živi nikome za inad i ne bilo protiv koga, tu gdje je vjekovima živio. Njegov zahtjev je skroman, istinit i pravno utemeljen po svim važećim međunarodnim aktima i normama. On ima svoju duhovnost, kulturu, vjeru, autohtonost, državnost, suverenitet i personalitet. Sve to je dugoročno izgrađivao i nesebično podarivao uprvo međunarodnoj zajednici smatrajući da to predstavlja najveće civilizacijsko dostignuće, opšte prihvaćeno od svih naroda i u interesu svih ljudi svijeta. Nije ovo prvi put da neko hoće da mu sve ovo oduzme. I on je ponovo u prilici da sve to brani. Nažalost, najvećom cijenom, golim životima svojih najboljih sinova. Istorijski neopterećen, ali debelo podučen, on to radi herojski uz velika stradanja, nove genocide, kazamatska robijanja, klanja nedužnih civila i djece, silovanje žena i tome slično. Ovo za nekog može da bude romantika ili produkt naše herojske etike, ali ja vam ovom prilikom moram kazati da je nadasve stvarnost i istina. Lično sam slušao i doživio na stotine leleka naših majki odrezanu srpsku glavu, zaklano srpsko dijete, izbezumljeni pogled silovane srpske djevojke. U takvim situacijama ni kao čovjek ni kao poslanik vrlo često nisam imao valjan odgovor na razna pitanja: zašto nam ovo rade, ko hoće da nas uništi? Kome smo krivi što živimo, što hoćemo da živimo na svojoj zemlji i u svojoj kući. Nije me iznenadilo ni saznanje zašto ne insistiraju na odgovoru. Oni ga sami znaju.

Katolički dio Evrope hoće da ponavlja aneksiju prostora bivše BiH, ali ovog puta ne kao austrougarska, nego kao evropska zajednica, a to mu ga dođe isto. Administrativne linije komunističkog titoizma treba zabetonirati i režući živo srpsko tkivo Srbe razdijeliti i getoizovati. Nas Srbe iz Republike Srpske treba prevjeriti prevesti pod drugu naciju i pod starateljstvom čuvti u monstrum državi Bosni i Hercegovini uređenoj na ustavnim principima koji ne ostoje i ne važe ni za jednu drugu državu na svijetu. Sljedbenici suludih ideja Alije Izetbegovića, uz izdašnu pomoć belosvjetskih džihad-bojovnika, takođe bi da ponavljaju istoriju. Oni bi povrat turske imperije na Balkan, i kao ulog nude neki novi bosanski pašaluk.

Zvaničnim predstavnicima međunarodne zajednice naš narod poručuje: istorija se u obje zamišljene varijante ne može povratiti na ove prostore. Ovakvu konstataciju mi ne izgovaramo iz inata. Niti prkosa, već zbog realnosti pravičnosti i težnje za mirom koji je neophodno potreban. Suhoparni papir ženevskih dogovora, vješto ili nevješto formulisan kroz 9 tačaka, rađen je po ukusu naših neprijatelja, koji iz nama nerazumljivih razloga prihvataju starateljstvo i tutorstvo. Njihovi problemi su njihova briga. A obzirom da više vole tuđine nego nas i da su nama zvanično objavili rat, sasvim je sigurno da mi nećemo i ne možemo prihvatiti njihovo ropstvo. Svjesni naše snage i sopstvene nemoći oni kroz međunarodne institucije žele da ostvare svoje namjere.

Ustavnim principima bez pratećeg zapisnika i dodatnih obrazloženja, oni su apsolutno neprihvatljivi. Objašnjenje dvojice predsjednika, g. Karadžića i i g. Krajišnika, uliva zračak nade i ohrabrenja da ženevski zvaničnici nemaju krajnje zle namjere. Ukoliko steknem ubjeđenje i vrlo jasne dokaze da je zapisnik sastavni dio zvaničnog dokumenta, pristajem da, birajući između dva zla, izaberem ono koje je prividno manje i da kažem, obično DA umjesto sudbonosno NE. Sudbonosno ne može i hoće izreći samo naš narod, a i ja zajedno sa njim, ako vidimo da će daljnji tok Ženevske konferencije kršiti Povelju Ujedinjenih nacija, međunarodne pakte o ljudskim pravima i dokumente KEBS-a, i da će pokušati da nam oduzme pravo na samoopredjeljenje i sve ono što ovaj princip podrazumijeva. Ili ukoliko pokušaju da nam ukinu Republiku Srpsku, koju mi već imamo.

I na kraju, obraćanje predsjedniku Karadžiću.

Gospodine predsjedniče, nemate pravo da pominjete svoju ostavku, pa bilo to u ma kakvom kontekstu. Vi ste Srbin iz crnogorsko-hercegovačkih drobnjaka. Sve kada bi htjeli vi ne bi znali da srpstvo izdate. Narod Vas doživljava kao Bogom poslanog vođu upravo za ovakva vremena. Vi niste čovjek za kratke maršute, vožnjom trajektom na relaciji Bar-Bari. Vi ste kozmopolit, za relacije Moskva -Ženeva - Srpsko Sarajevo. Hvala.

/aplauz/

NENAD VESELINOVIĆ:

Ja sam malo zakasnio da vas pozdravim kao domaćin. U ime opštine Pale i svih ljudi iz privrede, a posebno ispred ljudi "FAMOS-a" gdje se ova sjednica i održava, pozdravljam i želim vam uspješan rad.

Da podsjetim kolegu Brđanina da podsjetim da je tačno da je ovdje kapitulacija potpisana, samo tada nije bilo Skupštine, pa se nadam da ovaj put ova Skupština neće potpisati kapitulaciju.

Nameće se meni ovdje jedno pitanje. Prihvaćanje lisabonskog papira i stavljanje potpisa, da li je to proizvelo priznavanje nezavisne republike Bosne i Hercegovine. Čini mi se da jeste. Mi smo, koliko se sjećam dal ustupak Muslimanima da ćemo prihvatiti nezavisnu BiH, a oni su nama ustupak da će biti konstituisana iz tri konstitutivne jedinice. Kao takav mi smo taj papir i prihvatili. Međutim, od toga svega je ostalo samo da je BiH nezavisna država, i to je preneseno u ženevski dokumenat. Dalja bojazan je šta će biti i ako prihvatim ovaj dokumenat iz Ženeve, šta nam dalje slijedi. Mislim da je krajnje vrijeme da se povuče crta prevarama i da se tačno da do znanja Evropi dokle više Srbi mogu. A po meni ne mogu pristajati ni na kakve ultimatume.

Sljedeći potez je bio aerodrom. Koliko se sjećam, i u tom dokumentu je bilo obećano da će Srbi imati određeni koridor za saobraćaj. Od toga je ostala stvarnost da je aerodrom za Evropu i Aliju Izetbegovića. Srbi tamo nemaju nikakvog pristupa. Dok smo rovovsku bitku bili u bivšoj Skupštini Evropska zajednica, sa svojim posmatračima, gdje smo mi mislili da su političari međutim, oni su bili špijuni i odlično adresirani. Oni su usput vršili snimanje bogatstava BiH i to prenosili na kartu. Prema tome, kartu nije crtao ni Franjo Tuđman, ni Hrvati ni Muslimani to je crtala Evropska zajednica iz svojih ekonomskih interesa. U “Politici” od 13. januara novinar Blagoje Komnjenović je odlično prinazao postojeću mapu, i primjera radi rudnik Ljubija nalazi se u provinciji br. 1. samo iz razloga što je to rudnik. Mislim da Evropskoj zajednici tu Muslimani nisu ni na kraj pameti da štite njihov interes. Ukoliko dalje budemo popuštali gospodo, mislim da ćemo doći do ruba propasti i da mi nemamo šanse za opstanak kao srpski narod.

Sve i da prihvatimo ovaj dokumenat, sljedeći potez će biti uspostavljanje vojske UNPROFOR – a na ovim granicama i vraćanje Muslimana i Hrvata na svoje teritorije. Da li ćemo mi to uspjeti riješiti ja ne znam. Prema tome, skratiću, predlažem da se napravi jedan pregled svih prevara i laži koje nam je Evropa i njihovi misionari napravili da se to dostavi Evropi i da o ustavnim principima možemo razgovarati i prihvatati ih tek kad uspostavimo mapu. Zbog čega mapu? Ako krenemo iz običnog života, ako pravimo bolnicu, hotel, bilo koji objekat, napravimo projekat, odnosno prvo odredimo zemljište, završim objekat, uselimo ga, tada pravimo kućni red. Nama neko pravi kućni red a da nemamo ni zemljišta, niti objekta, niti države itd.

Podsjetio bih jedno. Na Palama je održan glavni odobor SDS. Jedinstvena i jednoglasna odluka je - treba nastaviti pregovore ali treba prići ovakvim zaključcima. To isto poručuju i momci koji se trenutno nalaze u rovovima. Toliko. Hvala.

SLOBODAN BIJELIĆ:

Vaše visoko preosveštenstvo, gospodine predsjedniče, dame i gospodo, dragi gosti,

Ja sam na 21. zasjedanju Narodne skupštine Republike Srpske, održanom u Prijedoru na Lučindan, 31. oktobra prošle godine, u jednom momentu izrazio sopstvenu bojazan da će se briljantni vojnički trijumf iz ovog rata pretvoriti u prah i pepeo u ženevskim političkim salonima To nije bio prigovor adresiran na ovu našu pregovaračku delegaciju, nego moje strahovanje koje se sada obistinjuje.

Nakon izvještaja o dramatičnom obrtu u Ženevi u mom Kneš- polju je zavladala nekakva vrst privremene konsternacije, a potom su uslijedile svakovrsne reakcije. Ipak, prije no što vam pokušam prenijeti dio tih raspoloženja, moram izraziti svoje žaljenje št ovom uvaženom skupu ne prisustvuju oni koji su u Ženevi izvršili nečuven pritisak na članove našeg pregovaračkog tima i tako pokazali kolika je i kakva njihova stvarna briga za ostatak poklanog srpskog naroda u bivšoj BiH. Njima, čijoj izbornoj pobjedi je doprinijela i ova Skupština svojim iskrenim i pomalo patetičnim predizbornim apelom srpskom naroda, srpski narod bi preko svojih predstavnika imao mnogo toga večeras da kaže. U najmanju ruku, neiskreno je koliko do juče zaklinjati se u nacionalni program čije je udarno mjesto bilo srpsko državno i političko jedinstvo, a danas pomagati da se srpski narod bivše BiH sabije u islamske rezervate i tamo se još decenijama gloži, kolje, trve sa svojim fundamentalističkim tamničarima.

Elem, izbori su bili i prošli a zapadni Srbi stigoše do još jednog Vensovog plana. Kakav je svi vidimo. Ali kakva će reakcija na njega uslijediti iz preko drinskih daljnjina malo nas je moglo i pretpostavljati. Kad sam jednog prijatelja upitao šta misli o reakciji državno-političkog vrha iz Savezne Republike Jugoslavije, na ovaj predlog ustavnih principa i na sve što se u Ženevi dešavalo, on me je, ne bez sarkazma, upitao - da li je naš parlament donio kakav akt o zabrani rada Saveza komunista - pokreta za Jugoslaviju ili bilo koje komunistične partije. Kad sam mu naivno i brzopleto odgovorio kako tako nešto nismo uradili nastavio je u specifičnom i ironično-proročanskom tonu: ”dobro, onda još neće stići pismo”. Drugim riječima, mnogim Krajišnicima je na drastično otrežnjujući način postalo jasno kako se u Ženevi ponijela jugoslovenska delegacija, tutnuvši vreo krompir u ruke našim predsjednicima, prepuštajući im da oni ženevski sarto-mortale objašnjavaju poslanicima ovog savjeskog doma. Mislim da ovaj moment veoma otrežnjujuće simbolizuje fijasko jedne, u ovom istorijskom okviru pretenciozne, nečasne i beskrupulozno merkantilistične nacionalne politike koju je povela naša matica. Tako smo se našli kao jedna slamka među vihorovi na vjetrometini svjetina takozvanog svjetskog novog poretka. Ali šta je tu je. Neka buduća pokoljenja sude ovom moralnom gestu drugova iz Beograda. Mi idemo dalje.

Što se tiče svega ovog što se izdešavalo na prostoru bivše Jugoslavije i bivše Bosne i Hercegovine, jer to jedno bez drugog nikako ne može, hoću samo da istaknem da čovjek uopšte ne mora biti poznavalac pravne i politične nauke, niti poznavalac akata povelja Ujedinjenih

nacija, pa da shvati da je ujedinjenje i jačanje Njemačke, kao i raspad sovjetske imperije dovelo do dugotrajnog pomračenja Ujedinjenih nacija, koje, opet, generiše atmosferu neprekidnih presedana u postupku rješavanja ove regionalne krize. Dakle, pravila postoje ali kao da ne postoje, pa se i rješenja biraju od kamiša, ad hok, a ne onako kako međunarodno javno pravo, pravda i poštenje nalažu. Zato smo, uostalom, i bačeni u ralje ovog krvavog rata. Smatram da ovu okolnost posebno treba imati na umu kada danas, noćas, budemo donosili istorijsku i sudbonosnu odluku za naš narod. Naime, čak je i narod na terenu postao svjestan danajskog karaktera ove mirovne konferencije u Ženevi ali istovremeno trpeći nepresušne izvore sopstvenog poštovanja i dostojanstva, obični ljudi nam poručuju da ne smijemo popustiti u ostvarenju svog konačnog cilja, a sve što usput ide na tome i opravdava sredstva koja će ga upotrijebiti.

Znači javlja se jedna pragmatska dimenzija u političkim meditacijama naših građana. No, vratimo se tekstu ustavnih principa. Odmah moram istaći da jednom komparativnom metodom dolazimo do saznanja da ne postoji naročiti kvalitativni pomak između teksta ustavnih principa, ponuđenog prije poslednje ženevske sesije, i onog kojeg smo dobili prije ove runde pregovora. Istina, barata se u terminima kao što su ”konstitutivni narodi” i ostali što opet relativizuje ovo prethodno, “konsenzus” i selekcionisano pravo veta. Dopustite mi da primijetim da to nije ni trećina od onog što mi tražimo. Moram posebno istaći da pojam ”konstitutivni narodi” ni iz daleka ne predstavlja ono što bi značile tri konstitutivne jedinice, odnosno jedna srpska konstitutivna jedinica. Ustvari ovi principi polaze od toga da je BiH decentralizovana, a ne federalizovana, a kamo li konfederalizovana država. Ovo istovremeno znači da je Ženevska konferencija odstupila od papira usvojenog u Lisabonu po kojem je utvrđeno da BiH treba da bude sastavljena od tri konstitutivne jedinice. Ne treba mnogo dovitljivosti da se shvati da se ovom pričom o tri konstitutivna naroda, a stvaranjem provincija, na posredan način stvara unitarna BiH i tako čini ustupak muslimanskoj strani. Zato smatram da ovi principi zagovaraju unitarnu BiH, doduše nešto decentralizovanu sa relativno autonomnim provincijama, od kojih bi u brojčano većem broju njih Srbi bili u manjini sve do nekakvih hazardskih dimenzija. Ovo rješenje nimalo ne vodi računa o dosljednosti niti o istorijskom iskustvu. Naime, svakom iole upućenom u ovu problematiku, jasno je da višenacionalne državne zajednice, bar u ovoj fazi istorijskog razvoja, nisu ni stabilne ni trajne, i da bi ovakva zajednica naroda samo uspostavila rat i uzajamno istrebljenje kao vječiti modus vivendi na ovim prostorima. Istina, učinjen nam je simbolični ustupak prihvatanjem našeg zahtjeva da buduća BiH bude decentralizovana država, sa preciznom formulacijom u završnom dokumentu, da će njen Ustav priznati tri nacionalne jedinice kao konstitutivne grupe. Međutim, ponuđeni modalitet neodoljivo podsjeća da se ovim pokušava konstituisati tvorevina koja u mnogome podsjeća na konfederalni oblik bivše šestočlane Jugoslavije. I u njoj su takođe dva načela bila presudna - konstitutivni narod i konsenzus. I znamo kako je bilo. Naime, konsenzualno odlučivanje je, po meni specifična proceduralno-pravna tehnika svojstvena zrelijem civilizacijskom nivou političkog reznovanja ko što je ovo naše parče Balkana, pa s toga moram izraziti sopstvenu skepsu kad je u pitanju funkcionisanje ovog mehanizma. Uostalom, isti se na ovim prostorima pokazao često kao kontraproduktivan, iscrpljujući i izuzetno pogodan za blokadu rada organa.

Kad je o decentralizaciji riječ, moram istaći da nam nije dostupan njen kvantitativni aspekt. U principima se barata sintagmom "treba da bude decentralizovana država" što samo po sebi ne određuje nivo decentralizovanosti. Službeno, upoznat sam s tim da kad se studiraju svi aneksi i ostalo, to baš i nije neka jaka decentralizacija, te da je dosta toga što je skoncentrisano u centralnoj Vladi ne daj Bože. Ovo je zabrinjavajuće i zahtijeva svoje ozbiljno pojašnjenje.

I tako, u reprizovanim ustavnim principima iz Ženeve moglo bi se nadugačko i naširoko. Ali kako je mnogo toga suštastvenog rečeno na prethodnom zasjedanju u Bijeljini a i večeras ovdje, htio bih izbjeći punu taltologiju i pokušati dati lični doprinos u ovoj hamletovskoj srpskoj dilemi: uzeti ili ostaviti. Prije svega, moram iznijeti sopstveno uvjerenje da na ovim prostorima dugoročan i trajan mir ne može nastati na kompromisima sa kojima niko nije zadovoljan. Znači mir mora biti pravedan, a kompromis častan, bar Srba što se tiče, u onom pravom smislu riječi. Iako nas ove kozmetičke prepravke ustavnih principa na posredan način upozoravaju da će se oko mapa voditi odsudna politička borba, a koje popravke nas u predloženom papiru gromko upozoravaju da su nam od strane predlagača dodijeljene ledine i goleti a drugima ogromni resursi i više ko što su tražili a da pritom nije uvažavano faktičko stanje na terenu, želim istaći da ovaj paket predloga sa srpske strane treba da bude prihvaćen samo kao nekakva vrst provizorijuma, istorijske etape na srpskoj državi na ovim prostorima. Samo tanko i nikako drugačije. Ovaj istorijski momenat, pogotovo poslije ovakvog veleobrta iz Beograda, u mnogome podsjeća na situaciju za vrijeme aneksione krize u Bosni i Hercegovini 1908. godine. Kažu da je tada mudri Nikola Pašić, na mnogobrojne reakcije iskrenih rodoljuba koji su insistirali da se nešto učini na prostorima djedovine Svetog Save, odgovorio: Ostavimo neka Bosna i Hercegovina ostane otvorena rana na duši srpskog naroda.

Danas smo svjedoci da vaskoliki civilizovani svijet od ove Skupštine traži pristanak na nešto što pomalo ima karakter nekakve veresije. Unatoč tome, mislim da morao mudro postupiti ne dopustivši da se Kasus Beli natovari na srpska pleća. Znači DA, sa mnogo, mnogo krupnih ALI. U suprotnom, ne nastavimo li našu političku borbu za Republiku Srpsku, lično ću se osjećati prevarenim i prevarantom istovremeno. Kako ću pogledati u suzne oči ispod mnogobrojnih crnih marama u mom Potkozarju. Znači dignem li svoju desnu ruku za predložene ustavne principe, dići ću je za mir na ovim prostorima. A istovremeno, spremiću ljevicu za Republiku Srpsku, tj. slobodu srpskom narodu, i to iz osjećanja nacionalnog dostojanstva i iz osjećanja moralnog duga prema mladosti posrnuloj na grudobranu srpske otadžbine. Ovo naročito i s toga što sam uvjerenja da politika jedne zemlje odražava raspoloženje njenih građana.

/Aplauz

LJUBO BOSILJČIĆ:

Gospodo poslanici, poštovani vladiko, dragi gosti,

Prije nego što pročitam ono što želim da kažem, mi ipak olako ponekad prelazimo preko nečega veoma bitnog. Ja sam prošli put u Bijeljini stavio jednu primjedbu na član 1. ustavnih principa, gdje sam tada tražio, a vjerujem da je to ušlo u zapisnik, da se ovaj član koji je veoma bitan, precizira. Vrsta decentralizovane države, jer ona može biti unitarna, može savezna, može konfederalna. Međutim, poslije toga, vjerujem da je ušlo u zapisnik, a nkasnije se zaboravilo. Takođe sam tražio da se kaže šta je to većina vladinih funkcija koje će se obavljati u provincijama. Ja sam tada pomenuo da mi nismo nekakva afrička zemlja da nam se poturaju ovako bizarni papir. Normalno, tu većinu funkcija je trebalo navesti - da li su to spoljni poslovi unutrašnji poslovi vojska, kultura, privred itd. Dakle, provincije sa tim i tim nadležnostima. Međutim, gospodo, i to je olako prošlo.

Ja se slažem sa prethodninom, svojim kolegom Bijelićem. Staviti DA na ovaj papir, ali isto tako ozbiljno prezentirati primjedbe koje su bile i danas na Skupštini i na prethodnoj u Bijeljini. Bez obzira da li će te primjedbe biti usvojene ili ne. Odnosno, moj je predlog da se ovakav papir može usvojiti na ovom visokom forumu, samo uz primjedbe koje je postavila Narodna skupština u ime srpskog naroda. Ovo je bilo uvodno.

Pred ovu narodnu skupštinu Republike Srpske postavljen je do sada najteži zadatak - da li potvrditi pristanak srpske delegacije na pregovorima u Ženevi na ustavne principe Vensovog plana budućeg uređenja već biše BiH i probuditi tek nade za mir. Tek nade kažem jer do mira je još daleko. Jer Vens, Oven i njima slični su nezajažljivi u svojim prohtjevima o odlučivanju o sudbinama drugih naroda, a posebno su se okomili na srpski narod ili jednostavno odbiti u cjelosti Vensov plan i snositi sve posljedice takvog čina po vaskoliki srpski narod. Drugim riječima, šta je manje zlo po srpski narod i njegove vitalne interese u sadašnjim ratnim uslovima, ili prihvatiti ili odbiti. Dakle, interes naroda je na prvom mjestu. Da bi se dobio odgovor i da bi odluka ovog doma bila izražaj narodne volje, mislimo da je prethodno potrebno upozoriti na neumoljive činjenice. Nije ovo prvi put da je Evropa nemilosrdna i okrutna kada je u pitanju bitisanje srpskog naroda. Sjetimo se kako je prošla BiH sa većinskim srpskim življem na Berlinskom kongresu. Data je austro-ugarskoj nemani da je proguta. Sjetimo se ako su krojene granice tadašnje Srbije i Crne Gore. Sjetimo se kako smo morali napustiti Korušku 1921. godine, dati Italiji ostrava i gradove, Zadar i Rijeku. Moramo se sjećati istorije jer ona je učiteljica života. Istorija se ponavlja. Evropa je ista kada su u pitanju mali narodi i u 19. i 20. vijeku, a posebno srpski narod.

Možemo li se oduprijeti Vensovom planu, toliko nepravednim po srpski narod. Jer, samim tim smo doživjeli poniženje kada drugi odlučuje o našoj sudbini a da uopšte ne snosimo nikakvu krivnju. Možemo se oduprijeti jedino teška srca prihvatanjem plana, uz dužno čuvanje faktičkog stanja teritorija koje u ovom trenutku pripadaju Republici Srpskoj. Koliko god smo bili prisiljeni prihvatiti Vensov plan kao komad papira, ipak faktičko stanje, sticajem srećnih okolnosti nije u rukama Vensa, nego u rukama srpskog naroda. Tu nam je u svakom slučaju prednost, jer isključivo od nas zavisi da li ćemo pristati na eventualne ustupke ili ne. Posebno želim napomenuti da u zadnjim pregovorima naša delegacija se nastoji izboriti preciziranjem pojedinih

odredaba Vensovog plana da se pod decentralizovana država može smatrati isključivo konfederalna država ili jedinica bivše BiH, tako da mi to tumačimo. Ako ima neko drugo tumačenje šta se podrazumijeva pod ovim, neka se objelodani da se taksativno navedu nadležnosti provincija. Pošto smo svjesni s kim imamo posla, a to najbolje znaju naši pregovarači koji su dobili povjerenje ove Skupštine, smatramo da bi bilo dobro, s obzirom da je srpski narod jedan od tri konstitutivna naroda bivše BiH, prezentirati konferenciji da srpski narod na svojoj teritoriji želi imati vlast u onoj mjeri kao što je imalo Kosovo po Ustavu iz 1974. godine, a eventualno zajednički organi bi imali nadležnosti koje je imala vlast Srbije u odnosu na Kosovo. Dakle, neka srpske provincije vrše one funkcije vlasti koje je imalo Kosovo po Ustavu iz 1974. godine. Tada bi volja srpskog naroda bila u cjelosti ispunjena u razrješenju ovog bosanskog Gordijevog čvora. Smatramo da bi odbijanje Vensovog plana za srpski narod bilo pogubno, jer inače nas smatraju agresorima i pobunjenicima protiv postojećeg režima.

Svi bi se okrenuli protiv nas, bez obzira što je rat otpočeo i žarko želio Alija Izetbegović, s pokličem da mir žrtvuje za suverenitet. Nažalost, olako smo prešli preko te izjave, nismo animirali svjetsko javno mnjenje. A danas nema ni mira ni suvereniteta. Uostalom, i ranije, a pogotovo sada, suvernitet Bosne je samo jedna fikcija. Jer, kao što je poznato, suveren je onaj ko ima vlast i teritoriju. U svoj cjelovitosti. Pa taj nepostojeći suverenitet Bosne može priznati i Amerika, ali je nikada neće priznati jedno Pale. Hvala.

NEĐIĆ ILIJA:

Gospodine predsjedniče, dame i gospodo, poslanici, uvaženi gosti,

Dopustite mi na početku da kažem, da konstatacija činjenica koje idu u istoriju za Zapad nemaju neku veću vrijednost. Oni koji prave novi ekonomski poredak ne osvrću se na našu istoriju. A poznato je, kad se uspostavi novi svjetski poredak, on negira sve ono što je bilo vezano za prethodni.

U ovom trenutku svjestan sam ljudske odgovornosti i saglasan sam s tim da se budući događaji oko bivše BiH rješavaju na miran način, tj. putem pregovora. Rat treba da prestane jer je dosta pogibija na svim stgranama. Mi smo postigli svoje ciljeve što se tiče bojnog polja. Mi smo danas na jednoj prekretnici u dilemi kakav stav da zauzmemo u vezi Vensovog i Ovenovog plana o uređenju nekakve buduće države. Pažnja je usmjerena prema nama svih svjetskih medija, prema ovom današnjem zasjedanju parlamenta. Stoji mišljenje, s jedne strane, da se mi vraćamo na početak, da ćemo kapitulirati pod pritiscima Zapada, da ćemo se predati islamizaciji da nas se Srbija želi da otrese i sl. S druge strane, dilema je da li da potpišemo sporazum pod ovim okolnostima kad u njemu nema jasno definisane teritorije Republike Srpske koja de fakto postoji gdje nema nikakve priče o razgraničenju sa neprijateljom, gdje nema priznanja na samoopredjeljenje, a stalno se prijeti vojnom intervencijom. Ako prihvatimo ovo drugo siguran sam da se mnogo toga neće riješiti jer se muslimanska strana neće saglasiti i rat će se i dalje

nastaviti. Ostaje kao jasno u Vensovom dokumentu status buduće države, što je za nas neprihvatljivo, i status budućih provincija, što je za nas takođe neprihvatljivo, jer po opisu one nisu ni na nivo kulturnih autonomija.

Pregovaračkom timu usmjeravam pažnju na mapu i provinciju broj 6. Dolazim iz oblasti Birča i Šekovića, i za tamošnje naše ljude neprihvatljiva je ovakva odvojenost opština u provinciji koju sam pomenuo, jer ona jasno mora da bude povezana, posebno opštine međusobno, kao što su Šekovići Vlasenica, Milići Srpska Kalesija, Zvornik, Bratunac. I kasnije njihova veza sa romanijskom regijom. Ako ovome ne bismo posvetili pažnju i zaokružili ovo pitanje, onda se postavlja pitanje pogibije srpskih boraca na tim terenima. Treba da znamo da međunarodna zajednica determiniše naš život u cjelini danas a i u buduće, vjerovatno još dugo, preko nafte i prijetnjom vojnom intervencijom. Priča da sami odlučujemo o sebi je samo priča. Ako majka Srbija daje samo verbalnu podršku i sugeriše nama da prihvatimo Vensov plan, onda je jasno što sve manje Srba ima u Srpsnoj Republici a sve više u Srbiji. Rat iz dana u dan troši moralnu i materijalnu snagu našeg naroda. Postavlja se pitanje gdje je kraj svemu tome. Bojim se da će na kraju biti ono iz tamnog vilajeta što neko spomenu. Ako uzmemo kajaćemo se, ako ne uzmemo, opet ćemo se kajati. Hvala.

NEĐO GAVRIĆ:

Cijenjena skupštino Republike Srpske,

Ovo što sada preživljava vaskoliki srpski narod i ono što moćnici i krojači novog svjetskog poretka čine prema njemu, je Hirošima ljudskog dostojanstva. Iako smo na raspeću i duhovnom i tjelesnom i po treći put doživljavamo golgotu, moramo se boriti za svoje samoopredjeljenje, za svoj opstanak i svoju državu na ruševinama avnojevske Bosne i Hercegovine. Ovo je borba za opstanak, a samo nam država Srpska može pružiti zaštitu, da nas ne islamizuju, da nas ne pokatoliče, da nas ne razjeziče, da nas ne rasčiriliče, da nas ne podijele interesa svojih radi. Stoga ova islamsko-vatikanska aždaja nastoji da nas uništi ali našu borbu moramo dovesti do kraja da naša mlada pokoljenja žive u spokoju. Naši borci i naš narod će odoljeti psima rata i ubicama belosvetskim, i spodobama rođenim ispod kamile koji se nazivaju svetim ratnicima džihada. Jer, ono što oni hoće to nije njihovo, nikada njima nije pripadalo niti će pripadati.

A Evrope što se tiče, ta stara dama, koja, s obzirom na ono što prema nama čini ne bi se više moglo reći da je to. Radi svojih interesa na Balkanu doprinijela je sadašnjem krvoproliću. Hoće da nas pomiri da živimo s krvnicima našim. Gospodo iz Evrope, mnogo su nam grla prerezali mnogo su nam oči iskopali i mnoga nama zatrše ognjišta, ne može nas pomiriti ništa.

To što rade naši neprijatelji može se razumjeti. Ali nas iznenađuju naša braća s desne strane Drine. Braćo moja pravoslavna, ako se ubrzo ne opametite, može i vas naš polaznik snaći. Dok smo mi na braniku srpstva i pravoslavlja možete biti mirni i spokojni. Ali ako, ne daj Bože da mi

padnemo i propadnemo, Srbiju će moći dobar vranac za dan prejezditi i Srbija će postati tuđa sluškinja.

Danas smo na istorijskom raskršću i mnogo je puteva koji nam se nude, mnogo je šansi da pogriješimo. Samo jedan put je pravi. Granice Republike Srpske su omeđene krvlju i životima najboljih sinova našeg naroda i oni su se već izjasnili za šta su, šta hoće i šta neće. Nećemo živjeti sa onim koji su nam kamenom na hljeb uzvratili sa onim koji su nam mjesto jevanđelja u ruke mač natjerali. I ciljevi naše borbe su poznati svakom našem čovjeku, ali do tih ciljeva ne može se doći isključivo oružanom borbom. Toga smo svjesni i mi a i naš narod. Ali naš narod, bez obzira šta mi odlučili neće pristati na ono što nije u njegovom interesu. I dok ne bude siguran da je borbu priveo kraju u smislu koji njemu odgovara, oružje neće ni pred kim položiti. Nama se papirom ovim iz Ženeve nudi samo zlo. I od većeg zla za nas nema pri pomenu imena Bosne i Hercegovine, a pogotovu suverene. Mi srpski poslanici imamo šansu da biramo između manjeg i većeg zla. U svakom slučaju, svjesni odgovornosti treba da izaberemo manje zlo. Vjerujem da niko od nas ne bi želio da mu sudi naš narod. Na kraju krajeva, život je tkanje vremena. Kad život prođe, ostaje tkanje, ostaju tragovi u kojim će mlade generacije suditi kako smo radili i šta smo radili. Dosadašnji put nam je, nadam se bio čist, a nadam se da će biti i do kraja naše borbe. Hvala.

/aplauz/

MITAR MILJANOVIĆ:

Vaše visoko preosveštenstvo, poštovani gospodine mitropolite dabrobosanski gospodine Nikolaju, gospodine predsjedniče, braćo poslanici gospodine đenerale Mladiću i ostali predstavnici slavne vojske Republike Srpske, dame i gospodo,

Danas održavamo 25. sjednicu Narodne skupštine Republike Srpske. Srećna nam i berićetna bila dabogda, kako se to kaže u našim krajevima.

Svjestan sam da smo na sjednicama naše Skupštine donosili odluke od izuzetnog značaja za naš srpski narod. Mislim, i opšte je uvjerenje, ako kažem da je odluka koju danas moramo donijeti najteža, počev od petrovdanskog skupa na kome je osnovana naša SDS do dana današnjega. Kada je riječ o novoj verziji ustavnih principa, koja je objavljena i u dnevnoj štampi po meni treba odmah reći da je to veoma udaljeno od onoga za što smo se opredijelili i za šta se borimo. To sigurno nije program mankimum srpskog naroda za koji smo se opredijelili ni na nivou proklamacije, ali se isto tako sa sigurnošću može tvrditi da to nije ni totalna negacija svega za što smo se borili a pogotovo nije totalna negacija svega za što smo se izborili.

Kad govorimo o onome za što smo se izborili želim naglasiti da smo, poneseni herojskim patosom, svojstvenim narodu kojem pripadamo, bili spremni da neke naše ciljeve, za koje se tek trebamo izboriti počnemo tretirati kao već ostvarene ciljeve. Sljedeća bitna pretpostavka za naše

izjašnjavanje o ovom dokumentu jeste naše uvjerenje da ovdje, na tome posebno insistiram, nema ni elemenata tajne diplomatije, tj. da osim ovog dokumenta ne postoji ništa za šta mi ne znamo. Drugim riječima, izjašnjavajući se o ovom dokumentu, mi se ne izjašnjavamo ni u čemu ni o čemu što se podrazumijeva, nego upravo o dokumentu kakav on jeste.

O ovome dokumentu ne možemo se izjašnjavati ne uzimajući u obzir činjenicu da je nama, pravoslavnim Srbima na tlu bivše BiH Bog odredio da živimo na tlu koje dijelimo sa našim istorijskim neprijateljima. Sada je i najnevjernijim Tomama jasno da smo sa njima mogli imati individualna, manje-više hinjena prijateljstva, a nikad kolektivna, i nacionalna prijateljstva. U našem izjašnjavanju o ovom dokumentu moramo stalno imati pred očima činjenicu da ovo nije dokument koji su pisali Srbi nego je ovo dokument u čijem su oblikovanju oni samo učestvovali tražeći maksimum da bi dobili ono što je realno moguće s obzirom na konstelaciju međunarodnih odnosa, s obzirom na to što su htjeli silni i moćni ovoga svijeta, na gozbi i piru, kako kaže naš srpski pjesnik.

U odnosu na prvu Vens-Ovenovu verziju, verzija koja je pred nama je ipak u određenoj mjeri ne beznačajnoj, novi dokument. Mislim da do toga zaključka mora doći svako ko sudi objektivno, ko dokumentu ne prilazi aprioristički. Za naše izjašnjavanje o ovom dokumentu po meni je od primarnog značaja to da li ovaj dokumant apriori i izričito negira postojanje i dalju egzistenciju našeg najmilijeg čeda - naše Republike Srpske. Objektivno gledano, po meni za razliku od prve verzije, ova verzija izričito negira postojanje Republike Srpske. Ali istini za volju, ona izričito ne priznaje postojanje Republike Srpske. Međutim, u pravu poznato je ono što izričito nije zabranjeno, smatra se u stanovitoj mjeri dopuštenim i dozvoljenim. To se posebno odnosi i na našu SDS i ostale političke organizacije, već osnovane institucije srpskog naroda na tlu bivše BiH. Istini za volju, treba reći da Vens-Ovenov plan, iako ne negira izričito Republiku Srpsku, ipak ostavlja mogućnost samo za Republiku Srpsku sa umanjenim suverenitetom, s obzirom na to da provincijama negira bilo kakav međunarodni legitimitet koji usput budi rečeno mi još nismo u pravom smislu riječi ni ostvarili. Kad je o ovom dokumentu riječ, sa mog stanovišta, od posebnog je značaja to što se govori o tri konstitutivna naroda, a ne o tri glavne etničke grupe. Suvišno je ovdje i govoriti o tome da posotoji suštinska razlika između kategorija narod i etnička grupa. Želim reći da smatram da usvojivši ovaj projekat, mi ne usvajamo Vens-Ovenove mape. Sa nametanjem tih mapa naše eventualno večerašnje DA u vezi sa ovim dokumentom apsolutno pada u vodu, kao da ga nije ni bilo. Od najvećeg je značaja imati u vidu činjenicu da se Vens-Ovenov projekat mora posmatrati perspektivno, iz horizonta njegove daljnje realizacije, a posebno se mora pomatrati s obzirom na mogući odnos makroprojekta i njegove izvedbe. Jer ja lično na ovaj projekat gledam kao na generalni projekat, na makroprojekat, u sociologiji i drugim društvenim naukama kod makroprojekta postoji čitav niz projekata koji su njegovi sastavni dijelovi. Sve njih ponaosob moramo usvajati u ovom najvišem domu i verifikovati. Primijenjeno na našu situaciju to, po meni znači da osim ovog projekta moramo razmatrati i te buduće projekte i o njima se izjašnjavati.

Kad je o Vens-Ovenovom projektu riječ u njegovom sadašnjem vidu smatram da će on izgubiti svaki značaj, da će biti negiran ukoliko budnost i odlučnost srpskog naroda, posebno njegove slavne vojske i za trenutak popuste. Ta budnost i odlučnost, ukoliko uopšte želimo ostati na ovim istorijskim prostorima srpskog naroda, moraju bit podignute na još viši stepen. Osim toga, smatram da Vens-Ovenov plan moramo smatrati i u vezi s tim hoće li Republika Srpska u praksi dosledno poštovati princip reciprociteta i retorzije. Otvoreno govoreći RS je do sada princip reciprociteta i princip retorzije gazila, ali uvijek na svoju štetu. Podsjećam da sam na to i ranije ukazivao. A sada naglašavam da se to više ni pod koju cijenu ne smije ponavljari.

Smatram, dakle, da bi Vens-Ovenov plan za Srbe u Republici Srpskoj bio apsolutno neprihvatljiv i kad bi idealan bio ukoliko srpska budnost ne bi bila maksimilizirana i ukoliko Srbi ne bi dosledno primjenjivali princip reciprociteta i retorzije. Dakle, bez obzira na naše pravoslavno opredjeljenje, ni jednog trenutka na borbenim linijama niti bilo gdje se ne smijemo ponašati u skladu sa onom mišlju "Ko tebe kamenom", jer smatram da ni sam gospod Bog nije se uvijek tako ponašao. Svetom Vasiliju Ostroškom se molimo ovako: Tvrdoški.

Dozvolite, draga braćo i sestre, da vas podsjetim na tri molitve srpskim svetiteljima, vezanim za oduvijek i zauvijek srpske prostore, a sada uvjeren sam, i zauvijek prostore Republike Srpske. Odluka koju večeras donosimo mislim da to opravdava. Svetome Savu se molimo ovako: Ozari nas istinom, prosvjetli razum i srce naše, svjetlošću božanske nauke. Nauči nas Tebi vjerno podražavati. Svetom Vasiliju Ostroškom se molimo ovako: Tvrdošni viteže i ostošti podvižniče, spasavaj nas od bijeda vidovnih i nevidovnih, zapalila te srpska zemlja kao vječnu svijeću pred preostolom Boga živoga, pa nam sada osvijetli puteve i razagnaj tugu. Pred čudotvornom ikonom Majke Božije čajnične se molimo ovako: Nebeska slavo i Čajnička pohvalo, raduj se. Iz tvoga djevičanskog tijela zasijala je radost svemu svijetu. Neka iz tvoje čudesne ikone sija radost svima nama.

Htio bih podsjetiti na našu narodnu mudrost: "Idi mudro ne pogini ludo". Zbog svega toga, predlažem da u sadašnjoj fazi usvojimo Vens-Ovenov plan. Smatram da u sadašnjoj situaciji nećemo ni izgubiti glavu ni ogriješiti dušu na taj način. U tome, smatram, mora doći do izražaja srpska sabornost na uštrb tradicionalnih srpskih političkih nesuglasica. Prvi među nama, naš predsjednik, uvjeren sam, bit će i ostaće simbol te srpske sabornosti a zajedno s njim i ostali naši najviši predstavnici. Ja im želim mnogo uspjeha, zajedno s vama.

Hvala lijepo, gospodine predsjedniče.

SRĐA SRDIĆ:

Vaše pravosveštenstvo, gospodine predsjedniče, gospodo poslanici i ostali gosti

Zbog sudbonosne odluke koju ćemo večeras donijeti htio bih da kažem sljedeće. Rušenje jedne stare i stvaranje nove epohe u istoriji srpskog naroda vrši se na naše oči i uz naše sudjelovanje.

Narod je progledao i shvatio potrebu borbe za promjenu svog nacionalnog položaja. Posebno akutnu potrebu nacionalnog ujedinjenja naglašavam. To više nije nikakav san ili težnja, već životna potreba srpskog naroda. Poznato je da je istorija Srba ispunjena brojnim i manjim ili većim bunama i ustancima za nacionalno oslobođenje i ujedinjenje. Međutim, nismo te uspjehe uvijek pametno i racionalno koristili. Ponovo smo pred istim pitanjem - biti ili ne biti? A veliki svijet neće da nam pomogne i da nas razumije. Doduše, mučan je bio proces ujedinjenja i drugih, čak velikih nacija, kao što su Talijani i Nijemci. Za taj cilj su se borili više vijekova i izvršili ga svojim snagama, gvožđem i krvlju. Kad kažem gvožđem i krvlju, onda mislim na Bizmarka. Mi nismo tako brojan narod, ali smo zato moralno jaki i odlučni u svojim naporima. Postigli smo dosta, ali ne do kraja, istina, teritorijalni raspored nam ne ide u prilog, kao i svjetska politika. Pitaju me često ljudi moga zavičaja, moga Potkozarja - zašto nas malo ljudi u svijetu razumije kad se borimo i tražimo ono što su već svi postigli? A to je princip samoopredjeljenja naroda. Princip samoopredjelenja naroda su priznali još na Bečkom kongresu stare reakcionarne sile, Austrija, Pruska, Rusija, Španija i Engleska. Mi sebi danas, na pragu 21. vijeka, u međunarodno-pravnom kodeksu tražimo zaštitu svojih interesa i prava. Zar nismo svojom borbom i kulturom dokazali odavno svoj identitet. Da li smo učinili sve u politici upoznavanja svijeta. Šta hoćemo, šta želimo i za šta se borimo. Narod koji je stvorio božanstveno lijepa djela crkvene arhitekture, zadovoljavajuće fresko slikarstvo, danas nema prvo na svoje samoopredeljenje i svoju nezavisnost. Ne treba zaboraviti da je naša kulturna baština kojoj se klanja cijeli svijet, nastala uglavnom do kraja 14. vijeka. Znači punih 100 godina prije velikih španskih geografskih otkrića i Kolumbovog poduhvata. A tada su dva velika američka kontinenta tek bila na početku metalnog doba. Neprijatelji nam zamjeraju što se često osvrćemo na svoju slavnu prošlost. Mislim da je to neophodno, i pored naše aktivne borbe.

Samo neuki i nerazumni ljudi mogu smatrati da je prošlost mrtva i neprolaznim zidom odvojena od sadašnjosti, rekao je naš nobelovac Ivo Andrić. Ja vjerujem u našu pravednu borbu. Ona je podigla narod na noge. A ko ne vjeruje u svoj narod i njegovu snagu, ni sam nema snage. Ja, gospodo, imam snage i vjerujem u svoj narod. Vjerujem u predstavnike srpskog naroda i u njihove namjere da pomognu srpskom narodu. I pored svega, gospodo poslanici da bi zadovoljio zahtjevima mojih sunarodnika i sebe samog, želio bih da se u potpunosti upoznam sa sadržajem ženevskih pregovora, a što se od nas traži i šta nam se nudi. Pa prema tome, želio bih da postavim nekoliko pitanja.

Kako je bilo moguće da Evropska zajednica i UN u doskorašnjoj državi Jugoslaviji stvore pet odnosno šest država i sve ih priznaju, a sada ne dozvoljavaju stvaranje nove države u jednoj od tih država? Konkretno, Republika Srpska u državi BiH. Zašto se Srpskoj Republici i Krajini Republike Srpske presijeca koridor, jedina veza sa maticom Srbijom, dok je Hrvatima ostalo sve povezano. Treće, zašto su u ponuđenim mapama četiri krajiške opštine: Prijedor, Novi Grad, Sanski Most i Krupa na Uni isparcelisane tako da od svake jedan dio pripada Cazinskoj krajini iako u tim opštinama živi većinsnki srpski narod. Zašto naši pregovarači ne predoče protivničkoj strani ko krši sporazume i dogovore o prestanku upotrebe teškog naoružanja, kao i ratnog

vazduhoplovstva. I zašto pristajemo da se kontrola vrši samo nad nama. Peto, zašto se prećutno prelazi preko ilegalnog nabavljanja lakog i teškog naoružanja, kao i žive sile, a sve uz pomoć UNPROFOR - a, za naše protivnike, dok se za agresora proglašava srpski narod. Šesto, da li se priznavanjem provincija i njihovom funkcijom gubi status Republike Srpske i da li Skupština RS gubi svoju funkciju?

Sada bih postavio jedno pitanje našim pregovaračima, a možda i našem predsjedniku g. Karadžiću: Kada ste uspjeli da ove principe uputite Skupštini naše Republike, znači li to da ste privolili Vensa i Ovena da priznaju srpsku skupštinu?

Htio bih još jedno, posebno zahtijevati da nam se prizna pravo na samoopredjeljenje naroda, jer na to imamo pravo.

Zato dajem sljedeće predloge: da se umjesto ponuđenih provincija zatraži priznavanje već stvorene Republike Srpske, koja bi ujedinila srpske provincije u jednu državu. Da se postojeći koridor sa maticom Srbijom poveže sa Republikom Srpskom Krajinom preko Krajine Republike Srpske. Da niko od naših pregovarača ne pokuša da dade saglasnost da jedan dio od četiri pomenute srpske opštine pripadne Cazinskoj krajini jer to ne dozvoljavaju građani navedenih opština. Nipošto ne dozvoliti kontrolu nad našim teškim naoružanjem jer ćemo naivno biti prevareni i okupirani. Peto, insistirati i zahtijevati da Vojska Republike Srpske kontroliše vozila UNPROFOR - a, kao i sve pošiljke Crvenog krsta na teritoriji Republike Srpske. I šesto, ako se priznavanjem provincija gubi status RS kao i status Skupštine RS, onda status provincija ni u kom slučaju ne treba prihvatiti. Hvala.

RAJKO DUKIĆ:

Poštovani predsjedniče, visoko preosveštenstvo,

uvaženi poslanici, cijenjeni gosti,

U ovim danas burnim vremenima mnogo je događaja koji mogu ponijeti naziv istorijski ali je sigurno da je ovo zasjedanje našeg parlamenta istorijsko, jer od mudrosti i odlučnosti poslanika, kao narodnih predstavnika, može da zavisi ne samo dalji tok događaja, nego i opstanak ovog i budućnosti sljedećih pokoljenja srpskog naroda i pravoslavlja na prostorima bivše Jugoslavije. Ovo je preuzimanje kolektivne odgovornosti za dalji tok događaja, jer je nesumnjivo da su naši najodgovorniji predstavnici i hrabro i mudro odradili maksimum i da je sada jedino moguće i normalno da se sav srpski narod putem svojih legitimnih predstavnika u parlamentu odredi prema ovom važnom i sudbonosnom pitanju i da dade legitimnost i podršku našim pregovaračima. Ovo je, gospodo, kosovska večera, a bitka koju vodimo sudbonosnija od Kosovske bitke. Car Lazar je izabrao carsko nebesko, ušao u legendu, epove i istoriju, a njegov narod u vjekovno ropstvo. Posledica toga je i ova sadašnja bitka sa recidivima Osmanlijskog carstva. Ta vječna dilema, kome li se prikloniti carstvu, pre ti srpski narod kao usud. A evo došlo je vrijeme da se da i

odgovor. Izbor nije jednostavan, jer su posledice poznate. Ako se privolimo carstvu nebeskome, čekaju nas i žrtve i patnje kao protagoniste ovog istorijskog čina. Ali će narod opstati na ovim prostorima i biti svoj na svome. Ako se privolimo carstvu zemaljskome, kako nam nudi novi svjetski ekonomski poredak, čiji su protagonisti oni koji počiniše najveće genocide i etnička čišćenja u istoriji čovječanstva, ovo pokolenje izbjeglo bi dalja stradanja, ali bi istovremeno lišilo nade za dalji opstanak na ovim prostorima buduća pokolenja. Dokle smo stigli i šta sada imamo? Imamo državu Republiku Srpsku, nepriznatu od drugih, ali priznatu od njenog vlastitog naroda u čije su temelje ugrađene već hiljade života i ogromne patnje srpskog naroda. Legalno i na demokratsni način izabrane organe i institucije; uspostavljen ustavni i pravni sistem, vojsku i policiju, novac i finansijske institucije, teritorije na čijem prostoru živi 90% od ukupnog srpskog stanovništva, a koje su jedinstvene i međusobno povezane; prirodna i drutšvena bogatstva i imovinu, što nam daje određenu sigurnost i nadu za opstanak, razvoj, perspektivu. Imamo i prijetnje i sankcije koje se neće otkloniti priznavanjem ustavnih principa, jer zbog toga nisu ni zavedene.

Šta nam se nudi: samostalna, nezavisna, suverena, međunarodno priznata BiH. To je zajednička država sva tri konstitutivna naroda. Tako je bilo i u ranijim ustavima, sa ključnim centralnim i integrisanim funkcijama, kao što je privredni sistem, monetarna politika, spoljna politika, velik integracioni sistemi PTT, elektro- privreda, željeznica, putna privreda, vodoprivreda, carine itd. pa carine i za Brđine balvane na Drini. Provincijama se predviđaju oni poslovi radi čega je, u pežorativnom smislu, i nastao izraz ”provincija” ili provincijalac. Narodi su konstitutivni i državotvorni sa pravom konsenzusa, ali bez prava na samoopredelenje, koje je jedno od osnovnih ljudskih prava i koje čovjeku pripada po rođenju. Bez toga prava sudbina srpskog naroda bila bi zapečaćena, a za svagda bi se uskratila mogućnost stvaranja sopstvene države ili zajednice država srpskog naroda. Dakle, bez principa samoopredelenja svi drugi principi su manja garancija da se etnički rat i borba za opstanak neće nastaviti. Dao bih svih devet ponuđenih principa na pravo za samoopredeljenje. Konsenzus koji se uvodi kao opredeljenje je izvjesna sigurnost da se donekle zaštitimo od zla svakojanog, ali je to istovremeno i moćno oružje u rukama protivnika koji bi nas za svagda blokirao da napravimo bilo koji iskoran koji bi nam odgovarao Dakle po ponuđenim principima treba napraviti surogat državu kakvu svijet ne poznaje u kojoj bi zasigurno carovao nered, plačke, ubitstva i koja bi brzo postala stecište i centar islamskog ekstremizma i fundamentalizma. Slažem se da takva država ne može da opstane, ali ona se može raspasti ili koncenzusom ili ponovo ratom. Imali bi ustavni sud kakav se nudi bio bi nešto slično Baditenrovoj komisiji a što se tiče pokroviteljstva i dalje pažnje od strane UN to je već viđeno na ovim prostorima. Šta nam se dalje nudi. Namjera tvoraca svjetskog poretka uređenje Balkana se očitavaju preko predloga mapa. Jasan je scenario i dalji red poteza. Jedini kriterijum koji je poštovan od strane predlagača je da se Srbi zatvore u tri geta, međusobno potpuno odvojeni a zelenim podrinskim koridorom odvoji od Srbije. Ubeđen sam da je za nas ključno pitanje pitanje podjele, odvajanja uz punouvažavanje teritorijalnog etničkog principa. To je red poteza, a nakon toga može se gorvoriti o principima, uređenja države odnosno država. Kako inače govoriti o principima za nepostojeće i nedefinisano stanje na terenu, gdje se ne zna ni čije je šta, šta kome

pripada, ako ono što trenutno imamo prihvatimo kao privremeno stanje i želimo ili ga se moramo odreći. Siguran sam da ukoliko prihvatimo principe moguća je samo mala kozmetika na mapama. A prije i poslije mapa postaviće nam se uslovi vezani za kontrolu teškog naoružanja, jedan uslov poteraće drugi. Pitanje je ako sada pognemo glavu nećemo li morati sageti i kičmu.

Navešću neke primere koji govore o besmislenosti za nas pogubnosti predloženog reda poteza: Principi Ustavni principi mape, odnosno teritorijalnog razgraničenja gdje je kao etnička jedinica uzeta opština sa nadpolovičnom većinom jedne nacije - Vensov predlog. Oko 700.000 Srba ili 51% ostalo bi van naših teritorija, uzeto je Sarajevo u obzir a podaci su korišćeni iz popisa iz 1991. godine. Prema sadašnjem faktičnom stanju na tuđim teritorijama stalo je između 10 i 15% srpskog stanovništva odnosno između 150 i 200 hiljada. Dakle razlika je ogromna.

Pod dva, ono 15% teritorije bivše BiH na kojoj su Srbi većinsko stanovništvo unutar pojedinih opština nije uključeno kao naša teritorija. Drastični su primjeri u regijama Stara Hercegovina, Birač, Posavina, Ozrensko-dobojska regija gdje živi oko 350 hiljada srpske nacionalnsoti. Ove regije farbane su zeleno. Na regiji Birač Srednje Podrinje živi oko 100 hiljada srpskog stanovništva, dakle više nego na Hercegovačko-romanijskoj regiji - Srbi imaju nadpolovičnu većinu na 68% teritorije, i većinski su uz Drinu od ukupno 180 od ukupno 200 kilometara granice. Opštinski etnički princip izdvojio je samo Šekoviće, najsiromašniji dio Birča na kome živi 10% stanovništva Regije. Samo opština Zvornik ima sada više srpskog stanovništva nego Hercegovina, a opština Vlasenica više nego Han Pijesak, Kalinovik, Ljubinje, Čajniče. Na 65% teritorije opština Srbi imaju nadpolovičnu većinu. Na prostoru opštine Milići koja u dogovoru sa Muslimanima, i kroz poseban sporazum i kroz opštinske odluke konstituisana kao nova opština prije početka rata, Srbi čine 98%. Međutim, sve je po Vensu ofarbano zeleno.

Dakle, poštovane teritorijalnog etničkog principa, uz uvažavanje i drugih parametara koji se predlažu, ukoliko se izuzme opština kao etnička jedinica, Srbi na 68% teritorije, uključujući i pojas uz Drinu, imaju nadpolovičnu većinu. Svi značajni industrijski rudarski infrastrukturni objekti uključujući i osam mostova na Drini su na srpskoj teritoriji. Samo kombinat Birač, Karakaj, Boksit Milići Sase-Sase, imali su prije tri godine izvoz 400 miliona dolara, što je činilo 20% ukupnog izvoza Bosne i Hercegovine, gospodo, vrijednost imovine Birača i Boksita, koji su međusobno povezani jeste oko 500 miliona dolara, a vrijednost zaliha, ležišta boksita, koja su sva na srpskoj teritoriji je oko milijardu dolara. Ove sam podatke namjerno istakao, jer po Vensovoj mapi kompletan Brač ofarban je zeleno. Jasno je svakome da niti ima srpske države, niti zajednice srpskih država, niti života, niti perspektive srpskom narodu, bez Podrinja od Foče do Bijeljine. Znao je to i Karađorđe. Nažalost, to Podrinje, na kome su se lomila i lome svjetska carstva, ideologije i religije, nismo ni mi razriješili. Nigdje više srpskih stradanja, a nigdje manje budućnosti za srpski narod nego što imamo danas u Podrinju.

Na osnovu koga kriterijuma je to predloženo. U Posavini opština Modriča i Derventa, Srbi su većinsko stanovništvo. A računato i sa Bos. Brodom i Gradačcom, Srbi su takođe većinsko stanovništvo. Na osnovu koga kriterija je to predloženo Hrvatskoj ako ne da se od Krajine

napravi Nagorno Karabah. Mi ne treba da govorimo, gospodo, o koridoru na ovom prostoru, nego o teritorijama koje nam etnički pripadaju. Prema podacima za 1990. godinu u strukturi industrijskog proizvoda, računato za industriju, poljoprivredu, šumarstvo, vodoprivredu, građevinarstvo, saobraćaj i ugostiteljstvo, zanatstvo i ostale proizvodne djelatnosti srpske teritorije ograničene po Vensu učestvuju samo sa 22,5%. Koliko je Grad Sarajevo sa 10 opština. Takođe, predložene srpske teritorije učestvuju po vrijednosti kapitala i imovine BiH samo sa 18%. Na toj nama ponuđenoj teritoriji nema ni jednog značajnog privrednog objekta iz oblasti metalurgije, metaloprerade, nafte i hemije, namjenske proizvodnje i prerade obojenih metala.

Sledeći važan podatak: svi rudnici cinka, olova, željeza, mangana i kapaciteti prerade na bazi ovih sirovina su van naših teritorija. Apsolutno svi. Na našim teritorijama je 10% zaliha uglja, oko, oko 25% instalirane snage u termo i hidroenergetskim postrojenjima. Svi značajni infrastrukturni objekti su van naših teritorija, a od 9 mostova na Drini samo je novoizgrađeni Pavlovića most na našoj teritoriji. Dakle, daleko smo od Save gdje je najneophodnije, daleko od Drine koja nam je najvažnija, daleko od Neretve i mora bez kojih nema Hercegovine. Ako se ima u vidu podatak da je u mirnim vremenima za proteklih 10 godina iselilo oko 300 hiljada najspremnijih, radno najsposobnijih Srba, da nas je manje po popisu iz 1991. godine nego 1971. za 40 hiljada, bez pridodatih nekoliko stotina hiljada za poslednju godinu dana izbjeglih i pobjeglih od kojih se većina neće vratiti postavlja se razumno pitanje ko će tu živjeti u ponuđenim provincijama. U državi kakva treba da se uredi po principima kakvi nam se nude. Ustavni principi pa i da su onakvi kakve smo mi predlagali bez jasno definisanog stanja na terenu su čista utopija i sa aspekta prekida rata i stvaranja mira, sa asepkta budućih odnosa. Šta mislite, gospodo, šta će dalje biti ako bi danas usvojili ustavne principe. Odnosno ako staru Hercegovinu, Birač, Ozren, Posavinu ne ofarbamo svojom bojom. Ko bi bio taj kartograf i farbar koji bi preuzeo na sebe istorijsku odgovornost i realizaciju plana na terenu. Ja cijenjenom i odgovornom narodnom parlamentu predlažem da prihvati sledeće: da se kao prioritetan zadatak, ako se danas prihvate principi što je u ovoj situaciji možda razumno, pod hitno odradi na podjeli teritorija i imovine, i da se u taj posao uključi Vlada, određeni eksperti kako bi se u daljim pregovorima u cjelosti zaštitio srpski interes. Po meni ako prihvatimo principe, možemo to prihvatiti samo kao taktički potez ili predah, a glavna strategija treba da se vodi na mapama i oko mapa.

Pod dva niko ne bi mogao imati pravo da bez ovog parlamenta ustupa srpske teritorije i srpsku imovinu, odnosno bez neposrednog izjašnjavanja naroda gdje želi da živi. U protivnom, desilo bi nam se, gospodo, da u našim ponuđenim malim enklavama mogli bi da immo sledeće. Možda malo neprikladno, ali reći ću: na hercegovačnom kršu da gajimo poskoke, na Romaniji da gajimo ovce, u Semberiji da gajimo papriku po receptu od Janje, a od Krajine da napravimo ekološku državu. Hvala vam.

ĐURIĆ DRAGAN:

Dame i gospodo, poslije diskusije gospodina Dukića nema se tu puno šta reći ali hoću da kažem samo par rečenica. Ja se divim kolegama poslanicima koji imaju tako odlučan stav - Da ili Ne. Da bi se lično opredijelio morao bih imati nekakve podatke koje vjerovatno iz određenih razumljivih razloga ni vojno-političko rukovodstvo ne može, a pogotovo u ovom ambijentu da iznese. Pitanje je da li ih i zna. Znači nemamo plebiscit naroda, a za ovako krupne odluke trebao bi da bude plebiscit. Drugo, vrlo je nezgodno da ovaj sastav poslanika donosi da odluke kojima se maltene ukida Republika Srpska, a ovaj krug poslanika je stvarao ovu republiku. Prema tome, zbog našeg srpskog karaktera nama je to nezgodna odluka i to je razumljivo, Inače smatram, da je opšti interes i vojnog rukovodstva i svih poslanika isti. Druga stvar, ovdje se vojno rukovodstvo izjasnilo kakvo je stanje, kakav je moral, kakvi su ostali resursi. U ovom času nemamo ni mišljenje pravoslavne crkve, niti rukovodstva Jugoslavije i Srbije. Ono što mene muči mi ćemo ovdje to vjerovatno odraditi korektno, onako kako se dogovorimo, a to je da nešto prihvatimo, nešto uslovimo, zbog našeg srpskog karaktera. Međutim, ono što mene muči ne bih želio da uvrijedim gospodina iz Udruženja Srba iz bivše BiH, ono što mene muči to je što je u Srbiji upravo milion Srba iz BiH. Nikad se vi vratiti nećete, a novi stižu u Srbiju. I ono što mene muči to je da Srbiji treba Srba, a naročito im treba Srba bogatih, a pogotovo visokoobrazovanih. U Srbiji nemaju problema. Ja znam da Srbija ne vraća ni ove naše dezertere. To je očito i na perfidan način ih prima. Prema tome, mene muči da li to nije ista politika kao balkanskih ratova, da se najveći dio srpstva, čestiti Knin, Banija, Lika, Kordun, ponovo žrtvuje za istočni dio. Mi smo žrtvovali odnosno izgubili Makedoniju, Kosovo je, gospodo, da ne kažem šta. To nije srpska zemlja. Pustite Dečane, pustite patrijaršiju. Da li nije dugoročna politika srpskog rukovodstva da se izvrši jedno totalno preseljavanje. Zbog prolivene krvi na sam još uvijek u dilemi jer ne mogu da zamislim da bi takva jedna država mogla da postoji i funkcioniše, pa makar da čitav svijet bude za nju. Ali to nije naš problem. Problem Srba je u postojanju opšte zajedničke nacionalne policije, svih Srba, i u Srpskoj Krajini i Srpskoj, Crnoj Gori Srbiji u crkvi akademiji itd. Mi to nemamo, i to je naš problem. Ne vjerujem daa će ovaj papirić nešto riješiti. Prema tome, dok god Srbija ne pokaže dobru volju da nam vraća dezertere, to je ipak na neki način djelanje protiv ove države. Hvala.

/P A U Z A/

PREDSJEDAVAJUĆI:

Molim vas da zauzmete mjesta i da nastavimo sa radom.

Sledeći diskutant je gospodin Vojnović Milenko.

VOJNOVIĆ MILENKO:

Gospodine predsjedniče, vaše visoko preosveštenstvo, kolege poslanici, cijenjeni gosti,

Same okolnosti pod kojima je naša delegacija uslovno pristala na predložena ženevska rješenja ukazuju na komplikovanost i delikatnost situacije u kojoj se mi poslanici danas nalazimo, tim prije što je naša delegacija poslije svega 10 dana dovela nas poslanike da demantujemo sami sebe, jer smo na prethodnoj skupštini u Bijeljini došli do zaključka da je minimum ispod kojeg srpska delegacija ne može da odstupi konfederalna Bosna, odnosno srpska državna jedinica u okviru bivše BiH. Odstupanje od tog našeg nekog minimuma od strane naše delegacije znak je da su pritisci na nju bili strahoviti i da su uslovljeni ultimatumima spoljnih faktora i ultimatumi su sigurno bili dvojaki: prijetnja vojnom intervencijom ili potpuna izolacija srpskog naroda pojačavanjem sankcija, a i jedan i drugi ultimatum bio bi u ovom momentu poguban za srpski narod. Zato u potpunosti razumijem naše predstavnike što su uslovno pristali na ponuđena rješenja, jer su i dosadašnji diskutanti a i ja, došli do zaključka da za NE nikada nije kasno, a da bi NE u ovom trenutku bilo štetno po interese srpskog naroda prije svega u bivšoj BiH, jer bi automatski bili optuženi za neuspjeh ženevskih pregovora, što bi imalo dalekosežne posljedice.

Ja bih nešto rekao o potegnutom pitanju odnosa naše matice Srbije prema nama Srbima u bivšoj BiH. Mi se moramo podsjetiti da je rješavanje problema Srba u BiH počelo raspadom bivše Jugoslavije i mi ne smijemo zaboraviti da smo u prvo vrijeme dali odrješene ruke bivšem i sadašnjem predsjedniku Srbije g. Miloševiću da zastupa naše interese. Tada smo mislili da je to najbolje rješenje i ne smijemo smetnuti s uma da je g. Milošević, kada se raspadala Jugoslavija, vjerovatno bio doveden u dilemu da li na tlu bivše Jugoslavije da se stvaraju čiste nacionalne države, u kojoj bi mi Srbi iz Srpske Krajine i Republike Srpske mogli da uđemo u sastav neke Srbije u kojoj bi srpski narod procentualno bio gotovo sto postotan. Međutim, vjerovatno se g. Milošević opredijelio za drugu opciju, a to je nepovredivost unutrašnjih granica koja nama Srbima u BiH u ovom momentu stvara nepremostive teškoće. Zato mi Srbi u BiH moramo stvarati preduslove da se u datom momentu koji sigurno ne priželjkujemo, ali neko je prije mene rekao da će i Srbija jednog dana doći na red, pa možda kad se potegnu sporna pitanja u Srbiji i njihovo rješavanje, da ćemo mi tada moći ostvariti san i stvoriti savez srpskih država, odnosno jedinstvenu srpsku državu, ali sigurno na uštrb nekih spornih teritorija u sadašnjoj Saveznoj Republici Jugoslaviji. Za ovakvo stanje kriva je i činjenica što smo mi Srbi stvarno nespremni dočekali raspad Jugoslavije jer nismo imali svoj nacionalni interes. Prema tome, isto tako ranije spominjana kneževa večera, nije u ovom momentu vrijeme za nju. O njoj ćemo vjerovatno raspravljati malo kasnije.

Isto tako je neosporno da će se glavni pregovori voditi oko teritorijalne podjele BiH. Da bi uopšte učestvovali u tim pregovorima o ter. podjeli BiH, neophodno je da mi večeras usvojimo ovaj koncept ustavnog uređenja. Kad usvojimo ovaj koncept i kad pristupimo pregovorima o ter. razgraničenju sa ostala dva naroda na teritoriji BiH moći ćemo sa mnogo više argumenata da procijenimo šta smo dobili a šta smo izgubili u tim pregovorima. Za mene lično je najvažnije da

mi na ovim pregovorima uspijemo da očuvamo teritorijalni kontinuitet srpskog naroda na prostorima bivše BiH. Sigurno ćemo pod tim uslovima moći i ustavne odredbe i ustavna uređenja, ma kakva ona bila, da prilagodimo interesima srpskog naroda. Zato u ovom trenutku ja bih dao svoj glas za prihvatanje ovog sporazuma, uz navedene ograde, da glavni pregovori treba da budu oko teritorija, a sporne teritorije, to prije svega mislim na Posavinu i dolinu Drine, držimo mi i apelujem na našu vojsku da te sporne teritorije do završetka pregovora čvrsto drži u našim rukama. Ja mislim da ćemo, s obzirom i na etnički sastav tih spornih teritorija uspjeti da ih dobijemo, a time će i jedinstvo i teritorijalni integritet srpskih krajeva biti očuvan.

Hvala.

ERCEG NIKOLA:

Poštovani predsjedniče, poštovani poslanici, dragi gosti,

Mi večeras često puta spominjemo NE i DA. Po meni NE ne znači kraj svijeta, niti DA znači rješavanje našeg problema. Mi trebamo naći najracionalniji put i život teče dalje, a u međuvremenu da liječimo svoje zablude. Ja ću pokušati da se ne ponavljam, pogotovo na onom ekonomskom dijelu gdje sam imao dosta kvantifikacija koje je već rekao g. Dukić, pa ću pokušati kazati samo onaj dio koji do sada nije rečen. Samo malo istorijskog konteksta. Već dva vijeka Evropa skoro konstantno vrši direktan uticaj na Balkan i naše prostore i posebno nama kroji sudbinu bez naše saglasnosti. U ta dva vijeka svi narodi na Balkanu skoro su uobličili svoju državnost. To je uradila Slovenija, Hrvatska. A srpski narod, uslovno da kažem, riješio je svoju državnost sa jednom trećinom. jer je riješio djelimično državnost samo u Srbiji. Druga trećina je Kninska krajina, treća trećina su Srbi u bivšoj BiH. Do sada, a evo i u ovom trenutku, nalazimo se pred mnogo novih zamki koje nas mogu udaljiti od vjekovne težnje od državnosti i zajedničnog života svih Srba. U tom vremenskom intervalu mi smo u svojoj borbi ortodoksno dijelili narode i države na neprijatelje i saveznike. Neprijatelje smo, srećom, pobjeđivali u saveznike se razočaravali a mi ostajali i dalje naivni. I u ovom momentu nam sudbinu rješavaju naši saveznici za čije interese smo dali ogromne žrtve. Saveznici nam, u stvari oduzimaju naše pobjede. I kad se detaljnije analizira, više su nam zla nanijeli nego direktni neprijatelji. U prvom svjetskom ratu pitanje je da li bi bilo albanske golgote Srba da nisu naivno povjerovali u pomoć saveznika koja je, kao što se zna, izostala. U drugom svjetskom ratu saveznici su, zarad svojih interesa, okrenuli leđa nacionalnim interesima Srba, prihvatili saradnju sa Brozom, stvorili Jugoslaviju, gdje su Srbe podijelili u pet država sa čim je, faktički stvoren plan za dezorganizaciju Srba.

Danas, saveznici učestvuju u nastavljanju dezintegracije srpskog nacionalnog bića i prostora. Da li je došlo vrijeme da Srbima istorija postane učiteljica života. Ne, to po meni to vrijeme nije došlo. Kako objasniti da Evropa politički podržava, na primjer, Albaniju i islamski fundamentalizam, a ne podržava hrišćansku Srbiju u Evropi. Uzaludno je u ovom trenutku tražiti

rješenja u romantičarskom viđenju naših dobročinstava saveznicima, istoriji Evropi. Mi kao poslednja brana prodora islama u Evropi u toj Evropi danas imamo ponižavajući položaj. Koji su tome razlozi? Osnovni i jedini razlog je taj što ne znamo koji kriteriji vladaju za ocjenu institucije savezništva. Dovedeni smo u ponižavajući položaj jer nismo vodili računa da savezništvo počiva samo i na zajedničkom interesu i traje dok traje interes. Ono se traži gaji i podstiče politikom, ekonomijom, diplomatijom. I sad kad smo ostali sami bez saveznika, ustvari smo otkrili još jednu zabludu, a to je da Srbi u poslednjih 50 godina nisu u svijetu propagirali ni svoj politički ni svoj ekonomski interes. Nisu, dakle, imali diplomatiju. Te poslove je za njih neko drugi radio. A to su, ustvari snage koje su radile i rade na dezorganizaciji srpskog bića. Iz konteksta sadašnjih odnosa skoro cjelokupne međunarodne zajednice prema Srbima i srpskom pitanju to se najbolje uočava. Prema tome, naš osnovni zadatak jeste upravo da naši pregovarači počinju gajiti školu diplomatije za potrebe srpskog naroda. Koji su razlozi zbog kojih bih ja insistirao da se obavezno uzmu u najdirektnije razmatranje, da se od njih ne odstupa i da se prema njima vodi politika prema Evropi. Naša politička borba za državotvornost naroda rješava se u eri umiranja vještački stvorenog društveno-ekonomskog sistema. Mi bismo vrlo teško samoinicijativno mogli izazvati proces borbe za svoju državotvornost. Prema tome, kad se rasipa socijalizam, kad se mnoge zemlje stvaraju, kad obezbeđuju ono što nisu obezbijedile u svojoj istoriji one to rade, izgleda da ćemo mi promašiti i taj trenutak. Zato je vrlo interesantno da budemo ortodoksni u svom zahtjevu prema Evropi upravo u ovom trenutku.

Drugi razlog: u ovom trenutku u svijetu postoje 73 eksplozivna mjesta. Može li se desiti da u tako, uslovno rečeno, povoljnom trenutku, nećemo učiniti presudne radnje za što sigurnije uobličavanje svoje državnosti. Dakle, to je drugi razlog koji obavezno moramo uzeti u obzir.

Treći razlog: sve što smo dosad politički u zajedničkoj borbi u zajedničkom parlamentu i u ovom, uradili mora nam biti jako uporište pred Evropom. Četvrti: komparacija sa Jugoslavijom je obavezna, da na tome insistiramo kod Evrope. Njenim raspadom, faktički je to naš argument za traženje raspada BiH. I peti argument, faktičko stanje, i možda najjači argument u ovom trenutku.

Što se tiče Srbije, odnosno Jugoslavije, ja bih postavio pet-šest direktnih pitanja. Da mi se odgovori a od toga će biti i moja kvalifikacija za da ili ne. Indikativno je da je odnos rukovodstva Jugoslavije prema nama evoluirao do tačke koja je u Republici Kninskoj Krajini dovela u poziciju nedefinisanog stanja i neizvjesne budućnosti. Pre godinu dana korektor neefikasne politike Srbije, a to je prihvatanje Vensovog plana za Kninsku krajinu. Meni se postavlja pitanje - da li je ženevsko DA s naše strane opet samo korekcija politike Srbije, a mi prolazne male žrtve. Drugo pitanje: kolika je sigurnost da Srbija neće priznati vanjske granice BiH odmah poslije eventualnog potpisa ženevskih ustavnih principa. To ako bi se desilo za nas bi bilo porazno. Treće, da li Srbija ima odgovor na pitanje, je li preče spriječiti getoizaciju preko jednog miliona Srba, ili se boriti sa nedaćama embarga još koju godinu. Četvrto, smijemo li dozvoliti da nam politika Srbije, po prirodi stvari mora biti pristrasna u nekim trenucima, bude u svakoj prilici jedina uzdanica. Peto, kakav je državni stav Srbije prema prirodnom pravu i zahtjevu da se o projektu Ženevske konferencije može raspravljati samo o cjelini projekta, a posebno zbog načina

kako to Evropa želi. Šesto, ima li Srbija pravo da kreira našu sudbinu po uzoru na naše napuštene saveznike, ako odustaje od vječnog sna u o zajedničkom življenju Srba u jednoj zajednici ako prema nama uspostavlja granice u vrijeme kad 60 hiljada hrvatskih vojnika vojuje sa nama na granicama naše republike i ako prema nama ponavlja strateške poteze koji se nisu pokazali plodotvornim ako su ti potezi zarad njihovog interesa.

Što se tiče Evrope i svijeta, Evropa radi svoj posao savršeno dobro, organizovano, disciplinovano i na dugoročnu stazu. Prema tome, mi Evropi kao instituciji nemamo šta prigovoriti. Ali imamo našoj brzopletosti. Međutim, bit ću odvažan u ovom trenutku i postaviti jedno pitanje koje će mnoge vjerovatno iznenaditi. Obzirom da svi znamo šta nam Evropa želi šta će uraditi i kad će uraditi naumljeno, naravno uz pretpostavku da ostanemo ono što jesmo, postavlja se pitanje: Ima li efikasnog načina da svoje istorijske, kulturne, demografske, ekonomske i sve druge interese najdirektnije stavimo u zaštitu kod jedne od velesila ovoga svijeta. Kao narod koji je do kraja satanizovan i kome istorijska sudbina nije naklonjena, narod koji je svoje velike sunarodnike, sem časnih izuzetaka, dobijao u borbi za slobodu, narod koji više uživa u mitskom nego u realnom, možda je ovakva uslovna kapitulacija i najracionalnija odluka, jer možda omogućava očuvanje života i budućnost naroda. To, drugim riječima, znači ima li smisla da dadnemo svoju sudbinu kao koncesiju nekome ko će nas eventualno spasiti.

Što se tiče ustavnih principa, oni mi se uopšte ne sviđaju sa ekonomskog aspekta pogotovo, nešto ću kasnije o tome reći ali da se ne ponavljam sa gospodinom Dukićem. Nedvojbeno je da i po mojoj logici mora biti obrnut red poteza i po dva ensencijalna stava u ovom našem zamešeteljstvu. Ustav i teritorije predstavljaju, odnosno teritorija je osnovna i neprikosnovena, Ustav proizilazi iz činjenice da postoje teritorije i narodi. Nama je Evropa nametnula obrnut red poteza. Bez teritorije ili bar u isto vrijeme sa teritorijom ustavne principe odnosno ne bi trebalo da se o njima manipuliše. Ovo šta znači konstitutivni narodi šta znače konstitutivne jedinice, to su ogromne razlike. Konstitutivna jedinica je teritorija koju narod posjeduje, konstitutivni narod je može čak i izumrijeti prema tome bitno je konstitutivna jedinica, a u ovim ustavnim principima on se ne protežira. Je i postojala mogućnost da se uvede u ove ustavne principe odnosno u ove ustavne principe da se uvede nekakvo načelna pravilnost iz međunarodnog prava ili barem koji kriterij iz međunarodnog prava. Ja ih ne vidim. E sad kako ga ja tretiram kroz ekonomiku. Ustavni principi molim vas dr Karadžiću da poklonite pažnju jednoj činjenici da se kroz ekonomiku rastače narod a i stvara se narod. Ako će u ustavnim principima biti postavljena bilo kakva konstrukcija države ona neće napustiti dva ekstencionalna zadatka. A to je da ima svoje tržite, dakle tržišni prostor i monetarn prostor. Mimo toga sav ostali život se može savršeno dobro uređivati prema pravu jačega, prema nekakvoj koaliciji pretpostavljenoj koja će uvijek biti i prema tome nemojmo se zanositi mišlju da ćemo neke stvari mi prebaciti u nekakve provincije. Ne, mi ćemo prebaciti komunalne stvari u provincije, ali će i te komunalne stvari biti oskrnavljene činjenicom da će jedna improvizacija države imati prerogative na osnovnim stvarima koji će onda regulisati sav ekonomski život.

Prema tome, ne treba voditi računa o činjenici da nam je neko došapnuo da će drugačije biti. Ne, život je toliko realan, toliko normalan, da će on porezima, fiskalnom politikom, sistemom cijena, sistemom usmjeravanja tržišnih hiljadama načina dovesti nas u poziciju da kroz jednu konstrukciju savrešene koalicije, kad smo mi u pitanju, sa druge strane će oni provoditi svoje u praksu. A onda će nas dovesti u poziciju getoizacije i toga i ostalih stvari o kojima ću nešto malo kasnije reći. Što se, tiče mapa one su frapantne za srpski narod i same činjenica da ih je najveći naprijatelj crtao ne bi ih drugačije nacrtao na našu štetu. One će imati velike reprekusije na ekonomiku. Ja ću govoriti samo o dijelu ekonomike. Vensov plan i kroz ustavne principe uz mapu daje svu političku i ekonomsku vlast Hrvatima i Muslimanima, to je nedvojbeno. Makar ko pravio ustav i makar bio usvojen konsenzus ostaje suva svakodnevnica koja se uobličava i provodi preko institucija koje će operativno sprovoditi ustav u praksu. Na nivou Republike to su Vlada i institucije. One moraju raditi na bazi paritetnog sastava. Ali operativno će zadatak biti završen onako kako koalicija Hrvata i Muslimana želi. Naime, zadatak se uraditi mora, a finale zadatka će biti velika cijena nas koji ćemo biti u podređenom položaju. Pogotovo iz činjenice što je decidno tamo rečeno da niko ne može staviti veto na rad Vlade. Po planu Vens - Oven centralna vlada kontroliše i spoljnu trgovinu. Može se samo zamisliti koje proizvode će Vlada dozvoliti za izvoz ili će ih usmjeravati i gde će usmjeravati zarađene devize. A to je njena osnovna zadaća, svake države da postoje osnovne esencionalne stvari unutar toga je normalno i spoljna trgovina. Posle rata, dakle pretpostavka za završetak rata, jedno od prioritetnih pitanja je obnova zemlje. Obnovu uvijek finansira država. A to to pretpostavlja vrlo visoko učešće fiskalne politike fiskusa u nacionalnom proizvodu. Njegovo usmjeravanje moramo pretpostaviti ići će samo u muslimanske i hrvatske provincije, jer zaboga Srbi su proglašeni za agresore. To pretpostavlja prvih 10 godina, ako ćemo biti u miru nekih dužih niz godina. Dugo godina, ako je to interes Evrope, ona će kontrolisati preko svojih činovnika sve pore života. Nemojmo se zanositi mišlju, istorija nam je pokazala da u jednoj Indiji možda 0,5% Engleza držalo je stotinama godina u ekonomskih onovina 200-300 miliona, jeste druga situacija ali su i druge perfidne situacije koje drži narod u kolonijalnom ropstvu, a ovo je, kako ja to smatram jedan vid kolonijalnog posla. Ovi će činovnici biti u poziciji da kontrolišu ama baš sve jer će biti u prilici da preko ustavnog suda faktički se mogu pozvati i na najbanalniju odluku čak i na komunalnom nivou. Koncesije će isto takođe kao interes države biti protežirane u tom smislu da se nacionalna bogatstva npr. sa srpskih teritorija u ime interesa zajedničke države daju onima za koje smatra onaj ko je na vlasti. Dakle, što se tiče ekonomike, mi smo uskraćeni po dva osnova, po osnovu činjenice da su nam oduzeta mnoga materijalna bogatstva i prostori i resursi i drugo ekonomskim iznuđivanjem kroz sistem rada, ovaj, institucije države. Što se tiče stanovništva mislim da je ovo najbolnije pitanje. Slučajno sam doznao danas kad se uporede statistički podaci iz 1991. godine i preslikaju se u ove sad pretpostavljene mape onda dolazimo do frapantnog podatka, koji je i Dukić rekao, i ja ću ga ponoviti preko 50% stanovnika naših Srba živi van 2,4,6, dakle naših prostora. A to znači jer mi smo skloni rasbrljavanju u jednom kratkom vremenskom periodu mi ćemo ostati bez tih ljudi. A šta će se deseiti u ovim zabranima, desiće se takođe jedna, samo usporenije raseljavanje Srba, sad ih imamo 350 hiljada u Srbiji koji se vratiti neće, a ekonomskim

iznuđivanjem biće u situaciji da pobjegnu u Srbiju ili ne znam gdje jer neće moći živjeti u ovakvim zabranima.

Prema tome, ako je ekonomski mir minimum, a zna se šta je godinu dana o tome pričamo konfederacija, eventualno samoopredeljenje, još jedan referendum, nemogućnost života sa našim bivšim drugovima, ja pretpostavljam, ja bar neću, da li ću reći da ili ne, dok ne dobijem odgovor na ova pitanja.

Hvala.

G. ČANČAR PETKO:

Gospodine predsjedniče, vaše visoko preosveštenstvo, uvaženi poslanici dame i gospodo, dragi gosti,

Dozvolite mi da preko ovih sredstava informisanja pozdravim svoje borce branioce Srpske Foče i obećavam im da ih neću izdati. Ova visoki srpski parlament i njegovi poslanici su danas na Bogojavljenje pred granicom istorije i rizika. Jer raspravnjljaju da bi odlučili o pitanjima koja nemaju prava na pogrešku. U politici smo mladi u parlamentu novi i nedavni pa se ne možemo pozivati na autoritet isključivog pojedinca, ali se s pravom možemo pozivati na autoritet svoga naroda. Zbog toga smo i sada u prilici ili neprilici da realno odmerimo štete od koristi jer pod znacima navoda, demokratski svijet ne uvažava naše faktičko političko pravo i vojno stanje. Otuda ima mjesta dozi odmjerenosti a nama toga nije nikada nedostajalo umjesto ispoljavanja emotivnosti. Ovo tim prije jer smo živi svedoci da se srpski narod našao ponovo na ovim prostorima i nije ni na istočnoj i na zapadnoj strani svetske politike, tako nam je suđeno. Do danas su naš naši legalni predstavnici vješto i savjesno zastupali. Zato ni ovim pitanjima ustavnih principa ne smijemo prilaziti jednostrano i pogrešno, a nesporazume treba svesti na razumnu mjeru. Postavlja se jedno prethodno pitanje, da li Evropska zajednica pa i Ženeva u svim slučajevima i hoće li to u buduće činiti uvažava odluke ovog parlamenta ako pristaje da sačeka njegove odluke priznaje na našu opravdanu radost jer imamo status parlamenta evropskog ranga. Drugo ako ovaj dom prihvati u paketu ustavne amandmane odnosno principe za buduće ustrojstvo BiH neće li sami čin neprihvatanja time biti vječno zapečaćena sudbina srpskog naroda i njegove želje svi Srbi u jednoj državi da li gubimo tu vječitu šansu. Tako smo mi ponovo pred vratima jednog Berlinskog kongresa.

Treće, kad je riječ o ustavnim principima oni su po meni strateški elementi jednog zatvorenog pravnog sistema koji nudi sasvim malo novih vrijednosti i ideja. Istina, ustavni principi afirmišu tri konstitutivna naroda, Srbe, Hrvate i Muslimane kao pravnu kategoriju prvog reda, a narod postaje nosilac suverenosti.

Gospodo poslanici, mi smo za ovu kategoriju bili od prvih dana rada bivšeg zajedničkog BiH parlamenta, sada se nisu princip konstitutivnosti što je u političkom životu jedan identitet na

jednom prostoru, pa i u organizacionom smislu kakve su provincije. I odmah da primijetim meni lično smeta izraz provincija jer to nije naša riječ, a umjesto nje u svakodnevnom upotrebi predlažem izraz kneževina. Princip kneževina je vrijedan pažnje ali i sumnje nije li to ponovo apsorbovanje pojedinih dijelova srpskih prostora pri njihovom formiranju kakav je bio slučaj prilikom utvrđivanja teritorijalne organizacije opština, gdje su se krčmili srpski prostori da bi u tim opštinama bili u manjini.

Iako se principi prihvataju i mnogi u paketu mi se trebamo založiti da ne budemo provincijski sektor nego organizacioni i konstruktivni faktor. Ne bude li se postiglo takvo rješenje životna praksa će stalno izazivati teritorijalnu nesigurnost potrese i nemire. Lično se plašim mehaničke umjesto neophodne funkcionalne decentralizacije BiH jer se može desiti uspostavljanje automatizacije nad kneževinama u užem smislu što bi bio apsurd i sa stanovišta ustavnih principa i sa stanovišta logike iza principa ne stoji garancija nego sankcija. Zato u daljim namjerama ako do toga dođe treba izvršiti potpunu diferencijaciju između decentralizovane države i provincija odnosno kneževina kada se bude razrađivao ustavno pravni koncept unutrašnje organizacije. S toga radi da se decentralizovana BiH samo formalno pravno naslanja na kneževine koje će se iskazivati svojim tokovima života i rada. U tom pravcu ne smiju se ostaviti prazni prostori moraju se objašnjenjem otkloniti sve dileme kako se ne bi povampirila unitarizacija. Drugi po meni važan princip jeste uvođenje koncenzusa za koji smo se cijelo vrijeme u bivšoj Skupštini BiH zalagali a umjesto toga bili smo preglasavani on je pravno figurirao. Analizirajući ove ustavne principe nudi se nama jedan neuobičajen pravni model stran našim prostorima pa se stiče utisak Zurovski kada je buduća decentralizacija BiH jedna radna organizacija onda su provincije osnovne organizacije udruženog rada u njima su i čast i vlast i slast. U daljoj razradi primjena ustavnih principa treba se zauzeti da se oslobodimo riječi koridor koja je strana koja znači nužni prolaz od jedne do druge države što će reći da on vodi preko drugih teritorija. Zato sam da se ta riječ zamijeni riječju pojas koja ima veću životnu funkciju a pojas inače prolazi kroz i preko srpskih prostora ili su nekad bili srpsni. Ako to tu i tamo danas nisu objašnjenje će dati na tim prostorima srpski grobovi koji se po treći put bez naše krivice u ovom vijeku povećavaju.

Gospodo poslanici, pred nama je odrednica tuđih predloga ucjena da ne kažem ultimatuma, a svi istorijski znamo da nas prate inostrana politička uplitanja a na ta ponašanja u nama se uvijek budila nada za veću spremnost za opstajanje na ovim prostorima. Oni koji nisu uz nas, a naši su, koji su pobjegli a nisu pobjegli od nas iz zavičaja pobjegli su od sebe i od ovih principa. Ovi koji su u ovom trenutku na ratištima pred njihovom hrabrošću bi bacili mač, skinuli kacige i toge Spartanci klekli bi na koljena i pozavideli bi našim junacima na frontu.

Gospodo novinari, napraviću malo odstupanje u besedi jer je za vas ovo jedinstvena prilika da vam saopštim jedinstvene podatke. Naš srpski parlament broji 81 poslanika, od toga samo jedan jedini poslanik nema fakultetsko obrazovanje, a ima višu školsku spremu, ima nekoliko dr nauka, univerzitetsnih profesora, desetak ljekara, toliko književnika, tri advokata, deset diplomiranih ekonomista a dosta profesora, diplomiranih inženjera, jedan inovator, koji je prije nekoliko godina dobio najveće savezno priznanje za inovacije. Imamo fala Bogu jednog sveštenika i

jednog rektora univerziteta. Nađite mi gospodo novinari evropski parlemant koji ima tako visok intelektualni sastav kakav ima Srpska skupština Republike Srpske. Mi smo u tom pogledu za knjigu rekorda pa i po broju sjednica Narodne skupštine. Ovim hoću da kažem da mi nismo skupljeni sa ulica, da smo mi izraz srpskog naroda pa i ovoga puta mi nismo njegova formalna dekoracija.

Gospodo poslanici trenutak je da se sjetimo majora Gavrilovića, radikala Baje Bašića, stratega vojvode Mišića, strpljivoga Čiče, umnog Vladike Danila, Vuka Mićunovića i svoga soja Nemanjića. Našeg naučnika Nikole Tesle čiju 50-godišnjicu smrti cijelu godinu obilježavamo a na čije izume čovečanstvo uživa a dama Amerika obilato koristi. Sjetimo se gospodo naše Pravoslavne crkve i njegove svetosti patrijarha Pavla, sjetimo se naših proklamovanih deklaracija, rezolucija i stavova o mirnom rješavanju sporova. Odaberimo od dva zla ono manje u ime mira, a time ćemo cijelom svijetu pokazati da mi Srbi nismo niti ćemo biti plamičak na promaju. Predložio bih bez obzira kakvu odluku donijeli da to bude ne samo pravno formalna odluka nego deklaracija o prihvatanju ili eventualno odbijanju ustavnih principa gdje bi radi istine o nama svijet saznao što mi stvarno želimo hoćemo i možemo. Mi smo narod koje je Broz naučio da ne poštujemo ni svoje zakone a ne tuđe, a za nas je zadata riječ jača od pisanih zakona. Oni nama ultimatume a mi njima "Kome zakon leži u topuzu tragovi mu smrde nečovještvom".

Gospodo poslanici, ima Srba koji uzvikuju ratne pokliče, a sebe, svoju djecu i rodbinu su sklonili od ratnih strahota čime su ih preselili u bratsku državu, a u rat se ne upuštaju nego umjesto njih idu tuđi sinovi i braća. Hvala takvim na njihovoj borbi za srpstvo. Što se mene tiče kao poslanika iz Foče lično ću glasati onako kako bi to glasalo 25.000 Srba iz Foče i borci koji su oslobodili 98% srpske teritorije koja je velika 1.272 kilometra kvadratna. Glasaću onako kako me je učila Srpska demokratska stranka jer u svojih 55 godina nisam bio ni u kakvoj političkoj stranci a prihvatio sam se ove zato što je srpska, zato što je demokratska i zato što je stranka.

Hvala vam na strpljenju.

G. MILAN NOVAKOVIĆ:

Vaše visoko preosveštenstvo, gospodine predsjedniče, kolege poslanici, dragi gosti.

Početkom ovog vijeka su naši preci na ovim prostorima svoje rodoljubive oslobodilačke i državotvorne interese i izlaženje iz austrougarsnog protektorata sublinirali u herojskom držanju podignute ruke Gavrila Principa, sada očito o sličnom statusu Srba na ovim prostorima odlučuje ova Skupština. Objektivno politički gledano to je napredak u državotvornom spasavanju Srba na ovim prostorima. Niko od nas koji je bilo kada izgovorio jednu javnu riječ u poslednje dvije i po godine nema nikakvo ni ljudsko ni moralno pravo da govori o državotvornom konstitutivnom položaju Srba na ovoj srpskoj zemlji a da nema stalno na umu maksimalnu opreznost bar toliko da se nalazimo u geopolitičkom prostoru istočnih međa Vatikana i zapadnih međa islama. Danas

je očita činjenica da smo na početku ovog vijeka imali jedinstvenu srpsku državu bar oličenu u Jugoslaviji. A sada ipak sve drugo, ali ne i jedinstvenu srpsku državu i suvereno ostvarenje srpskih političkih prava na srpskim zemljama.

Što se tiče ustavnih principa za BiH ipak se mora nešto od toga ovde prokomentarisati. Tačka 1. daje objašnjenje da će BiH biti decentralizovana država. Mora se imati na umu da i decentralizovana država može biti unitarna, tj. da i unitarna država može biti decentralizovana. Ovdje su bitna sljedeća pitanja: prvo, koje funkcije obaljaju provincije a koje Vlada i ko je tu zakonodavo pravni arbita. Šta je sa međunarodnim priznanjem Bosne i Hercegovine. Ipak je doslovno navedeno sledeće: Bosna i Hercegovina će ostati nezavisna suverena država. Znači li to, na primjer, da će i naši sportisti po tom i takvom zastavom sa ljiljanima biti predstavljani u svijetu. Treće, ustav će priznati tri konstitutivna naroda i grupu ostalih. Postavlja se pitanje - ko su ostali. Kada je još na prošloj Skupštini ova generacija poslanika javno iznijela da na ovim prostorima su poznata samo dva stara naroda, Srbi i Hrvati a ostali su ipak pitanje za istoričare.

Tačka 6. Ustavni sud je sa većinom nebosanskih članova. Kakva je to nesretna država gdje takoreći u najvažnijim odlukama ne učestvuju njeni narodi. Ovdje meni nije nejasno da li će ta i takva država BiH biti dugovječna. Jasno je da će biti kratkovječna, ali bi se već sada mogla staviti na dušu gospodina Vensa i g. Lorda Ovena. Buduća cijena lošeg funkcionisanja odnosno nebitisanja te države.

Tačka 7. država će se postepeno demilitarizovati. Postavlja se pitanje - kako, kada još nema ni jednog pokazatelja da međunarodna zajednica izriče bilo kakve mjere za militantni dio Vatikana, odnosno da kontroliše sve te skupove od Džede do Dakara koji nanose oružje na te prostore. Srbi su, ipak, javno i jasno u više navrata, da ne kažem na svakom koraku, dali do znanja da nisu ni za kankvu militarizaciju.

Tačka 9. Šta uopšte znači izvjestan broj međunarodnih aparata za nadzor ili kontrolu, kad je ovaj parlament i narod kojeg predstavlja imao najlošije moguće iskustvo sa skoro svim dosadašnjim komisijama i aparatima koji su u ovoj krizi bitisali na ovim prostorima.

Umjesto zaključaka na kraju ipak nekoliko sugestija. Prva, da ovaj parlament čini poslednju, takoreći prinudnu, jedinu moguću zaštitu na daljoj provincijalizaciji tj. atomizaciji srpskog nacionalnog korpusa. Drugo, da je poslednji trenutak da se učini kvalitativna nova izmjena ili skok u srpskoj nacionalnoj politici na integraciji srpskog nacionalnog korpusa, na njegovoj dejugoslavizaciji jer je takoreći nemoguće normalizovati odnose sa Hrvatima i Muslimanima, a da se srpsko-srpski odnosi samo dezintegrišu i samo Srbi ograđuju u raznorazne protektorate, torove i provincije. Čini mi se da koridor greba terminološki i prostorno ostaviti samo u okviru vojničke doktrine, a Srbi imaju i etničko i moralno, i humanitarno i političko, ako hoćemo i katastarsko pravo na teritoriju u Srpskoj Posavini i Podrinju. O tome bar ne bi trebalo ni govoriti. A da li će to biti milom ili silom, možemo čak postaviti i neprijatelje.

Ne mislim da su ženevski pregovori odnosno ovo što se sad zove Ženevom 1993. godine, najzadnja stanica srpskog političkog i državotvornog stvaranja, niti mislim da je to poslednje srpsko biti ili ne biti. Ipak, kad je o tim pregovorima riječ i o ustavnim principima, onda smatram sledeće: Prvo, ako ih ova Skupština, misli se na principe, na bilo koji način mora prihvatiti u ovom svjetskom besporetku, u stvaranju novog poretka, onda i sadašnje srpsko DA mora biti na nivou obaveznosti ravno tom besporetku i cjelokupnoj nedoslednosti sadašnje međunarodne zajednice u kojoj se mi nalazimo. Drugo, da se traži od konferencije da interesna strana koju zastupa međunarodna zajednica i koju predstavljaju kopredsjednici Vens i Oven, bude pojačana, ili bolje rečeno, ipak srpski nebeski narod zaslužuje nekog drugog lorda koji pokazuje bar nešto manje mržnje prema Srbima.

O političkom poštenju lorda i da ne govorim. Treće, da nastavi skupština stalno zasjedanje dok se ne završi ova faza pregovora. Bolje rečeno, da Skupština ima stalnu kontrolu nad pregovorima. Četvrto, da se konačno formulišu, formiraju naše ekspertne grupe za formiranje svih pitanja na konferenciji. I poslednje, da se podigne nivo političke, vojne i svake druge odgovornosti da ne kaže i da se uvede ratno stanje, da bi što lakše istrpili ono što se istrpiti mora. Jer, kako reče pjesnik, nas na ovim prostorima ubijaju otkad smo se poturili pod ovo nebo. Hvala.

MIĆIĆ DRAGAN:

Vaše preosveštenstvo, gospodine predsjedniče, poštovani poslanici, uvaženi gosti,

Na osnovu mog dosadašnjeg iskustva, lično mislim da ovi ženevski ustavni principi nikako ne rješavaju sve, a pogotovu ne rješavaju sudbinu srpskog naroda u Republici Srpskoj. Iako su principi krajnje uslovni i ultimativni a kad su takvi onda je jasno da su i jednostrani i neprihvatljivi. Međutim, šta je tu je. U izvoru od ova dva zla treba ba privremeno birati manje zlo. A to manje zlo je prihvatiti uslove ženevskog sporazuma i sačekati šta će dalje da se desi znači ostati u pregovorima i na konačan rezultat uticati. Ako dalji sled događaja bude neprihvatljiv za nas, ni za nas neće biti kasno kazati NE. Za sadašnje vrijeme najvažnije je ne biti uzročnik prekida pregovora, pa i zato još biti okrivljern. Dosta smo okrivljeni zato što smo samo Srbi. Imperativ današnje odluke po mom mišljenju je da sišemo sa nišana svjetskih egzekutora koji jedva čekaju da povuku obarače na naš nedužni narod, i to u širem smislu riječi. Sadašnja procjena stanja, nažalost, ne daje nam priliku da izaberemo drugo rješenje. U nekom drugom vremenu, koje će uskoro morati doći možda procjene budu dale i druge mogućnosti za izbor rješenja. To drugo vrijeme će nastati kad se svi Srbi a zašto ne i drugi pravoslavni narodi stave pod jednu zastavu i iznađu način o suprotstavljanju bjelosvjetskim progoniteljima srpstva i pravoslavlja, sada samo na našim prostorima, a posle sigurno i šire. Poslednji je čas da se, braćo, održi svesrpski sabor poslanika svih Srba sa prostora bivše Jugoslavije i na tom saboru zauzmu stavovi o sudbini srpskog naroda, koju najzad moramo uzeti u svoje ruke. I ne čekati da nam sudbinu neprijatelj određuje, i jedan po jedan razdvojeni srpski narod pokorava - juče u

Hrvatskoj, danas u Republici Srpskoj, sutra sigurno u Srbiji i Crnoj Gori. Za tu priliku predlažem 27. januar, posvećen Svetom Savi kojeg svi Srbi slave, a za sazivača molim njegovu svetost srpskog patrijarha gospodina Pavla uz asistenciju svih predsjednika srpskih država. Gospodo, da smo ovo učinili prije danas bi nam procjena stanja sigurno bila povoljnija. Ako to ne učinimo ni sada, zažalićemo i za ovim sadašnjim stanjem koje po nas i dana u dan postaje nepovoljnije zbog svjetske euforije koja kulminira. Vjerujem da će taj sabor ojačati poziciju Srba u Evropi i omogućiti postizanje povoljnijih pozicija za sve naše narode, od Srpske Krajine, do Republike Srpske, preko Srbije i Crne Gore. Zato, gospodo predstavnici srpskog naroda, dajte prednost logici i razumu, pokažimo još jednom dobru volju i našu kooperativnost, za emocije uvijek ima vremena. Narod Semberije jednako želi da živi sa Srbima iz Krajine, i kninske i banjalučke, kao i onim iz Hercegovine i Srbije, i obećava da će dijeliti sudbinu sa onim Srbima za koje nisu predvidjeli da u početku budu u Republici Srpskoj. A ako budemo složni i Bog da, živjećemo svi u srpskoj državi.

MOMČILO GOLIJANIN:

Vaše visoko preosveštenstvo, gospodine predsjedniče, kolege poslanici dame i gospodo,

Srbi sa ovih prostora su u nekim evropskim i američkim krugovima shvaćeni kao zamorčad nad kojima se eksperimentiše. Čini se da se najradije nad njima eksperimentisalo ultimatumima. Postavljala je ta Evropa i ranije ultimatume, dovodila ih pred svršen čin, krvarili su Srbi sijali svoje živote po nežitištima i životoničištima, ali ostajali i postojali. Ne nađe se niko da čupa korjenje iz ovih naših namenjljara, gnjilišta i lazova. I najnoviji dušebrižnici Evrope, oličeno kroz g. Vensa i Ovena, neće dati očekivane rezultate za njih. Srpski narod može poklenkuti pod trenutnim udarcem, ali neće klonuti. Malo je starija Kultura i tradicija ovih prostora od baštine ovih mirotvoraca. Ne može se uništiti narod koji ima Savin Monokanon i Dušanov zakonik, koji ima Pećku patrijaršiju i Hilandar, Jefirimja i Stevana Prvovjenčanog, koji ima svojih 1300 kaplara i Sinđeliće. Potrebno nam je, gospodo, u ovom trenutku jedinstvo. Nikad ova generacija nije bila pred ozbiljnijim i odgovornijim zadatkom. Nikad do sada oči srpskog naroda nisu bile tako uperene u ovo tijelo kao danas. Bilo što da uradimo, moći će nam se zamjeriti. Mi danas ne biramo između dobra i zla, već između dva zla većeg i manjeg.

Naš narod očekuje da ćemo to znati odvagati. Ne smijemo jedni drugima zamjeriti na drukčijem razmišljanju, ali bismo morali zamjeriti ako bismo imali različite ciljeve. Na sreću, cilj nam je isti a on je u mnogome ostvaren. Cilj nam je da imamo Republiku Srpsku, svoju srpsku vojsku, svoju miliciju, svoju valutu. Ne možemo, ne smijemo i nećemo to izgubiti. Ne smijemo popustiti ni na drugoj stepenici pregovora. Srpski narod, istorija i grobovi nikada nam ne bi oprostili ako bismo izgubili teritorije koje nam pripadaju. Ostali bismo pod teškom kletvom narodnog pjesnika "Velikaši prokleta im duša, na komade razdrobiše carstvo". Niti smo mi velikaši niti drobimo carstvo. Mi smo samo predstavnici jednog naroda koji se grčevito bori da spas od agresije ono što

mu pripada. Ustala je ala i vrana na srpstvo i pravoslavlje. Narod bi nas morao osuditi ako se ne bismo borili ali nam ne smije zamjeriti ako se pokažemo nedovoljno moćnima da se odbranimo. Pokušaj da spasimo živote preostalih Srba ne umanjuje svetinju žrtava koje su pale. Pokušajmo u ovom trenutku da ugušimo emocije i da damo više prostora i vremena razumu. Prihvatili bismo ustavne principe pod jednim uslovom - moraju prestati ultimatumi i ucjene. Dokažu li to u sledećoj etapi pregovora, i srpski će narod dokazati da je narod mirotvorstva, da je protiv prolijevanja krvi. Pokažu li suprotno, ne preostaje nam drugo do da nastavimo ono što smo činili. Jedno je sigurno, bilo što da uradimo, gnjev evropskih bogova nećemo ukrotiti. Ali sigurno je i to da se parlament RS najjedinstveniji dio srpskog bića, ne smije pocijepati. Narod će nas razumjeti i ako prihvatimo i ako odbacimo principe, ali nas neće razumjeti neće nam oprostiti ako nas ne vidi jedinstvene kao uvijek do sada. Do sada smo se jedinstvom spašavali ono će nas i sada pomoći. Hvala.

ALEKSA MILOJEVIĆ:

Vaše preosveštenstvo, gospodine predsjedniče, gospodo poslanici, uvaženi gosti,

Izlazim pred vas u ovom teškom trenutku da pokušam da napravim jednu svoju ocjenu ovih principa i na bazi toga izgradim svoj predlog i doprinesem odluci Skupštine.

Mislim da je rat jedna slojevita pojava, vrlo složena i da, ukoliko se želi uspjeh, svi moraju do kraja da odrade svoj posao. Posao pred kojim se mi nalazimo je diplomatski posao, posao argumenata, da dokažemo svijetu istinu o sebi koja nam je uskraćena, da dokažemo mirotvornost Srba, spremnost da na mirotvoran način se i razdružuje od drugih, kao što je to drugim narodima pružena prilika, da na bazi toga olakšamo našim ljudima koji su u drugoj poziciji u ratu, i da na taj način svi učestvujemo u tom ratu. Nije se lako snaći u kriterijima jačeg, u izmiješanosti kriterija samo su sila i prijetnje stalni. Oni mogu sve, rastavljaju i sastavljaju. Pod određenim kriterijima oni razgrađuju Jugoslaviju, a kada promijene kriterije, sastavljaju nemoguće - državu BiH. Naravno da je to demokratija bez naroda pod prijetnjama sile. Ipak, sila je prolazna, a pravda je vječna. Ja vjerujem u pravdu kao vječnu i zbog toga smatram da treba pokazati strpljenje, treba pokazati varijante, treba iscrpiti sve alternative da bi se došlo do te vječne pravde ovde, do pravde naroda na samoopredeljenje.

Srbi su optuženi za rat. Smatram da mi u našem ukupnom vođenju rata moramo pokazati i dokazati i sad nam se pruža prilika da pokažemo da smo za mir. Da iznudimo varijantu mira. U toj varijanti mira čini mi se da su dva ključna momenta na koja moramo obratiti pažnju. Šta je to što u Vens – Ovenovom projektu nema odgovora na čemu zasnivam svoj predlog Skupštini na usvajanje i na razmišljanje. Oven, Vens – Ovenov projekat ne prihvata preselenje u ovim zgusnim događajima, kao jedno od konačnih rješenja. On polazi od predatog stanja, kao da se ništa u ratu nije dogodilo. A dogodila su se ogromna preselenja. Moja pretpostavka da će mnogi ljudi koji su se preselilu u toku rata prihvatiti to kao svoje trajno rješenje. Ukoliko se ta

pretpostavka pokaže opravdanom, onda je Vens – Ovenova pretpostavka o predratnom stanju, na kojem se grade provincije, nerealna. Izgradio se drugi etnički teritorijalni proctor koji će onemogućiti funkcionisanje ovog projekta. Druga pretpostavka je razlozi za rat. U Vens – Ovenovom projektu ne vide se razlozi za rat, kao da razlozi ne postoje, kao da su to krvavi kao da je to neki narod na Balkanu, prije svega Srbi koji hoće da ratuju. A razlozi za rat su duboki. Ja ću iznijeti samo dva. U predratnoj BiH Srbi su pod prinudom vlasti morali da upute većinu svoje teritorije na upravljanje muslimanima. Muslimani su na taj način dobili još jednu površinu sa kojom su raspolagali. Prostori Srba koji su bili pod drugom upravom su bili nerazvijeni i narod je gurnut u emigraciju. 50 godina Srbi na ovom prostoru ratuju sa ovom vlašću, putem migracije, gdje je svaki 4. Srbin odselio. To je dugi rat od 50 godina. 60% teritorije kojom raspolažu Srbi u BiH nosi na sebi samo 20% proizvodnog materijalnog bogatstva. Zar to nije veliki razlog za rat. Oven i Vens to ne vide. Oni vide samo 60% teritorije, a ne vide činjenicu da je srpski narod, da se od srpskog naroda oduzima i teritorija i kapital. A to su dva elementa za život. I onda iznenađuje što je tako rat naglo buknuo na svim tačkama. Ja vjerujem u nerealnost ovih pretpostavki Vensa i Ovena. U budućoj provincijskoj organizaciji Vens i Oven ne rješavaju ni jedno od ovih pitanja. Oni ponovo Muslimanima ustupaju ogromne teritorije i ogromno materijalno bogatstvo, a Srbe ostavljaju na periferiji. To nije doprinos miru, to je doprinos zavadi. I zbog činjenice da danas Srbi ipak raspolažu svojim etničkim prostorom, što je rezultat ovog rata, što su oslobodili svoje prostore, polažu pravo na materijalno bogatstvo koje im je prethodnom vlašću oduzeto, koje je ostalo na drugim prostorima, a to je predmet dugog i ozbiljnog bilansa sa našim dojučerašnjim sunarodnicima. Ali ostaje jedan zajednički etnički prostor Srba i Muslimana i Hrvata na drugoj strani zasnovan na prihvatljivosti civilne opcije ratnog preseljenja. Mirovni plan mora da obezbijedi a toga nema tu, da provjeri u kojoj mjeri ovo ratno preselenje nosi u sebi civilnu poruku i civilno rješenje. Mi to moramo u budućoj diplomatskoj borbi obezbijediti da dokažemo i pokažemo na civilnim principima da su ratna preselenja koja su se dogodila trajna. Kada to dokažemo, ako nam to ne uvaže, steći ćemo vjerovatno nove prijatelje u svijetu i onda će nam biti lakše i ako ponovo zaratimo.

Zbog toga predlažem da prihvatimo ovaj neprihvatljivi projekt Vensa i Ovena, kao neki novi izazov u našoj diplomatskoj borbi u potrebi da uradimo i mi u toj slojevitosti svoju ulogu, vjerujući u njegovu nerealnost i vjerujući u realnost ovoga što je dosad ostvareno na našim prostorima. Hvala vam.

.

MILINKOVIĆ DOBROSAV:

Gospodine predsjedniče, narodni poslanici,

vaše visoko preosveštenstvo, uvaženi gosti,

U vezi ženevskih pregovora o ustavnim principima o uređenju bivše BiH iznio bih sledeće. Pregovori u Ženevi bili su krajnje neizvjesni teški i naporni prije svega za srpsku stranu, a za

pregovarače Republike Srpske posebno. Naši pregovarači sa g. dr Radovanom Karadžićem na čelu, bili su ovog puta na najvišem svjetskom nivou političke mudrosti i diplomatije, a njihovo držanje i njihovi stavovi diktirali su tempo rada Ženevske konferencije i izazvali poštovanje skoro čitavog svijeta, a kod srpskog naroda ponos i divljenje. Srpski narod u cjelini odnio je jednu od najznačajnijih pobjeda na političkom polju, sa već iznerviranom Evropom i SAD. Srpski narod je konačno cijelom svijetu na jedan izuzetno jasan i slikovit način pokazao da je kulturan i politički visoko obrazovan narod, da je narod koji je za mir, za pregovore, narod kome je više stalo do rada, reda i blagostanja nego do ratovanja. Prihvatanje ustavnih principa uređenja bivše BiH koje su predložili Vens i Oven i koje su prvo prihvatile naše protivničke snage, hrvatsko-muslimanska koalicija, a zatim nakon izvjesnog ali bitnog dorađivanja, gospodin Dobrica Ćosić i Slobodan Milošević, i na kraju sa njim se saglasila i naša delegacija sa g. Radovanom Karadžićem, je po mom ubjeđenju veliki značajan doprinos na stvaranju i uspostavljanju mira na prostorima bivše BiH, a i cijelog Balkana, i pravi put na stvaranju države srpskog naroda u bivšoj BiH, s obzirom na okruženja u kojima se našao cjelokupan srpski narod. Put stvaranja države koji je prihvatila naša delegacija u Ženevi je doista zaobilazan, podugačak, ali siguran i najjeftiniji za srpski narod, bez novih većih žrtava i stradanja. Naša delegacija je vodila računa o svom narodu, shvatila ozbiljnost i punu realnost trenutka u kome se našao cjelokupan srpski narod i donijela, čini mi se, jedinu moguću odluku, a to je prihvatanje ustavnih principa radi nastavka Ženevske konferencije. Srpska strana i srpski narod u Republici Srpskoj, po mom ubjeđenju izišao je kao pobjednik, iako pregovori a njihov završetak pogotovu, nisu tekli onako kako smo mi poslanici zahtijevali na prošloj Skupštini. Ali svima nama mislim da je jasno da se nije moglo postići više, a realno gledajući nije se ništa izgubilo. Srpski narod u bivšoj BiH nije izgubio svoju državu Republiku Srpsku, već, naprotiv, uzidao je još jedan čvrst kamen u njene temelje. Prihvatanje ustavnih principa uređenja bivše BiH kao države tri konstitutivna i ravnopravna naroda, gdje će se u ustavne odredbe ugraditi pravo konsenzusnog odlučivanja za sva pitanja od životnog značaja za svaki narod, a sam Ustav također će se moći mijenjati samo konsenzusom, je ujedno i dokaz naše pobjede jer smo mi Srbi naše protivnike još pre raspada zajedničke Skupštine BiH ubjeđivali da se jedino putem konsenzusa može zadržati ravnopravnost sva tri naroda. Oni tad to nisu prihvatili već su pošli putem preglasavanja, donošenja jednostranih odluka bez srpskog naroda i rat je bio neminovan. Posebno bih ovdje istakao jedan od najvećih uspjeha ove runde pregovora u Ženevi koji je postigao lično g. Karadžić, primoravši Vensa i Ovena da se Ženevska konferencija odloži dok se ne sastane parlament Republike Srpske i ne izjasni se za konačno prihvatanje ili ne prihvatanje saglasnosti koju je dala naša delegacija. Znači na pregovorima u Ženevi prvi put je priznato faktično stanje, postojanje Republike Srpske i njenog parlamenta kao najvišeg tijela odlučivanja. Zato je moj predlog da se predloženi ustavni principi uređenja bivše BiH prihvate i od ovog parlamenta i ujedno da damo punu podršku i odamo priznanje našoj delegaciji za ono što je do sada postigla, sa obavezom da se moraju kao i do sada hrabro držati i pametno misliti jer politička borba pri izradi mapa, provincija, kao i dalji dogovori i dogradnja, tek predstoje. Ubijeđen sam da naša delegacija sa ovim parlamentom znaće i umjeće da izgradi državu svojstvenu srpskom narodu na ovim prostorima. Treba da dobijemo u vremenu. Za najgore, za vojnu intervenciju uvijek ćemo imati razloga. Treba postupiti mudro. Ubijeđen sam da ništa

manje ustavnim principima nisu pogođeni Hrvati. Zato nam je sad potrebna mudrost. Ne predajemo mi državu i oružje ovim aktom. Naši borci nek drže ono što drže još čvršće i jače. Drugi će da napadaju, što već i rade, i u Podrinju, u koridoru i u Sarajevu. Isprovocirajmo druge, Hrvate, Muslimane, Evropu. Ne dadnimo im što žele "opravdane povode", nek se čude i nek ne mogu da nas uvijek predvide.

Noćas glasajmo za, jer je to mudrost, da ne bi bili jedna slamka među vihorove. Kad Bog dadne i otvori oči svekolikom srpskom narodu na Balkanu i mi budemo imali svesrpsku narodnu skupštinu i definisan jedinstven nacionalni program, reći ćemo NE. Reći ćemo NE kad pravoslavna braća Srbi i Rusi budu zaista braća i po vjeri i po interesima, kad budu složni kao katolički svijet ili islamska zajednica. Ta vremena moramo sačekati i zajedno sa našim narodom u Republici Srpskoj doživjeti. Hvala.

LERO MILOŠ:

Poštovani vladiko, gospodine predsjedniče, poštovani gosti, gospodo poslanici,

Danas kada se rešava sudbina srpskog naroda, tačnije, kada se postavlja konačno pitanje da li srpski narod može i treba ostati na svojm vjekovnim ognjištima, na zemlji Nemanjića i da sam rješava svoju sudbinu, kao što to rade svi civilizovani narodi svijeta, ili treba da zauvijek seli sa ovih prostora i traži neke nove teritorije za svoj životni prostor, pošto je na pragu takve odluke, Evropa i svijet moraju tom istinom, pred tom istinom da otvore oči i da definitivno zauzmu stav i kažu posljednju riječ i moraju na sebe primiti teške posledice takvih odluka. Ovo pitanje se nameće kao neminovno kad Turska, podržana i potpomognuta od Njemačke, ne skriva svoje ambicije da na tragovima nekadašnjeg Otomanskog carstva i na ruševinama bivšeg Sovjetskog Saveza i Jugoslavije, vrati stare pozicije na Balkanu, Evropi i Srednjoj Aziji. Takve želje potkrepljuje sa 50 hiljada turskih elitnih vojnika, da odmah po eventualnoj odluci stupe u vojne akcije u bivšoj BiH. Na ovome uporno insistira 50 islamskih zemalja na samitu u Dždi ono što posebno bolno za srpski narod u ovom času pada, jeste da jedan narod kao što je srpski preživljava u svojoj istoriji treći put genocid od muslimanske sekte i ustaške ruke, a proglašava se genocidnim narodom. Nad ovom istinom moraju se zamisliti svi ljudi svijeta i naša braća po krvi i vjeri iz Jugoslavije. Moraju priznati da su pali na ovome ispitu. Nama se čini nekada da njih sudbina naša ne interesuje, valjda su spremni da nas žrtvuju u interesu njihovog opstanka. Mi ipak mislimo da će se naći neko ko je spreman stati ispred 12 miliona Srba koji vjekovima žive na ovim prostorima i oduprijeti se prijetnjama krojača sudbine naroda. Ultimatum koji se nameće u vidu prihvatanja ustavnih principa je nasilan čin i podsjeća na nastavak Berlinske konferencije, sa krajnjim ciljem da se izvrši definitivna aneksija BiH. Ja bih ipak dao šansu daljim razgovorima, sa imperativom srpskog naroda da suverene BiH neće biti.

Sve što smo do sada stekli u ratu vojnički ne smijemo izgubiti na mirovnim pregovorima. Toliko i hvala.

RAŠULA NEDELJKO:

Gospodine predsjedniče, vaše visoko preosveštenstvo, dame i gospodo,

I ja ću kao i mnogi reći da je gotovo i suvišno isticati koliko je i kakav je značaj ove Skupštine, kakva odgovornost se stavlja na pleća ovog Parlamenta, a i svakog poslanika i svakog pojedinca koji učestvuje u ovim presudnim događajima od sudbinskog značaja za vaskoliki srpski narod. Danas su oči i misli gotovo svakog Srbina uprte i vezane za ovu 25. po redu Skupštinu Republike Srpske i zato svaka riječ ovdje iskazana ima svoju težinu, bilo da je vrlina....

/slijedi nastavak/

DRUGI DIO:

_____:

.... Republike Srpske i zato svaka riječ ovdje iskazana ima svoju težinu, bilo da je vrlina ili ponuda u pitanju. Pa i ja ovo što namislih reći zbog sopstvene kontrole i svjedočenja samom sebi a i drugima prije svega narodu srpskom zbog kojeg sam i ja ovdje. Želim da ostavim traga svojim riječima i svojim stavom. Braćo i sestre Srbi i Srbkinje. Ovakav dan, ovaku mogućnost da biraju između zla i dobra da biraju između kobi Srbi su imali u svojoj istoriji tri puta 1389. na Kosovu 1804. I Srpski ustanak i 14. godine kada su odbijanjem austrougarskog ultimatuma. Vi svi gospodo ovdje prisutni znate kako su postupili naši preci. Evo danas smo opet po četvrti put na raskršću istorije, sa ponovljenim pitanjem biti ili ne biti samo to ponovljeno pitanje nije danas nije sudbonosno za nas Srbe Republike Srpske nego podjednako životno pitanje nego podjednako pitanje za našu braću Srbe u Republici Srpskoj Krajini i cijelo srpstvo ubijeđen sam u to. I ovoga puta kao i do sada opet smo prisiljeni prislonjeni uza zid, opet nas podcjenjuju i obezvređuju naša dostignuća naše moći i naša prava. Nama je pod navodnicima ponuđen ispisan papir sa devet ustavnih principa. Devet vatikanskno-šerijatskih zapovjesti koje treba ili moramo prihvatiti i odreći se svega što imamo i što smo stekli za nešto više od 2 godine naše borbe.

Prvi princip negira Republiku Srpsku, mene čudi kada neko ovdje postavlja alternativno pitanje ako nam ukidaju, pa piše da nam ukidaju Republiku Srpsku, jer se priznaje Republika Bosna i Hercegovina, samostalna i nezavisna u međunarodno priznatim granicama. Što smo slijepi što ne čitamo što je napisano. Dakle, prvi princip negira Republiku Srpsku i inauguriše Republiku Bosnu i Hercegovinu, a to je ona poznatljiva sa referenduma, slobodna, samostalna, međunarodno priznata Bosna i Hercegovina. Nama umjesto Republike Srpske, kao surogat, ostaju razbijene provincije. Nema ovdje ni Ustava Republike Srpske, jer nam se određuje novi koji će raditi međunarodni eksperti kao i ove principe uz garanciju da će biti priznata ”tri konstitutivna naroda”, pa to je samo šarena igračka za dijete da ne plače. To nam je bilo zapisano i u Pozderčevom i Durakovićevom ustavu, pa znamo kako nam je bilo. Sjetite se samo borbe za konstituisanje Savjeta za nacionalnu ravnopravnost i naznaku njegovih kopetencija. Kratko rečeno u prvom principu ultimatuma, gospoda sa zapada i mi Srbi priznajemo jedinstvenu i nedjeljivu, ako ovo usvojimo, jedinstvenu Bosnu i Hercegovinu. Ukidamo Republiku Srpsku, i raspuštamo njenu Skupštinu, ali ćemo imati 10 provincijskih i jednu zajedničku državnu u šeher Sarajevu. Daljni slijed stvari je u istom pravcu, negdje dovedenu do punog apsurda, primjera radi Ustavni sud sa većinskim brojem članova nebosanskih koji će rješavati sporove između centralne vlade i svake provincije, dakle ono tursko “kadija te tuži kadija ti sudi”, podvukao sam ono nebosanski članovi znači ostalo su bosanski članovi nacionalni članovi bosanska nacija. Kod nas u Sanskom Mostu kažu kada se neko nećka onda kažu u suru mumine. Prevedeno u Bosance Srbi

i za ovih nekoliko konstatacija sasvim logično se nameće pitanje da li ova Skupština i ovi poslanici mogu da prihvate ovaj diktat i imaju li pravo jer plebiscit srpskog naroda i njime iskazana volja je naša obaveza politički graničnik, a ako ova Skupština ocijeni da ovakav dokumenat koji nas gura u vječnu podčinjenost treba i mora usvojiti onda moramo ići pred narod srpski i tražiti njegovu dozvolu. Danas Srbi Republike Srpske sa nespokojom očekuju našu odluku. Nisu izuzeta ni Srbi opštine Sanski Most koji su kroz neposredan razgovor svi do jednog izrazili neslaganje sa nemogućnošću prihvatanja naturenog rješenja uz slikovit zaključak bolje je i časnije poginuti od intervencije nego prihvatiti ucjenu. I ja se slažem sa njima. Jer ovo što nam je naređeno ne donosi ništa dobro. Ovo što imamo dobra teško i krvavo smo ostvarili a oni svjetski maheri i …….. islamsko-katolički žeci pokušavaju da nas vrate tamo gdje smo bili do decembra 1991. godine. Vraćaju nas u Predsjedništvo gdje se stav srpskih predstavnika ignorisao u vrijeme zajedničke Skupštine gdje smo bili preglasavani ili zajedničke Vlade gdje su naši ministri bili pretučeni a da niko ne odgovara. Danas smo mi daleko od tog vremena i na pozicijama kakve mi u našoj istoriji nikada nismo imali. Imamo svoju Državu Republiku Srpsku, svoju Skupštinu, svog predsjednika Republike, svoju Vladu, imamo sve institucije vlasti od najniže do najviše, imamo svoju vojsku, svoje sudstvo i policiju. Imamo svoja sredstva informisanja, svoje škole, univerzitete, kulturu i duhovnost. Sve to gospodo ovim ponižavajućim dokumentom i našim eventualnim prihvatanjem odričemo se stečenog i bivamo vraćeni zbog onih koji nikada nisu imali na početke imbecilnog trajanja i rastakanja u tamnom vilajetu osmanlijskog prizemnog vegetiranja, a na to nas prisiljavaju bjelosvjetski srbofobi luciferovi zastupnici vatikanske hurije uz pripomoć, nažalost nekih pripadnika naše srpske krvi. Nama srpskim poslanicima, narod srpski je iskazao povjerenje i stavio u ruke svoju sudbinu, očekujući da odbijemo ono što nanosi štetu srpskom narodu u Republici Srpskoj, Republici Srpskoj Krajini Srbima u Saveznoj Republici Jugoslaviji je gotovo podjednako. Suprotan ishod bio bi svetogrđe, bio bi obeščašćivanje grobova onih koji su položili svoje živote za ideale izražene u ostalom, moram da kažem, izražene i u programu Srpske demokratske stranke. Bio bi takav ishod obezvređivanja ostvarenog borbom srpskih boraca. To sebi ne smijemo dozvoliti. To nam neće oprostiti očevi i majke poginulih sinova, to nam neće oprostiti djeca koja ostadoše bez očeva. Svim njima i svim Srbima koji ovako misle i osećaju imajući na umu riječi i misli svečane zakletve iskazane i potpisane i ja ime se pridružujem i izjavljujem da nikada neću glasati za ovaj ponuđeni dokument. Tako mi Bog pomogao. (Aplaudiranje sa mjesta).

Gospodin SKOKO MILORAD:

Vaše visoko pravosveštenstvo, gospodine predsjedniče, poštovana Skupštino, poštovani gosti. Ja lično mislim da ovo nije za srpski narod u Republici Srpskoj, najistorijska sjednica, po odlukama koje treba večeras donijeti jeste ali najistorijskija po tome što se po prvi put zasijeda kao međunarodno priznata, najveći organ, organ vlasti u Republici Srpskoj. Naime, smatram da će u procesu konstituisanja Republike Srpske biti i težih i sudbonosnijih odluka zbog čega nam se nameće potreba da u ovom trenutku budemo mudri i dorasli datom trenutku. Ovo nije bilo

osnovno što sam htio večeras reći. Htio sam da izrazim mišljenje da će borba za teritorije biti borba za centralno pitanje oko koje će se lomiti koplja u procesu razgradnje bivše Bosne i Hercegovine i konstituisanje srpske države ili majka svih bitaka kako kaže Sadam Husein, kada se borio sa Amerikancima. Naime, neovisno od toga da li ćemo Republiku Srpsku graditi pregovorima ili ratom ili jednim i drugim metodama, nama je potpuno jasna strategija i ratovanja i pregovaranja, odnosno koje od tih teritorija hoćemo, zbog čega ih hoćemo, odnosno šta od bivše Bosne i Hercegovine tražimo i zbog čega.

Mi smo smo Srbi jako euforičan narod, a ta euforija se pretvara često se pretvara u našu neracionalnost, naime u globalu gledanja naša je deviza i kod pregovaranja i kod ratovanja da zaokružimo svoj etnički prostor, mislim da drugi ne rade tako. Vi vidite draga gospodo Hrvati se fanatično bore za dolinu Neretve, zbog čega, zbog proste činjenice, zbog elektrana koje su vrijedne nekoliko milijardi dolara, što se tamo nalazi aluminiski kombinat koji je vrijedan do 500-600 miliona dolara i koji ima godišnji izvoz oko 200 miliona dolara, što se tamo nalazi željeznička pruga kao što se tamo nalazi i ostala vrlo bitna infrastruktura, što se tamo nalaze najperspektivnija nalazišta nafte od 10 tamo su osam, što se tamo nalaze naperspektivnija nalazišta boksa i druge stvari. Mislim da nije slučajno što se i u mapama koje su nam ponudili Vens i Oven veći dio Drine našao van srpskih teritorija, tamo se nalaze najznačajniji potencijali i sadašnji i budući. Trenutno termoelektrana Višegrad, glinica Zvornik koja vrijedi oko 600-700 miliona dolara i godišnji izvoz oko 350-400 miliona dolara ili pak što su nam uzeli čitavu Posavinu sa Bosanskim Brodom koji vrijedi oko 500-600 miliona dolara.

Molim vas ako pogledamo tu mapu onda ćemo doći do zapažanja da su svi bazno-sirovinski kapaciteti strateški tehnološki intezivni kapaciteti kapaciteti bazne hemije locirani van srpskih teritorija to se odnosi na kapacitete obojene metalurgije. Da ne govorimo o željezničkoj infrastrukturi o putnoj infrastrukturi objektima društvene nadgradnje itd. Jedan pokazatelj koji ovo sve sintetički govori koji je maloprije iznio g. Dukić, mislim da je tačan a to je da su na ovim teritorijama koje su nama ponuđene stvara svega oko 18% društvenog proizvoda. Mislim da je to g. Dukić dobro elaborirao, ja samo neke neke podatke, neću o svemu da govorim samo o ovome što g. Dukić nije obuhvatio.

Smatram da su nas u ovoj razgradnji i koncepciji o podjeli Bosne naveli na jedan koncept, mislim koji smo mi pomalo prihvatili a dijelom i našom krivicom, a to je da konstantno govorimo samo o jednom kriteriju, a to je kriteriji Bosne na teritorije, odnosno na veličninu tih teritorija u tome nam konstantno guraju pokazatelj da mi kontrolišemo 60-65% teritorije i preporučuju nam, a mi to i dobronamjerno prihvatamo, da dio te teritorije vratimo. Molim vas ja mislim da u igru treba uvući i druge kriterije koji idu u prilog Srbima, jeste da mi imamo oko 60-65% teritorije pod svojom kontrolom, ali molim vas ako pogledate tu strukturu tih opština, ja sam radio 15-tak godina u bivšim vladama i to su uglavnom opštine nerazvijene ili izrazito nerazvijene, uglavnom opštine prazne. Ja ću dokumentovati podacima, molim vas opština Rudo, Čajniče, Han Pijesak, Sokolac i Pale šet opština po društvenom bogatstvu ili po osnovnim sredstvima imaju trećinu društvenog bogatstva same opštine Tuzla ili stara Hercegovina, Gacko, Bileća, Trebinje,

Nevesinje, Kalinovik, Foča i Ljubinje sedam opština imaju društveno bogatstvo vrijednosti opštine Tuzla, samo Tuzla. 17 krajiških opština po staroj nomeklaturi uključujući i Banja Luku imaju dva puta veća osnovna sredstva od Tuzle, ako isključimo Banja Luku ove opštine imaju osnovna sredstva u vrijednosti kao Tuzla. Dakle uzeo sam Tuzlu kao primjer mogao sam uzeti i druge opštine: Zvornik, Mostar, Novi grad u Sarajevu, Bugojno itd. Dolazimo do zaključka da Tuzla koja ima sedam puta manju površinu od ovih pet opština ima tri ipo puta više osnovnih sredstava, odnosno koncentracija po kvadratnom kilometru sredstava je veća 25 puta u Tuzli. Kada je u pitanju Hercegovina, onda sama Tuzla ima osnovnih sredstava kao cijela Hercegovina ima površinu 20 puta manju ili recimo kada je u pitanju Krajina onda Tuzla ima 40 puta površinu manju od Krajine govorim o koncentraciji bogatstava po kvadratnom kilometru, dakle šta vi-za-vi iza tih teritorija stoji. Ili molim vas još jedan podatak, sve srpske opštine koje su po ovoj podjeli pripale u Republiku Srpsku imaju vrijednost osnovnih sredstava kao pet muslimanskih opština Zenica, Bihać, Tuzla, Novi grad i Velika Kladuša. Šta sve ovo govori ovo sve govori zbog toga što nam je svijet ubacio u igru samo jedan kriteriji a to je površina i upravo nas pokušavaju, taj kriteriji satanizovati mislim da je vrijeme da mi počnemo nametati i neke druge kriterije, mislim da ih možemo ponuditi a možemo argumentovati. Mislim da da bi smo jednim cjelovitim i studioznim pristupom mogli napraviti i strategiju ratovanja, ako budemo ratovali dalje i strategiju pregovaranja ako budemo pregovarali dalje i skinuti sa sebe anatemu osvajača koji drži tuđe teritorije i tuđa bogatstva. Molim vas, ponudimo mi tim muslimanima pet srpskih opština za Tuzlu neće sigurno praznih. Zbog toga nisam zagovornik politike lakih kompromisa i lakih ustupaka kada su u pitanju teritorije koje trenutno držimo. Zagovornik sam krajnje racionalnog, argumentovanog i fino jasnog pristupa rješavanja srpskih etničkih prostora u bivšoj Bosni i Hercegovini.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Morali bi se dogovoriti oko rada, ima jo 20 diskutanata, to će biti sigurno 3-4 sata po ponoći. Da li da napravimo prekid pa da nastavimo sutra ujutru ili da nastavimo sa radom. Jer večeras nećemo moći završiti zbog toga što imamo i ovu drugu tačnu dnevnog reda. Ako se slažete da radimo do 1 sat pa da napravimo prekid i da nastavimo sutra ujutro oko 10 sati. Znam da je krsna slava mnogima ali ovo ipak moramo završiti sutra.

Predlažem da radimo do radimo, do 1 sat po-ponoći pa da sutra nastavimo u 10 sati čak imam predlog da održimo i Klub poslanika od 10 do 10^{30} sati i da nastavimo sa radom u 11 sati nastavimo sa radom. Jer nismo onaj drugi dio završili za Vladu.

Gospodin JOLDIĆ MIODRAG:

Gospodine predsjedniče, poštovana Skupštino. Sa legendarnog Ozrena, kako to neko reče ovde, sa srpskog Olimpa na kome u ovom momentu živi preko 100 hiljada stanovnika računajući i vojsku i izbjeglice. Predsjedniku Republike Srpske, predsjedniku Skupštine i predsjedniku Vlade Republike Srpske. Na osnovu vođene rasprave na Skupštini opština zajednice Ozren održanoj 16. januara 1993. godine o ponuđenim dokumentima sa Ženevske konferencije Skupština zajednice Ozren donijela je sledeće zaključke:

Podržava se rad Delegacije srpske u nastojanju da na Ženevskoj konferenciji da diplomatskim putem ostvare interese srpskog naroda kroz predložena načela ustavnog uređenja, uz korekcije koje je izborila naša delegacija, mada je bila pritisnuta ultimatumima i neravnopravnom položaju na druga dva naroda.

Skupština zajednice Ozren predlaže Narodnoj skupštini Republike Srpsne, da prihvati predložene osnovne principe kao osnov budućeg uređenja bivše Republike Bosne i Hercegovine, a da se ne dovede državnost Republike Srpske, teritorijalni integritet na koji srpski narod ima pravo i vezu srpskog naroda sa ostalim srpskim državama, na način kako je to ostvario i hrvatski narod. Unutrašnje ustrojstvo Republike Srpske o provincijskom sitemu ne smije biti smetnja za puno povezivanje svih srpskih teritorija, kao i za razgraničenje svih energetskih, industrijskih i prirodnih bogatstava. Ukoliko se ne ne prihvate ustavni principi koji obezbeđuju punu ravnopravnost i samostalnost srpskog naroda, treba razmisliti o izjašnjavanju srpskog naroda putem plebiscita. Isto tako ako se ne postignu adekvatna politička rješenja i uslijedi vojna intervencije, Narodna skupština Republike Srpske treba da razmotri mogućnost, uvođenje ratnog stanja radi odbrane svih srpskih teritorija. U svim kombinacijama teritorijalnog razgraničenja Ozren sa opštinama Doboj, Maglaj, Zavidovići i Lukavac, Petrovo, Gračanica i područje Trebave koji su bili Srpski moraju ostati jedinstvena cjelina u Republici Srpskoj, što znači da pored sadašnjih teritorija koje se nalaze pod kontrolom Vojske Republike Srpske, mora se mora se, doći do izgubljenih i privremeno zauzetih gradova Maglaja, Zavidovića i Gračanice koje čine jedinstvenost privrednog potencijala Ozrena. U tom smislu Narodna skupština Republike Srpske mora pod hitno utvrditi granicu južne granicu Republike Srpske.

Skupština zajednice opština Ozren, i narod Ozrena poziva predsjednika Republike Srpske dr Radovana Karadžića da sa svojim saradnicima posjeti Ozren kako bi se obratio narodu i uvjerio da narod Ozrena nije napušten od rukovodstva Republike Srpske.

Skupština zajednica Ozren, cijeni da bi u ovoj situaciji bilo dobro da se održi Skupština Republike Srpske na legendarnom Ozrenu. Skupština Ozren obećava i dalje da će se boriti za puno političko i vojno jedinstvo srpskoga naroda i Ozrena kao cjeline, odnosno Skupština Ozrena obavezuje narodne poslanike sa ovih prostora da navedene zaključke prezentiraju u Narodnoj skupštini Republike Srpske. Iz mog skromnog znanja ustav jedne države najviši pravni akt je jedne države, koliko znam ustav usvaja, odnosno donosi Skupština države, odnosno njeni

poslanici. Koja bi Skupština donijela ovaj novi ustav bivše Bosne i Hercegovine i pitam se da li je i za jednu zemlju na svetu donosila evropska ili svetska konferencija donosila ustav.

Gospodin LALOVIĆ GRUJO:

Gospodine predsjedniče, braćo poslanici dragi gosti. Ja sam narodni poslanik po g. Vensu i Ovenu provincijalac, provincija šesta bez broja još uvijek, koji će broj biti to ćemo saznati. Želim još uvijek, večeras prije svega da čestitam svim domaćinima koji slave krsnu slavu Svetog Jovana Krstitelja, sretnu i birićetnu i Bogom blagoslovenu krsnu slavu.

Ženevsko priznanje, postojanja Skupštine naroda kojeg oni ne poznaju i države koju oni ne priznaju. Dovelo je večeras na Srpske Pale svu silu 7 sile, stare gospođe Evrope. Međutim ta 7 sila se ne interesuje za ono što ovdje srpski poslanici odnosno predstavnici srpskog naroda govore, što iznose činjenice koje stalno govore i navode o svojim govorima. Njih interesuje jedino rezultat, a rezultat je po dosadašnjim diskusijama nula, nula da kažem. Mislim da je do sada sve rečeno, ako bude jedan nula za one koji su protiv predloženog, onda ću ja ispuniti svoj zadatak večeras. Valjda stara dama Evropa misli da se srpski narod i srpski poslanici bave najstarijim zanatom i da će se prestati da bore za ono zašta se bore i da će se prestrašiti pred silnim prijetljama i ultimatumima koje toboše Evropa šalje onima koji se ne boje biča i mača. Naša večerašnja poruka sigurno ne bi bila u skladu sa njihovim željama i nadama, jer Srbi nikada više neće živjeti sa Turcima i Hrvatima. (Aplauz). Nadam se u Boga i današnje Bogojavnjenije da ćemo imati dovoljno razuma i snage, ali i hrabrosti da u skladu sa voljom izraženom na referendumu odnosno, na plebiscitu srpskog naroda, a i sa interesima srpskog naroda, večeras reći ne. Ukoliko bi danas morali u korist opstanka, biološkog opstanka, morali da kažemo da, mislim da bi trebali mnogo i mnogo da objašnjavamo svom narodu zašto smo to uradili ja na to nisam spreman, a ko jest neka podigne ruku. Mi smo doveli dovedeni dali svojom srpskom naivnošću, ili kukavnošću svojih pregovarača pred svršen čin, praktično smo na raskrsnici kada moramo izabrati jednu stazu, ta staza mora biti ona koja ne smije povrijedi ti grobove onih koji su pali za Državu Srpsku. Zbog toga želim da kažem samo riječ jedne pjesme ”dve predamnom staze stoje jedna s cvećem druga strnjem, gvozdene su noge moje idem trnju da se vrnem, nek po cveću žene gaze kojima je noga meka, a trnje je za čoveka”. Hvala.

Gospodin SAVKIĆ:

Poštovana Skupštino, poštovani gosti, nadam se da ću večeras pogoditi ono što oseća narod Birča, s obzirom da smo tom narodu već 2 godine pričali određenu priču, koju je on uzeo kao svoju, jer je morao da je uzme, a to je da srpski narod treba da živi zajedno i da bude upućen sav jedan na drugog. Prije 2 godine počeli smo od toga da moramo živiti u jednoj državi da to bude Jugoslavija, vrlo brzo to je raspršeno uspjeli smo tom našem narodu stvoriti tu drugu sliku da to

treba da bude Savez Srpskih Država. Večeras po diktatu nekoga treba da se odreknemo svega toga i da ih kažemo da od onog, zbog čega su u krajnjem slučaju uzeli oružje da brane i u ovom predjelu dali većinu onoga što je najvrijednije u narodu, znači dali su jedan dio velike mladosti trabaju da se odreknu, svjestan toga i večeras i u svakom trenutku, da ja nemam drugog izbora, nego da ovaj diktat odbijem, jer je stran meni i svim tim ljudima koji sa mnom žive na tom prostoru, a vjerujem i svim drugim na prostoru Republike Srpske.

Recimo sada samo jedna dilema, u jedinicu koju ja komandujem, zanemarujući da tako kažemo, Srbe, ljude iz Milića imamo oko 700 čistih seljaka. Njihov rezon je tačan ovakav, naivan, pastirski on samo gleda sledeće, sročen samo u jednoj jedinoj rečenici. Ne želimo da živimo ni u provinciji u kojoj je stanovništvo većinsko srpsko ni u provinciji u kojoj je stanovništvo većinsko muslimansko, želimo da živimo u državi sa svojim prijateljima, omeđeni i ograđeni od onih sa kojima smo se vjekovima tukli. Jedini zahtjev, prema tome ja ću se i kod ovoga, ili večerašnjeg ili sutrašnjeg izjašnjavanja pridržavati. (Aplauz).

Gospodin OLJAČA OSTOJA:

Gospodine predsjedniče, vaše visoko prevashodstvo, dame i gospodo, cijenjeni poslanici. Ovdje sam i pored svog ličnog stava, došao i sa preporukom najodgovornijih političkih predstavnika naše opštine vezani za ustavna načela bivše Bosne, a poruka je bez obzira što je bilo i različitih mišljenja i pristupa ovom gorećem problemu a koji je od vitalnog interesa za sav srpski narod na ovim prostorima da se da podrška našim pregovaračima. Da nas oni zastupaju, kako oni samo, pod ovakvim okolnostima, neviđenim pritiscima sa strane, mogu i moraju zastupati. Nadajmo se da će to naši predstavnici da odrade na najpovoljniji način, ovaj itekako najvažniji posao, za koji bar za sada srpski narod ne može naći povoljnije rješenje, ne zato što oni ne znaju bolje, nego zato što mu sadašnje okolnosti to ne dozvoljavaju. Isto tako nadajmo se da će nas naši pregovarači polagano dovesti do našeg cilja, bez obzira što nam se podmeću razni papiri u vidu nekakvog ultimatuma, a ne trajnog i konstruktivnog rješenja. Naravno, ravnopravno za sve narode, ovakvo mišljenje dijeli i većina naših vojnika, odnosno branilaca naših domova i međa. Međutim, naš stav je za buduće pregovore izričit, da se više ni pod kojim uslovima ne može ići u dalja popuštanja na štetu srpskog naroda bez obzira bilo na koji vid ultimatuma, i ma sa čije strane dolazio.

Gospodin KUZMANOVIĆ MILORAD:

Vaše visoko preosveštenstvo, gospodine predsjedniče, gospodo poslanici, dame i gospodo. Zapad i tvorci novog svjetskog poretka su nam postavili ultimatum koji se nosi sa srpskim narodom i srpskih boraca i porodica poginulih. Ovaj ultimatum je pokrivanje dugova Bušove administracije, njegovih na izmaku na izmaku pregovarača Sajrusa Vensa i Lord Ovena: Svatio sam da

potpisivanjem ultimatuma pomažemo evropskim daltonistima, pa pitam vas ko su nam oni da im pomažemo kada vidimo šta nam oni čine. Već su nas dovoljno osiromašili i okačili dosta crnih zastava na naše kuće. Oni misle da će njihovi avioni biti jato golubova koji će mirno prelijetati preko naših krovova, brda i planina. Ja sam siguran da u tim avionima sjede ljudi sjede nečiji sinovi kao što naši sinovi sjede u našim rovovima i po našim čukama. Mi nismo narod koji prijeti ali sam siguran da se svi ne mogu vratiti u svoje baze i svojim kućama, još će nečije majke zakukati a ne samo srpske. Čak mislim da pristanemo na ovaj papir ni to neće zadovoljiti ni Aliju ni zapad oni će nastaviti sa ultimatumima i pritiscima. Po meni to samo produžuje a ne smiruje rat, pa prema tome mislim pristali mi na ovaj papir ili ne isto nam se piše i oni će isto uraditi. Ja bi glasao da se pristane na ovaj papir da mi u sebi imamo imalo latinštine, da pristanemo a ovamo da radimo na stvaranju naše Republike. Međutim, pošto smo mi Srbi narod poštenja i iskrenosti budimo do kraja iskreni i recimo svijetu ne. Rezervna, po meni varijanta je da naši pregovarači koji srpski u koji srpski narod vjeruje, ima povjerenje, ponude novi tekst u zamjenu na ultimatum i da ukažu na težinu te riječi ultimatum. Ta moja rezervna varijanta bi bio kao nekakav kompromis i ustupak evropskim daltonistima da se izvuku iz političkog ćorsokaka u koji su zapali. Da zaključim glasaću za mir i protiv vojne intervencije i stranog uplitanja u naše stvari samo još nisam siguran da li je moja ruka u vazduhu za ili protiv, za taj mir. Hvala lijepo.

Gospodin KELEČEVIĆ ZLATKO:

Gospodine predsjedniče, vaše preosveštenstvo, dragi poslanici, dragi gosti, da se srpski narod nalazi u najtežem iskušenju u svom postojanju neosporna je činjenica, kao što je neosporna činjenica da je ovog puta u potpunosti izložen njegov biološki opstanak. Evropski moćnici odnosno naši spoljni neprijatelji stavili su pred nas ultimatum već dva puta, dva tla puta od kojih jedan moramo izabrati. Teški zadatak pao je u zadatak ovoj Skupštini i ovi ovdje prisutnih 70 poslanika koji moraju da donesu tu sudbonosnu odluku u ime 2 milijona Srba. Gospodo, imamo li mi pravo da donosimo tako sudbonosnu odluku i koji put da odaberemo a da ne budemo ezekutori sopstvenog naroda. Svugdje je bilo mnogo odličnih argumenata u prilog da se taj Ženevski papir ne prihvati posebno ističem dobru odluku izuzetnu argumentaciju g. Plavšić, g. Ercega i g. Dukića, ja ću međutim iznijeti argumentaciju u prilog potpisa ovog dokumenta, što ne znači da ću ja glasati za ovaj dokument, a ti su razlozi sledeći:

Prvo, potpisati Ženevski papir, jer je to mišljenje većeg dijela naroda odakle ja dolazim, te opštine Laktaši u centru opštine nalazi se aerodrom Mahovljani. Narod opštine Laktaši zna da u slučaju vojne intervencije prve bombe pasti na aerodrom, a fala Bogu u tim avionima sjediti ustaški zlikovci, odnosno potomci ustaških zlikovaca koji će lako promašiti cilj i umjesto aerodroma gađati a oni gađati Banja Luku i Laktaše.

Potpisati papir, jer su njega u načelu prihvatili ljudi kao što su Dobrica Ćosić, Slobodan Milošević i Radovan Karadžić, za koje sam ubeđen da nikada ništa neće uraditi što nije u interesu

srpskog naroda, a pogotovo ne u ovom trenutku kada je ugrožen u cjelosti biološki opstanak tog naroda.

Potpisati jer su to potpisali Hrvati a oni osim Muslimana Srba najviše mrze unitarnu Bosnu. Možemo li mi Srbi biti bar malo podmukli i mudri kao što su to uvijek bili Hrvati.

Potpisati papir jer nam on ipak daje konstitutivnost, daje nam koncenzus.

Potpisati papir, jer nam trenutna situacija ide na ruku, pogotovo ovaj sukob između Hrvata i Muslimana koi je da se izrazim došao kao kec na desetku. Mi znamo zašto se oni tuku jer Hrvati i suviše dobro znaju da će pregovori o mapama trajati dosta dugo pa hoće da stvore tak fantično stanje da se dođe do rješenja teritorija Muslimana neće biti u centralnoj Bosni. Glasati za ovaj papir jer naši neprijatelji ovoga puta misle ozbiljno, oni misle da nam ovim papirom nude život, ja znam da je to pasji život, ali ipak je to život. Ne izabrati taj papir, znači odlučiti se za smrt, a oni će onda dobiti legitimitet svoga naroda pa će nas ubijati nemilice, a dobiće podršku naroda jer nas ubijaju tako, zato da nam pomognu da lakše umremo. Potpisati zato jer ovo nije poslednji ultimatum, ja znam da će uskoro uslediti poslednji ultimatum, a to će biti ultimatum prihvatanja teritorija onako kako su nam oni nacrtali e vidite gospodo poslanici i srpski narode taj ultimatum mi ćemo odbiti. Taj ultimatum po cijenu smrti nećemo prihvatiti jer tim ultimatumom oni nama ne nude život, već nam nude smrt odnosno lagano umiranje pod džamahirijom, a neće nama evropski moćnici odlučivati kako ćemo da umremo. Mi Srbi znamo kako ćemo da umremo. Još jedno neka Evropa i svijet zna da Srbi imaju junake, imaju i kamikaze. Ja mislim da mnogi znaju šta to znači. Prema tome, kada taj ultimatum ovi srpski poslanici odbiju mi ćemo dobiti legitimitet svoga naroda, jer će biti svi uz nas, jer g. znajte da se sada srpski narod kolega, a tada se neće kolebati. I zato ja ovdje imam dva prijedloga, jedan prijedlog je ako se ova Skupština odluči da se potpiše papir onda bi molio, i mislim da bi bilo najbolje da obrazloženje te odluke bude ona koju je ovdje iznio g. ministar Zuković na Klubu poslanika, a ako se odlučimo za drugu opciju, odnosno da odbijemo Vens-Ovenov papir onda neka to bude referendum srpskoga naroda koji će se zakazati u najkraće vrijeme onako kako je predložila g. Biljana Plavšić. Hvala lijepo.

Gospodin VJEŠTICA MIROSLAV:

Gospodine predsjedniče, poštovani narodni poslanici, dragi gosti. Prenosim vam pozdrave i poruku boraca XI Krupske lake pješadijske brigade i srpskog naroda legendarnog Podgrmeča, a ona je kratka, nemojte nas izdati čuvajte Republiku Srpsku. Imao sam namjeru da dam svoje mišljenje o ustavnim principima pošto sam pravnik. O uređenju moram da kažem bivše Bosne i Hercegovine. Međutim, nakon rasprave i izlaganja naših uvaženih doktora, prof. Biljane Plavšić i Vojislava Maksimovića, mislim da bi moja svaka riječ bila suvišna. U cjelosti se slažem sa tim izlaganjem. Ja sam na Klubu poslanika najavio ono što sam sada rekao moraću ponovo pročitati. Moram to da uradim zato što sam nezadovoljan radom Kluba poslanika, danas, odnosno juče već. Ono što se kaže na Klubu poslanika po meni izgleda nije službeno ni bitno, a ono što se kaže na

Skupštini je službeno i bitno. Ja se slažem sa svojim zemljakom ispod legendarnog Podgrmeča sa g. Rašulom u ovim istorijskim trenucima želim da ostane zapisano i ono što sam ja rekao u ime srpskog naroda kojeg predstavljam, s obzirom da imam i duplu obavezu, a to je plebiscit srpskog naroda koji izuzetno cijenim i poštujem i mimo njega ne bi htio odlučivati.

Sporazum ne možemo prihvatiti. Pošto bi na taj način automatski odustali od Srpske konstitutivne jedinice, odnosno Republike Srpske ili kako smo mi srpski poslanici od prvog dana govorili Države srpske. Sporazum ne možemo prihvatiti zbog toga što je nametnut. Što je to kapitulacija za zelenim stolom, što je to izdaja. Nakon čega bi nas pozivajući se na taj sporazum opet prisilili na njegovo poštovanje, tada bi imali u rukama potpisan, izvršan pravni osnov za primjenu sile. Samo cjelovito rješenje možemo razmatrati i eventualno prihvatiti. Ranije smo imali lisabonski papir i prihvatili smo ga, iako i on nije bio u našem interesu. To je bio naš gest dobre volje. Naš doprinos o sređivanju stanja u bivšoj Jugoslaviji i bivšoj Bosni i Hercegovini šta se desilo. Ta ista Evropa, i takozvani tvorci bolje reći tvorac novog svjetskog poretka bili su iznenađeni zatečeni. Tada nisu mogli ostvariti svoj sramni plan, da Srbe treba proglasiti krivim za stanje u bivšoj Jugoslaviji i bivšoj Bosni i Hercegovini i brzo su odustali od tog svog nametnutog nam predloga, papira pri čemu nisu ni pocrveneli već naprotiv predlažu novi sporazum, papir kako god hoćete da ga nazovemo za koji znaju već unaprijed da ga nećemo, bolje reći da ga nećemo prihvatiti. Mora nam biti jasno, ako ne daj Bože prihvatimo ovaj prijedlog opet bi ga mijenjali i uslovljavali dok ne prihvatimo unitarnu Bosnu i Hercegovinu kako smo mi tada govorili a ja i sada ponavljam muslimaniju. Ustvari ovaj sporazum je stvaranje jedinstvene, nedjeljive i suverene države Bosne i Hercegovine, to je valjda svakom jasno. Naši tutori stalno nam ponavljaju nema države u državi nema konstitutivne jedinice, srpske jedinice, znači nema Republike Srpske. Do sada smo davali do znanja da se sa našim nacionalnim interesima niko ne može poigravati pa ni Evropa, pa ni takozvani tvorci takozvanog svjetskog novog poretka i sada moramo da im damo do znanja da ne prihvatamo njihov, a nama na silu nametnut sporazum o bivšoj Bosni i Hercegovini. Pošto smo mi Srbi krivi za sve, pošto smo krivi zato što smo Srbi red je a i u duhu je našet srpske tradicije i ponosa i istorije da im još jednom damo do znanja da ne prihvatamo te sramne predloge, da ne pristajemo na ucjene i ultimatume, da se ne plašimo sile časnije je život izgubiti no sramno iznevjeriti sve ono što je srpski narod kroz svoju istoriju stvorio na ovim prostorima, a posebno nakon I i II svjetskog rata i ovog nam nametnutog rata. Sada branimo ono što je naše našu srpsku svetu zemlju. Našu Srpsku Republiku i srpski narod koji ima pravo na samopredjeljenje i na vlastitu državu kao i drugi narodi. Ova Skupština do sada nije, a nadam se da ni sada neće ni pod kojim uslovima i ucjenama odustati od ranijih odluka od svog Ustava od svoje Republike Srpske, kako smo joj tepali Države Srpske. Ovi srpski poslanici ni pod kojim uslovima neće izdati svoj narod. Neće izdati časne Srbe i Srpkinje koji dadoše svoje živote u ovom ratu. To se jasno i glasno mora reći Evropi tkz. tvorcima, tj. novog svjetskog poretka. Ja predlažem i molim svoje kolege srpske narodne poslanike da u ime Boga i srpskog naroda i palih boraca i plebiscita srpskog naroda, odbije ovaj papir, sramni papir ovaj sporazum. Ujedno želim da kažem isto to. Ova Skupština ne može donijeti odluku o prihvatanju ovog sporazuma po Ustavu Republike Srpske. Ova Skupština, ovi srpski narodni poslanici vezani su

plebiscitom srpskog naroda, mimo plebiscita srpskog naroda, svi srpski poslanici ne smiju večeras, ni sutra ni bilo kada donijeti ovaku odluku i prihvatiti ovakve principe moramo ići pred svoj narod i tražiti od naroda da narod referendumom odluči da li ćemo kapitulirati ili ćemo ostati ono što jesmo do sada bili Srbi u svojoj zemlji u Srpskoj državi. (Aplauz).

PREDSJEDAVAJUĆI:

Ja mislim da nešto moramo razjasniti. Ako ima dileme da neko želi da kapitulira i zagovara, a drugi zagovaraju da se ostane uspravno da se odmah izjasnimo ko je za kapitulaciju, jer nisu dobre kvalifikacije ovo moram da prigovorim diskutantu, kao da oni koji pristaju na papir da oni potpisuju kapitulaciju, mislim da smo to raščistili. Nego samo diskutujemo šta su posljedice, šta bi najbolje bilo rješenje. Ko god može da ponese istorijsko breme da sam izađe ovdje da kaže evo ja pristajem i garantujem da će tako biti odmah neka izađe i u ime nas neka to odlučuje. Zbog toga mene ovo malo iritira znači svi oni koji pristaju, isključivi smo večeras radi se o ozbiljnom problemu i ozbiljnom papiru. Da znamo šta će biti lako bi se odlučili radimo kako reče g. Golijanin, tačno je to možda nije dobra kvalifikacija između dva zla moramo odabrati koje je bolje, zato bi vas molio malo ipkn da spustimo durbine da ocijenimo šta je najcjelishodnije. Nije šta nam je najdraže. Mislim dužan sam bio ovako da reagujem zbog toga što predsjedavam, nemoj da kvalifikaciju dajemo unaprijed, dogovorićemo se kako je najbolje.

Gospodin MEDIĆ STEVAN:

(Krajišnik: Sada je jedan sat, samo da spomenem koliko ima diskutanata, da se dogovorimo hoćemo li nastaviti sutra moramo nastaviti po pitanju Vlade, možda bi dobro bilo da ipak da ne idemo dalje zbog toga što ujutru moramo nastaviti poslije, ili nastavili u 10 ili 11 ili. Nije bitno kada ćemo nastaviti stvarno smo umorni i ne vidim da nešto možemo završiti osim ove tačke a vrlo je važno. Ostavljam vama na odluku. Da nastavimo sutra u 9 sati. Ako neko ima bolji predlog, ja nemam ništa protiv da nastavimo rad).

Gospodine predsjedniče, cijenjena Skupštino. Možda u ovom vremenu da je najbolje rješenje za Srbe u narodnoj Republici Srpskoj je toliko daleko od ovoga vremena da je najvjerovatnije bilo najophodnije prihvatiti ovaj papir koji je donesen iz Ženeve. Ali ja nisam u mogućnosti da dam svoj glas za jer u Ženevi za Srbe nije nikada do sada dobro napravljeno i ubijeđen sam da ovim potvrđujem mišljenje naroda koji me je birao za narodnog poslanika. Gospodo nemoguće je zamisliti da nestala Bosna i Hercegovina ponovo bude srpska država, a zna se kako smo živjeli u bivšoj Bosni i Hercegovini kako smo bili napadnuti i da smo morali pobjeći u šume latiti se svijetlog oružja i evo dočekati ovaj današnji dan zna se kako i gdje. Ja ne znam da li je moguće u ovom sada vremenu biti pametan i tražiti neko drugo rješenje, ali sam duboko ubijeđen da i ovaj

papir ništa drugo nije nego da se odreknemo vlastite države Republike koju smo stvorili u ratu i za koju smo dali mnoge mlade živote i gdje smo izgubili najbolje sinove našeg srpskog naroda.

Sa našim krvnim neprijateljima ne možemo imati ništa zajedničko. Kako prihvatiti ustavne principe, kada oni nas ipak obavezuju da nam bude zajednička država i da se ona zove Bosna i Hercegovina. Pitam se da li bi imali ovakav moral Vojske Republike Srpske boraca da su oni znali da će ne daj Bože ova Skupština usvojiti papir na kojem se odrekla imena svoje države Republike Srpske. Naša vojska koja se zove Vojska Republike Srpske toliko je postojana i odlučna da ostane na svojim granicama i da ih čuva još čvršće i tvrđe i niko ih neće pomaći sa tih prostora. Vjerujte, da su oni dali svoje živote samo za život Republike Srpske. Hvala i na to smo spremni i mi poslanici Republike Srpske.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Da li se prihvata ovaj prijedlog da nastavimo sutra u 9 sati a da svi dođemo u 9 sati pošto ima dug put, pa ako ne bi mogli da završimo 2 tačku, ako je dug put gospodi iz Krajine, ja mislim da ne možemo završiti dvije tačke do ujutro, ako mislite da može nastavićemo, zamorni smo, idemo na spavanje i sutra u 9 sati.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Molim poslanike da zauzmu svoja mjesta i da nastavimo sa radom. Molim novinare da zauzmu svoja mjesta i da napravimo red, molim vas hoćete li samo malo. Evo očekujemo par poslanika da zauzmu svoja mjesta i da nastavimo sa radom.

Dame i gospodo nastavljamo sa radom 25 sjednice Skupštine Republike Srpske i konstatujem da su se prijavili za diskusiju sledeći diskutanti 18. Moram da upoznam skup da smo održali Klub poslanika i da smo zbog toga zakasnili sa nastavkom radom, zbog toga što je to bila određena konsultacija se vodila, vezano za jučerašnji rad ovog Parlamenta idemo redom.

Gospodin Vještica. Gospodin Medić Stevan, odustao, g. Stupar Veljko, odustao, g. Grahovac Anđelko odustao, G. Kasagić Rajko, odustao, G. Tošić Momir odustao, g. Tintor Jovan odustao, g. Simić Branko odustao, g. Tupajić Milan odustao, g. Vojo Kuprešanin.

Gospodin KUPREŠANIN VOJO:

Gospodo srpska, dozvolite da vas pozdravim i da izrazim mišljenje jednog dijela srpskog naroda u Krajini jednog dijela srpskog naroda u Semberiji vezano za ustavne principe Vensa i Ovena. I odmah da kažem da smo se našli i srpski narod u izuzetno teškoj i delikatnoj situaciji. Međutim

taj srpski narod na tom srpskom prostoru kaže naša svetinja i sveta stvar je Republika Srpska i Skuština srpska to je ona stvar za što mi živimo i zašto smo se opredjelili ali srpski narod na ovim prostorima je bio vječito za pregovore i bio je uvijek za mir i za saradnju u Evropi i ostaje uvijek za to. Mi dajemo šansu i svijetu i Evropi da počenmo sa pregovorima, dajemo šansu da idemo sa zajedničkim ustavom i da putem konsenzusa gradimo i izgrađujemo, dali ćemo mi postići tu rezultate na osnovu svih ovih ratova i na osnovu svih ovih sukoba. Postoji dobra želja i dobra namjera, koliko ćemo to uspjeti zavisti od sve tri zaraćene strane. Međutim, mi srpski narod imali smo izuzetnu istoriju i svaka istorija je učiteljica života i mislim i naša istorija nas obavezuje i ona nam ukazuje na neke puteve i na neke pravce. Imali smo uvijek kao narod svoje dostojanstvo i svoj ponos. U ime tog dostojanstva i tog ponosa vodili smo večito oslobodilačke ratove, kako za sebe tako i za druge. Uglavnom za druge rezultati tih ratova milioni srpskih glava razasutih po čitavoj Evropi i čitavom Balkanu. Stotinama godina smo čuvali katoličanstvo od Turaka i prodora prema Beču i niko nam za to nije rekao hvala, takođe smo se borili proti fašizma i zajedno smo se borili protiv Austrougarske sa Francuskom, takođe, naši saveznici bivši nijednom u ovoj situaciji nisu pokušali da nam pomognu. Mnoge srpske glave su na površini zemlje oko Kumanova i djeca u Kumanovu šutiraju te srpske lobanje. Mi smo Makedoncima stvorili slobodu, oni su se odvojili od nas i nisu rekli hvala. Pitam se šta je to gospodo srpsko dostojanstvo. Ja sam lično mišljenja da je srpsko dostojanstvo ne ratovati po svaku cijenu i žrtvovati sav srpski narod ili pola srpskog naroda. Ja mislim da je srpsko dostojanstvo krajem 20. vijeka i početkom 21. vijeka sačuvati ako je moguće, koristiti sva politička sredstva, sav srpski narod.

Gospodin SPREMO RADOVAN:

Gospodine predsjedniče, poštovani poslanici dame i gospodo. Nalazimo se na velikoj raskrsnici gdje imaju dva puta, oba su neizvjesna teško se odlučiti i za jedan i drugi ako nam je nepoznat. U ovoj teškoj situaciji i teškom momentu smatram da bi najbolje bilo čuti glas naroda to je moje mišljenje i zato ubjeđen da bi jednako mogao pogriješiti i kada bi digao ruku i za jedno i za drugo. Ovdje smatram na ovome trenutku osudnome da ipak srpski narod da glas.

Gospodin SIMIĆ BRANKO:

Gospodine predsjedniče, braćo srpski poslanici. Pripadam dijelu srpskog naroda koji je u zadnjih 50 godina doživo tri teške tragedije taj narod živi ili je živio u dolini Neretve. 1941. godine svaki treći Srbin je ubijen u dolini Neretve. To je bila strašna srpska tragedija i nezapamćen zločin nad srpskim narodom. Druga teška tragedija se desila 1945. godine, kada nam čak ni komunisti nisu dali da oplakamo svoje najmilije, jer su tvrdili da naše suze mogu iritirati zločince koji su taj zločin izvršili. Bog ih ubio, jesu li suludi bili. I treća teška tragedija na jedan miran pitom naorski narod Republike Hrvatska izvršila tešku agresiju. Napadnuti smo, zapaljena su nam ognjišta, klali

su nam djecu, silovali su nam djevojčice i sestre. Ne čuju se više crkvena zvona u dolini Neretve, jer ih nema porušene su. Šta još treba da učinimo, mi ne odustajemo odgovorno kažem kao srpski poslanik, predstavnik tog naroda. Ne odustajemo od svoje države i borićemo se dok možemo disati to je naš krajnji cilj i bolje da nestanemo kao biološki narod nego da odustanemo od tog cilja. Sticajem, odnosnom međunarodnih snaga, koje su na žalost protiv srpskog naroda ja kao prestavnik tog naroda, ali teško, ali daću taj glas. Da pokažemo da smo mi jedan civilizovan i miroljubljiv narod i ono što želimo to su skromne ljudske želje da živimo mirno i u svojoj državi.

Gospodin VOJO MAKSIMOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, dame i gospodo, braćo srpski poslanici. Ja ne govorim u svoje ime već u ime Kluba srpskih poslanika čije je zasjedanje maloprije završeno. Na kojem smo raspravljali jedinu tačku dnevnog reda, a to su ponuđeni principi o uređenju bivše Bosne i Hercegovine. Ne govorim zato što sam ja svoj sud o njima izrekao još juče i taj sud ni danas nisam promjenio. Ali ja ovdje govorim kao predsjednik Kluba po zaduženju da pročitam odluku koju je Klub srpskih poslanika, tu su uključeni i nezavisni poslanici a ne samo poslanici Stranke demokratske, saopštim predlog naše odluke ovoj cijenjenoj Skupštini.

Duboko zabrinuti zbog nepovoljnog razvoja političke situacije u Međunarodnoj zajednici u kojoj preovlađuju nerazumijevanje, pritisci i prijetnje prema srpskom narodu. Ogorčeni nastavkom ofanziva druge strane u sukobu i mogućnošću eskalacije rata naširem prostore. Čvrsto opredjeljeni za prekid neprijateljstava, uspostavu mira i nastavak političkih pregovora u Ženevi. Zadržavajući svoje neprolazno pravo na samoopredjeljenje i puni nacionalni identitet srpskog naroda. Klub poslanika u Skupštini Republike Srpske na sjednici koja je održana danas donosi ovu odluku.

Da prihvati ustavne principe za Bosnu i Hercegovinu kao dio ukupnog paketa dokumenata Ženevske konferencije o Bosni i Hercegovini koji se mora tretirati kao cjelina. Molim Narodnu skupštinu da prihvati ovu našu odluku.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Gospodo, čuli ste i prijedlog Kluba poslanika i ako dozvolite već pošto 2 godine slušam ja vas da čujete jedan moj apel i prijedlog pa iskoristiću ovu govornicu da vam se obratim i predložim sledeće. Više od dvije godine predsjedavao sam Parlamentom i onim bosansko-hercegovačkim i ovim srpskim. Prateći vašu borbu za prava našega naroda njegovu slobodu i državnost. U ovom periodu dogodili su se mnogi značajni događaji i donešene mnoge značajne odluke. Prilikom donošenja većeg broja odluka bili smo pred zadatkom da odlučujemo o sudbini srpskog naroda, a odluka koju danas treba da donesemo ne može se po odgovornošću porediti ni sa jednom u prethodnom periodu. Ova Skupština s pravom se može nazvati istorijskom jer kako sam shvatio

od većine poslanika moramo se odlučiti ne između dobra i zla nego između većeg i manjeg zla po srpski narod, ali moramo se odlučiti i između rata i mira. Poštovani poslanici, svi skupa smo bili tvorci nove srpske istorije tako da će naši rad biti predmet istorijske ocjene na koju mi nećemo moći uticati. Ta činjenica nas obavezuje da postupimo patriotski kako ne bi bili u situaciji da se stidimo i odgovaramo pred generacijama koje dolaze. Moramo imati na umu da odluku donosimo u situaciji limitirajućih faktora imputiranih ne samo iz inostranstve nego zbog situacije u Republici Srpsnoj Krajini Srbiji i Crnoj Gori. Naš interes ne samo da zadovoljimo naše parcijalne, nego da zadovoljimo interese svekolikog srpstva. Naša odgovornost je velika. Mi ne smijemo zaboraviti da zajedno sa narodom Srpske Krajine nosimo barjak slobode cjelokupnog srpskog naroda. U dosadašnjoj našoj borbi učinili smo mnogo na državotvornosti srpskog naroda na području bivše Bosne i Hercegovine, gdje smo konstituisali svoju Skupštinu, donijeli Ustav, zakone, formirali svoju vojsku, svoju policiju, svoju Vladu, uspostavili smo svoju vlast. Nalazimo se u situaciji kada nam je potreban mir. Zato se moramo svesrdno angažovati za nastavak Konferencije u Ženevi. Angažujte se za skidanje anateme sa srpskoga naroda kao dežurnog krivca za sve zlo koje se dešava na ovim prostorima. Neminovno je da se moramo razgraničiti sa Muslimanima i Hrvatima i stvoriti sebi vlastitu perspektivu za vezivanje u svim sverama života sa Srbima iz svih drugih republika i država.

Naš zadatak je delikatan, jer ponuđenim ustavnim principima treba da odlučujemo u vrijeme velikog međunarodnog pritiska. Prijetnji i izolacije. Svu nesreću koja je spremljena za Srbe treba da je izbjegnemo, a u isto vrijeme treba da ne iznevjerimo povjerenje naroda. Svjesni odgovornosti naša delegacija nije bezrazloga uslovno prihvatila ustavne principe, ne zbog toga da bi se sakrila iza ovog Parlamenta niti da bi dobila u vremenu da odgodi nepriznavanje, nego zbog toga što smo smatrali da ova odluka treba biti proizvod mišljenja šireg kruga ljuda i da bude donesena iz volje i pameti cijelog srpskog naroda. Cilj nam je bio da analiziramo posljedice i odbijanja i prihvatanja ovih principa i da mi svi skupa ponesemo breme istorijske odgovornosti. Moramo biti spremni kako je veliki broj poslanika konstatovao da i pozitivna i negativna odluka ima negativne posledice, bar se opredjelimo za posledice koje imaju manju štetu za naš narod. U svakom slučaju donosimo odluku koja neće zatvoriti vrata da u skoroj budućnosti ostvarimo zacrtane ciljeve našeg naroda. Vama je prezentirano rješenje zbog kojih se naša delegacija uslovno opredjelila za ustavne principe na Konferenciji u Ženevi. Ja ne želim da preudiciram vašu odluku, ali svjestan istorijskog trenutka želim da vam preporučim da zauzmemo pozitivan stav. Jer sam ubijeđen da na taj način možemo zaštitti srpski narod ne samo u Republici Srpskoj nego i Republici Srpsnoj Krajini i republikama Srbiji i Crnoj Gori.

Zamolio bi vas da kao dostojanstveni predstavnici srpskog naroda prihvatimo predložene odluku Kluba srpskih poslanika i da to učinimo zbog interesa srpskog naroda, a ne zbog pritiska i ucjene jer ćemo u budućnosti sve ucjene i sve pritiske odbijati. Za donošenje odluke nemamo nikakvog tutora niti naredbodavca. Za nas je jedini naredbodavac naš narod i svijetli ciljevi koje je pred nas postavio. Hvala lijepo. (Aplauz)

Molim poslanike da se po ovoj odluci izjasne, Kluba poslanika, dizanjem ruke, ko je za.

Moramo izbrojati

Ko je protiv, 15

Ko je suzdržan, 1 suzdržan

62 poslanika je glasalo a ima nas 72, ima li neko da nije glasao. Ja bi zamolio da svi glasaju iako imamo dovoljno moramo utvrditi. Ima li neko ko nije glasao, onda nije glasanje dobro.

Molim vas da dizanjem ruke utvrdimo koliko ima poslanika u sali. Molim poslanike da drže ruke dok prebrojimo.

Tačno je koliko smo i juče imali 72 poslanika. Ja molim sada da ponovimo glasanje.

Ko je za odluku Kluba poslanika u kome je prihvatanje ovih principa.

55 poslanika za.

Ko je protiv 15 je protiv.

Ko je suzdržan 1 je suzdržan.

Konstatujem da sa 55 poslanika za je usvojena odluka Kluba poslanika u kome je data saglasnos, prihvaćeni ustavni principi Ženevske konferencije sa 15 protiv i jednim suzdržanim glasom.

Završavamo sa drugom tačkom dnevnog reda. Sada je ručak, poslije toga je Klub poslanika molim vas, i nastavak sjednice po 3. i 4. tački. Sat vremena je pauza.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Molim sve prisutne da zauzmu svoja mjesta i da počnu sa radom. Možemo početi.

Prelazimo na 3 tačku dnevnog reda izbor predsjednika i članova Vlade.

Poštovani poslanici kao što znate predsjednik Vlade prof. dr Branko Đerić, podnio je ostavku na dužnost predsjednika Vlade koju je Skupština prihvatila na svom zasjedanju 24. novembra 1992. godine. Prema članu 94. stav 8. ostavka predsjednika Vlade povlači ostavku cijele Vlade.

Na sjednici od 17. decembra predsjednik Republike Srpske dr Radovan Karadžić za mandatora Vlade je predložio prof. dr Vladimira Lukića koji je imao zadatak da Skupštini predloži program i sastav Vlade. S obzirom da nas je mandator obavijestio da ima program i sastav Vlade stavili smo to na dnevni red ovog zasjedanja.

Poštovani poslanici dozvolite da vas posjetim o načinu izbora predsjednika i članova Vlade.

Prema članu 93. Ustava Republike Srpske kandidat za predsjednika Vlade izlaže Snkupštini program Vlade i predlaže njen sasav. Nakon razmatranja i izjašnjavanja o programu Vlade vrši se izbor predsjednika Vlade. Nakon izbora predsjednika Vlade pristupa se glasanju o prijedlogu predsjednika za sastav Vlade.

Prema članu 176. Poslovnika Skupštine predsjednik i članovi Vlade biraju se javnim glasanjem. Prema članu 93. Ustava Vlada je izabrana, ako je za njen izbor glasala većina od ukupnog broja poslanika. O listi za članove Vlade glasa se u cjelini izjašnjavanjem za i protiv liste.

Prema članu 177. stav 2. Poslovnika, ako predsjednik Vlade ne bude izabran predsjednik Skupštine obavještava o tome podnosioca kandidature koji je dužan da u roku od 10 dana predloži novog mandatora za predsjednika Vlade.

Člana 178. Poslovnika propisuje postupak ukoliko predlog za sastav Vlade ne dobije potrebnu većinu. U tom slučaju predsjednik Vlade u roku od 15 dana podnosi novi ili izmjenjeni prijedlog za sastav Vlade. Ako i u ponovnom glasanju prijedlog Vlade ne dobije potrebnu većinu predsjednik Vlade se razrješava dužnosti i ponovo se predlažu kandidati za predsjednika Vlade i ponavlja cijeli postupak.

Član 5. stav 3. Zakona o Vladi propisuje da prilikom svakog izbora Vlade, Narodna skupština utvrđuje broj potpredsjednika Vlade, a prema članu 6. članovi Vlade na dan izbora polažu svečanu zakletvu pred Narodnom skupštine. Predlog koliko će potpredsjednika biti mislim da treba da predloži mandator danas takođe. Eto to je bilo podsjećanje na proceduru za izbor Vlade. Mislim da je ovo dobro da se podsjetimo, ne daj Bože neće do ovoga doći da sve znamo kako procedura teče. Ja bi zamolio ovoga što je glasniji od mene da ućuti ili da ja ućutim.

Molim kandidata za predsjednika Vlade da izloži Skupštini program Vlade i predlog za sastav Vlade.

Gospodin prof. LUKIĆ:

Gospodine predsjedniče, gospodine predsjedniče Republike, gospodo poslanici cijenjeni gosti dame i gospodo.

Kontinuitet i ispravnost jedne politike potvrđuje se prije svega promjenama jer se mudra politika mora prilagođavati promjeni ili situacijama. Promjenama i programu i sastavu Vlade Republike Srpske, namjeravao obezbijediti kontinuitet politike koja je uspjela da sačuva nacionalni identitet, državotvornost i dostojanstvo srpskog naroda na prostorima bivše Bosne i Hercegovine.

Za Vladu koju ću predložiti nema prečeg posla od dovršavanja projekta o državnosti srpskog naroda. Nastupilo je vrijeme u kojem vitalne interese našeg naroda najbolje i najefikasnije možemo zaštititi unutrašnjom snagom države koju gradimo. Ta država biće integrisana sa drugim

srpskim državama koje, što je moguće više. Tempo i metode stvaranja glavnog cilja zavisiće od stanja na terenu i snage spoljnih uticaja prije svega od daljeg toka i rezultata Ženevske konferencije. Ti uticaji mogu dovesti do povremenih skretanja, radi zaobilaženja prepreka, ali ne mogu da nas odvedu sa našeg glavnog pravca ako znamo kuda idemo i ako pravilno rasporedimo unutrašnju snagu zato maratonsko i mukotrpno putovanje. Dovršenje projekta državnosti odvijaće se na dva plana normativnom i praktičnom. Normativni plan podrazumijeva postavljenje ustavnih mjera i pravne regulative za ispunjavanje tih mjera. Obično normativni plan predhodi praktično. U vremenu koje dolazi mi ćemo ipak povremeno morati zadržavati normativni plan, balansirati da bi smo otupili oštricu pritisaka. Tim jače treba biti naše djelovanje na praktičnom planu jer je važnije i bolje da imamo svoju državu u stvarnosti nego na papiru, kada već ne možemo oboje istovremeno. Niko nas osim nas samih ne može spriječiti od rješavanja pitanja koje je ključno za elementarno funkcionisanje države. Pitanje reda i zakonitosti. Azbuka države počinje na ova dva prva slova. Najmanje što možemo učiniti je garantovanje lične i imovinske sigurnosti građana. To ćemo obezbijediti i policijskom silom koja nam stoji na raspolaganju. Postoje sve potrebne pretpostavke da se pitanje javne bezbjednosti izvan najizričitijih graničnih područja u vrlo kratkom vremenu skine sa dnevnog reda naše savjesti. Podjednako važan ali osjetljiviji i kompleksniji aspekt državne bezbjednosti rješavaćemo njenom potpunom profesionalizacijom i uklapanjem u državni sistem tako da dobijemo maksimalno efikasnost i efekte.

Gospodo poslanici posebno u ratnim vremenima država je jaka onoliko koliko je u stanju da se odbrani. Državu možemo stvarati samo ako nema većih pukotina u sistemu odbrane. Mi smo taj sitem stvorili istovremeno uočili pukotine kako u normativnom tako i u praktičnoj sveri. Zakon odbrane i Zakon o vojsci doživjeće odgovarajuće dopune i izmjene u pravcu pojednostavljivanja. Uz to postoji hitno dovršenje organizacionog-informacijskog konstituisanja vojske u skladu sa realnim potrebama. Broj mobilisanih ljudi nam je znatno veći od broja vojno-angažovanih. Na drugoj strani neke proizvodne kapaciteta u područjima koja su bezbjedna ne možemo pokrenuti upravo zbog nedostatka ljudi. Tako se realna potreba za smanjenjem broja vojno angažovanih ljudi poklapa sa idejom o profesionalizaciji vojske kao sistemskom rješenju kojem ćemo težiti vodeći računa o tempu tog dugoročnog procesa. Takođe, mislim da su se stekle pretpostavke za uspostavljanje jedinstvenog državnog sistema materijalnog i finansijskog obezbjeđenja Vojske Republike Srpske. Da bismo mogli da branimo džravu moramo stvoriti dovoljan nivo ekonomskog potencijala ne uništavajući svoje prirodne potencijale. Ekonomski potencijal u postojećim uslovima možemo obezbijediti prvenstveno aktiviranjem proizvodnih potencijala gdje god je to moguće i u mijeri u kojoj je to moguće. Tamo gdje to još uvijek nije izvodljivo moramo bez oklijevanja stvarati pretpostavke za njihovo aktiviranje i očuvanje. Prioritet će radi ratnih potreba imati imati namjenska i poljoprivredna proizvodnja. Jer državu ne mogu braniti nenaoružani ljudi. Tamo gdje nedostatak energije predstavlja limitirajući faktor ne smije da bude prečeg vojnog i civilnog problema za rješavanje.

Aktiviranje proizvodnih potencijala zahtijeva i stvaranje dovoljno fleksibilnog i posticajnog pravnog sistema. Značajan posao koji je do sada urađen na tom planu podvrgnućemo analizi jer

se izgleda suviše podleglo ratnoj atmosferi pa smo sistem regulisanja odnosa tržišta i u privredi bazirali više na zabranama, a manje na spoticajima. Zabrane ne aktiviraju, zabrane blokiraju aktivnost, a ako želimo aktivirati proizvodnju moramo praviti pravni sistem, graditi tako da sadrži manje zabrana a više spoticaja. Da bi aktiviranje proizvodnih potencijala dalo željene efekte moraju se u roku manjem od mjesec dana otkloniti ograničenja koja postoje u sferama platnog i fiskalnog sistema. Pošto su po svemu sudeći ključni politički dogovori već postignuti zapravo već jesu. Nema više razloga ni vremena za odlaganje tehničkog i tehnološkog uspostavljanja sistema funkcionisanja platnog prometa na područjima Republike Srpske i Savezne Republike Jugoslavije, kao i Republine Srpske Krajine. Isto tako realno je očekivanje da se u istom roku uspostavi jedinstven monetarno kreditni sistem sa Saveznom Republikom Jugoslavijom i Republikom Srpskom Krajinom sa svim potrebnim elementima emisije i kontrole u monetarnom području. Očekujem da će se na isti način uz punu saradnju i respekt cjeline odnosa Republike Srpske, Republike Srpske Krajine i Savezne Republike Jugoslavije riješiti pitanja poreskog i carinskog sistema. Jači ćemo biti ako se jedni na druge budemo naslanjali a slabiji ako jedni drugima budemo štetili.

U području osposobljavanja saobraćajnih komunikacija i veza prioriteti će biti određeni odbrambenim i proizvodnim potrebama istovremeno odmah možemo početi sa istraživanjem, planiranjem i projektovanjem ključnih mirnodopskih aspekata željezničkog i drumskog saobraćaja ali i telekomunikacije.

Gospodo poslanici u poslednje 2 godine, mnoge srpske porodice iz Bosne i Hercegovine, Slovenije i Hrvatske ostale su bez svojih domova i ognjišta. Ova Vlada se mora odmah pobrinuti za njihov smještaj i stalno nastanjivanje. Prostori i pretpostavke za rješavanje ovog urgentnog problema, već u velikoj mjeri postoje, jer raspolažemo sa nizom opština čija je gustina stanovništva veoma mala. Već danas je vrijeme da počnemo stvarati perspektive i racionalne i prostorne urbanističke planove sa dugoročnom ekološkom prevencijom. Mnoga manja i veća naselja su nam porušena, saobraćajnice isprekidane tako da će se u području građevinarstva morati dobro zasukati rukavi. Ako želimo da mislimo na sutrašnjicu, već danas moramo preduzeti kratkoročne i dugoročne mjere za zaštitu svojih prirodnih resursa i gazdovanje tim dobrima. Takođe, već danas treba da pokrenemo radove na istraživanju rudnih bogatstava i termalnih izvora. Moramo računati na činjenicu, da niti sada imamo, niti ćemo kasnije imati kapital potreban za izgradnju i obnovu zemlje. Nije realno očekivati da ćemo ga dobiti od međunarodnih finansijskih organizacija. Jedini kapital koji se realno može privući u vremenu koje je neposredno ispred nas, je kapital naših ljudi u inostranstvu. Te ljude moramo na svaki način stimulisati da ovdje ulažu svoj kapital, svoje znanje. Bez snažnog i stvarnog sistemskog spoticanja, privatnog vlasništva takav poduhvat bi bio besmislen. U borbi u informativno-propagandnom području pretežnu pažnju do sada usmjeravali smo na interni plan. Stoga će se naša pažnja i potencijali u narednom periodu koncentrisati na međunarodni plan sa ciljem promjene percepcije ratnog konflikta i interesa srpskog naroda posebno u javnom mnjenju zapadnih zemalja tako da se ostvari pomak od negativne do neutralne percepcije. Sličan zahtjev važi i za diplomatski aspekt.

Što češće i jasnije budemo obrazlagali svoje interese, svoju politiku i svoje konkretne poteze drugi će nas brže i bolje razumijeti. Razumijevanje kao i percepcija presudan uslov za oblikovanje i promjenu stavova. Vlada će u većoj mjeri nego do sada podržati i pomoći poduhvat istraživanja dokumentovanja i prezentovanja svijetu ratnih zločina koji se čine protiv srpskog naroda. Istovremeno insistiramo i na zahtjevu da pravosudni organi i organi gonjenja pripremne i istražne postupke. Zločinci ne zaslužuju opraštanje. Očekujemo da ćemo u kratkom vremenu uspostaviti jedinstven sistem zdravstvene zaštite u koji će biti funkcionalno biti uklopljen i vojni sanitet. Uz to u ratnim uslovima moramo preuzeti i obaveze snabdijevanja, finansiranja i kadrovskog kompletiranja bolnica. Prijeka je, i obaveza da zbrinemo socijalno najugroženije dijelove stanovništva, djecu, žene i starce, te brojne izbjeglice. Ako ima prečeg od prečeg najpreča naša briga biće porodice naših poginulih boraca, ranjenih, invalidi koji se nalaze na teritoriji Rpeublike Srpske i u Saveznoj Republici Jugoslaviji. Već danas moramo početi za stvaranje uslova za trajno zbrinjavanje ovih porodica i lica kao i inače boraca i starješina naše vojske.

Gospodo poslanici, srpska državnost na području bivše Bosne i Hercegovine jese prioritetan i sudbonosan cilj, ali ne smijemo zaboraviti da je duhovna i moralna obaveza našeg naroda naša dublja i dugoročnija potreba. Takva potreba zahtijeva i osmišljen i dugoročan pristup i kontinuitet konkretnih poteza kojima se taj pristup ostvaruje posebno u suptilnim sverama obrazovanja, nauke, kulture i revizije. Sem stvaranja sistemskih pretpostavki koje je u toku ubrzaćemo i proces integracije nastavnih naučnih i kulturnih potencijala. Pri tome moramo uvijek imati na pameti da se najdublja i najtrajnija integracija svih interesa i dijelova jednog naroda postiže upravo u duhovnim sverama. Te svere su ranije doživljavale stalna procjenjivanja, a u slučaju religije i strašna ponižavanja. Nizom konkretnih poteza kao što je uvođenje i vjeronauke u nastavni program istorijsko i teorijsko obrazovanje iz oblasti religije kao i pokretanje i kulturnih akcija na osnovama pravoslavnih i duhovnih vrijednosti treba da doprinesemo obnovi onih naših tradicija koje čine temelj srpskog svetosavskog identiteta. Ako je naša crkva žarište i središte tih vrijednosti škole i kulturne ustanove bi morale biti njenom svjetlošću obasjane.

Gospodo poslanici, sa približavanjem miru otvaraće se pitanja za koja već sada moramo pripremiti odgovore. Opredijelili smo se za višepartijski parlamentarni sistem različite političke interese, a njih kod Srba nikada nije bilo malo. Treba usmjeravati da se formulišu i javno artikulišu. Sistem izbornih zakona kojim će se regulisati pitanja političkih sloboda, ostvarivanja demokratije već sada treba stvarati. Mir nas ne smije zateći nepripremljene. Ma koliko naši neprijatelji suludo insistirali na nastavku rata mi moramo insistirati na obavezama koje je ova Skupština preuzela usvajanjem deklaracije o uspostavljanju mira. To znači da uporno i strpljivo moramo potražiti rješenja zajedničkog korištenja voda, električne energije saobraćajnica i drugo. Zbrinjavanje bolesnika i zdravstvenih ustanova, regulisanje statusa i razmjenu zarobljenika, korišćenje dokumentacije neophodne penzionerima i drugim građanima za ostvarivanje i drugo. Već danas moramo početi stvarati uslove da se građani koji su napustili svoja prebivališta zbog ratnih dejstava, osjećanja nesigurnosti lične i imovine po uspostavljanju trajnog mira vrate na

teritoriju Republike Srpske. Svim građanima druge nacionalnosti moramo garantovati prava po Ustavu. Mi smo te obaveze preuzeli i mi ih moramo ispuniti.

Ovo su gospodo poslanici osnovni ciljevi i koncepcije koje će ova Vlada pokušati ostvariti. Mi nemamo iluzija, itekako smo svjesni koliko će nam trebati hrabrosti da promijenimo ono što može promijeniti snage da podnesemo ono što se ne može promjeniti i mudrosti da razlikujemo prvo od drugog. Duboko sam svjestan činjenice sa ovakvim izazovima i iskušenjima da se mogu uhvatiti u košta samo pošteni sposobni dinamični hrabri i operativni ljudi. Zato sam u fazi pripreme prijedloga obišao svaki kutak naše države i tražio da čujem od ljudi na terenu ima li dovoljno takvih, na sreću ima. Dobio sam dosta kvalitetnih prijedloga da bi na kraju odabrao sledeći tim saradnika.

Potpredsjednike Vlade Branka Ostojića i dr. Vitomira Popovića.

Ministre, punovnika Dušana Kovačevića, Ratka Adžića, Jovu Rosića, prof. dr Aleksu Buhu, Petru Marković, Radoslava Brđanina, prof. dr Ljubomira Zukovića, magistra Milenka Stanića, Boru Bosića, magistra Borivoja Sendića, Dragana Kalinića, Miroslava Toholja, Dragana Đokanovića, Dragana Davidovića, Nedeljka Lajića i Velibora Ostojića, te sekretara Vlade Neđu Lakića u materijalu vam je podijeljen prijedlog sastava Vlade sa biografskim podacima za kandidate koji do sada nisu bili članovi Vlade. Gospodo poslanici, moji prijedlozi programa i sastava Vlade stoje vam na raspolaganju. (Aplauz).

PREDSJEDAVAJUĆI:

Zahvaljujem se prof. Lukiću i otvaram raspravu. Gospodo izvolite.

Gospodin GAVRIĆ:

Cijenjeno Predsjedništvo, cijenjeni poslanici i dragi gosti. Od ove Vlade naš narod a ja kao poslanik koji imam mandat tog naroda. Prvo pitanje na tom planu očekuje se od Vlade je uspostava civilne vlasti. Nažalost ona funkcioniše od slučaja do slučaja, od opštine do opštine, kako gdje, ali moramo ipak priznati da u većini slučajeva malte ne vlast se nalazi na ulici. Vlast se nalazi raspodijeljena između civilne vlasti zavisno od umješnosti koliko drže između vojske i pripadnika policije. Tri vlasti ne mogu funkcionisati i mora funkcionisati jedinstvena civilna vlast.

Drugo bitno pitanje je sprečavanje pljačke imovina Republike Srpske i povraćaj ukradene imovine koje se u slučaju preselila u Srbiju i Crnu Goru, jer mnogi naši Srbi su iskoristili razne povoljnosti a ja sam rekao na Skupštinama i potencirao to pitanje, uzalud nam Republika koja će biti opljačkana i u kojoj nećemo imati gdje da radimo nego ćemo ići na privremeni rad u

inostranstvo. Svjesni smo problema koji imamo po pitanju finansiranja vojske i policije. Problema finansiranja društvene djelatnosti a ja tvrdim da ima dovoljno para, ali nismo sposobni ili oni koji to rade nisu sposobni ili neće da naplate poreze i ostale dažbine. Tvrdim da se milioni maraka slivaju u privatne džepove zahvaljujući pogodnosti i ratnom stanju gdje se ne plaćaju uopšte porezi na najkrupnije stavke na naftu i druge derivate, cigarete i ostalu robu da i ne govorim.

Pitanje koje je značajno predsjednik je istakao i nadam se da će uskoro biti uspostavljen platni promet sa Saveznom Republikom Jugoslavijom. Isto tako mora se staviti pod lupu imenovanja koja je izvršila stara Vlada, mislim na imenovanja carina i određena preduzeća javnih treba ponovo staviti i ova Vlada ponovo da stavi pod lupu i ponovo pretrese to. Mnogo stvari ne funkcioniše i u oblasti carina, svjedok sam blizu sam carine i često je prolazim i činjenica je da više ostave više vremena pretresajući automobili nego kamjon koji i ne pogledaju šta izlazi iz naše republike. Stara Vlada je donijela niz primjedbi o maksimiranju cijena proizvoda koje uopšte ne funkcionišu i smatram da ova nova Vlada ne bi trebala tim da se bavi ako je to nemoguće sprovesti u praksi. Takođe formiranje određenih institucija koje smatram da nam sada nisu potrebne to je geološki zavod i neki slični vjerovatno ima nekih prečih koje treba da funkcionišu. Imamo još funkcionera koje je imenovala ova Skupština i Vlada koji se nalaze u inostranstvu i tamo rade, konkretno mislim na guvernera Narodne banke sjedište, sjedište Narodne banke u Banja Luci a ne znam koliko je puta taj guverner bio u Banjaluci. Takođe mislim da je svim ministrima koje imenuje ova Skupština mjesto da budu u Republici Srpskoj i da zajedno sa srpskim narodom koji tu žive podjele dobro i zlo. Briga za borce i invalide rata je jedna od naših najvećih briga nažalost i zbrinjavanje izbjeglica. Žalosno je da u pojedinim sredinama Srbi su u stanju da kažu da su im izbjeglice teže i da su oni što nam rade o glavi malte ne bili draži i bolji. Protiv tih pojava mi moramo da se borimo maksimalno.

Što se tiče vojske mi tu moramo izvršiti inventuru, smatram na pozadinu koja je pet puta brojnija od prve borbene linije treba pretrest i prekomandovati u prvu borbenu liniju ili je raspustiti koliko ih je a na prvoj borbenoj liniji nema ni 20% posto to odgovorno tvrdim. Prema tome zato nam se događa da u pozadini vode politiku i raspravljaju o onome što nisu kompotentni da raspravljaju. Prioritet ličnih dohodaka zaista mora da bude prioritet borcima. I još u oblasti informisana, imamo sredstva informisanja imamo relejne sisteme, ali nažalost smatram da u toj oblasti nismo iskoristili medije na pravi način. I poret dobrih medija pojedina mjesta su nam u blokadi dali mi to ne umijemo ili nećemo ali smatram da treba objektivno da informišemo naše građane o svemu što se događa. S nadom da će ova Vlada učiniti više i povući smjelije poteze nego ova prošla želim joj uspjeh.

Gospodin MALIDŽA:

Gospodine predsjedniče, dame i gospodo. Ja sam ovdje pažljivo saslušao program g. mandatara. Mislim da je u krajnjoj liniji obuhvatio jednu cjelovitu sliku. Nije, međutim zgore, dati određena težišta u jednom određenom radu. Ja bi napomenuo privredu osobito segment energetskog sistema, pokidani sistem, kao razumje se posledica rata, a i jednostavno nepripremnjenost za određene pozicije koje smo u ratnim dejstvima stvorili. Zbog toga je važno da se animiraju svi mogući eksperti i ljudi koji vrlo brzo mogu povezati i one raspoložive kapacitete oslanjajući se pomalo na savezne državu a i matične resurse da se proizvodnja oživljava. Samo tako ćemo animirati onu cjelokupnu pozadinu koja u ovom trenutku nije na frontu. Toliko hvala.

Gospodin ANĐELKO GRAHOVAC:

Gospodine predsjedniče, kolege poslanici. Ja ću samo kratko reći da pozdravljam ovaj program našeg predsjednika Vlade. Međutim, kao i do sada i na više mjesta i puta, ovakav program se može ostvariti samo uz optimalne uslove rada i predlažem kratko da sjedište Vlade bude u onom jestu gdje imaju za to potrebni uslovi. U našoj današnjoj Republici Srpskoj to je jedini grad Banja Luka to je grad koji može da zaista može da pomogne da se ovakav program odradi. Što se tiče samog programa mislim da je ipak trebamo otvoriti oči da se mi maksimalno moramo spremati za rat bez obzira na današnju našu odluku o prihvatanju ustavnih principa iz Ženeve mislim da naši neprijatelji neće to tako shvatiti kao mi i neće pružiti ruku pomirenja iz toga razloga mislim da treba da radimo na profesionalizaciji vojske da imamo jednu jaku profesionalnu vojsku i policiju i da se obezbjedimo što više materijalno. Takođe, bi htio da kažem jedno težište rada Vlade, a to je da se radi na održavanju i obnavljanju puta Banja Luka-Beograd jer je to vrlo bitna saobraćajnica od koje zavisi ne samo poljoprivreda nego i saobraćaj i privredne aktivnosti u svim regijama pogotovo u Semberiji i Krajini i Republici Srpskoj Krajini.

Gospodin KUPREŠANIN VOJO:

Gospodo srpska, želim da kažem nekoliko rečenica vezano za izlaganje predsjednika Vlade, budućeg predsjednika Vlade. Slušajući njegovo izlaganje u većini sam zadovoljan. Mislim da predsjednik Vlade u ratnim prilikama i u ovoj situaciji treba i mora da istakne prioritete.

Pod broj jedan: brzo i što hitnije završavanje rata, da bi doživjeli brzu i munjevitu pobjedu u ratu, mislim da je potrebno da se uspostavi socijalna jednakost svih stanovnika Republike Srpske. Da se ponište platni razredi i jednostavno da svaki Srbin ima obavezu da podnese podjednako teret ovog rata na sebi. Nesvatljivo je i da nedozvoljivo da najveći broj srpskih vojnika nekoliko je u rovu i ratuje, a veliki broj srpskih izroda, srpskih zelenaša, srpskih profitera i izdašno se bogati pred našim očima. Ako hoće predsjednik Vlade da spasi srpski narod. Ja ga iskreno molim da

istraje na tom zadatku i mislim da će on kao predsjednik srpske Vlade dobiti od naroda podržku i tek tako može da bude ova Vlada cijenjena.

Srbi u rasijanju, u inostranstvu izdašno pomažu srpsku vojsku, a tokovi novca su zaista nepoznati. Gro tog novca odlazi u privatne džepove, a srpski vojnik na prvoj liniji fronta nikada taj novac ne vidi. Ja predlažem pošto je formirana Vlada, imaćemo ministra vojske, da se formira fondacija srpski vojnik i da se imenuje direktor te fondacije. Da plakat tu fondaciju prati Kralja Petra I Karađorđevića, kako sa volujskom zapregom prelazi planine Albanije. Da se ta fondacija izmjesti izvan Jugoslavije i izvan Srpske Republike i da bude locirana negdje u Švajcerskoj kako bi se sprečila svaka manipulacija i svaka maliverzacija. Cilj te fondacije da se sa sigurnim sredstvima putem kamata finansiraju porodice poginulih boraca, da se školuju njihova djeca i da se finansiraju naši invalidi. To bi bili moji predlozi.

Gospodin DUKIĆ:

Program Vlade što je kraći i operativniji to je svakako bolje ja se nadam da će tako i biti. Postoji ogromno bogatstvo, bilo u objektima ili nekim drugim sredstvima koje je nekada pripadalo bivšoj Bosni i Hercegovini koje se nalazi ja se nadam još uvijek u Srbiji i Crnoj Gori za koju mi ne znamo još uvijek ko je koristi ima pretpostavki da je u rukama privatnih lica, kojekakvih organizacija, društava, firmi itd. Postoje tragovi o tome i ja predlažem da Vlada preko resornih ministarstava dođe do takvih informacija i da se jednostavno uzme u vlasništvo Vlade sva ta imovina koja neuzeta ili se koristi kako ne treba.

Ja nisam čuo da je pomenuto u programu pitanje trgovine. Mislim da je to vrlo ozbiljno pitanje. Danas kako se to radi radi se najviše kako ne treba. To se mora urediti da kažem međudržavnim dogovorom ili su to kompenzacije i stvoriti neke distributivne centre ali čini mi se da resorno ministarstvo te poslove mora uraditi što prije, samim tim razriješiće se i problem carina. Država mora biti zainteresovana da prati tokove na granici i ona mora biti efikasna. Ako je mi organizujemo sada što bolju i što efikasniju, nadam se da oni neće imazi priliku da naprave bolju. Znate o kome govorim. Osnovno je pitanje oživljavanja privrede o tome je bilo riječi i mislim da bez obzira na ovakvo stanje značajne rezerve treba pod hitno tome prihnuti. Osnovno je da se riješi pitanje energije i tamo gdje je ima da se što adekvatnije koristi što nije slučaj danas. Imaju određe ni neiskorišteni izvori energije koji se mogu aktivirati vrlo jednostavno se mogu popraviti određeni vodovi itd. Pitanje goriva gospodo ključno pitanje da bi opstali radili živjeli i radila privreda je pitanje snabdijevanja tržišta gorivom. TO ovdje nije pomenuto navodim to kao poseban problem. Vi znate da su granice zatvorene da nema deviza da se dovija kako ko stigne i bavi se tim poslom, puno ima tu šverca. Ja molim i tražim da se tome stane u kraj država mora biti zainteresovana da ubira carine i mora biti zainteresovana da ubira poreze, nisam siguran da se to danas radi a ima se podataka koliko je toliko tona ušlo na granicu. Formiranjem preduzeća javnih između ostalog i nekog Energopetrola, gospodo neće se taj problem razriješiti to je

bježanje od problema, to preduzeće nema snagu, nema devizna sredstva, nema potrebne veze koje su danas neophodne da bi se to rješavalo ne treba braniti da kogod može tim da se bavi poduslovom da je registrovan, država treba da je zainteresovana da od takvih naplati poreze i normalno u nekim granicama da se te cijene kreću. Po meni jedan od zadataka Vlade koliko večeras da se organizuju ekspertske grupe, obzirom da smo danas donijeli značajne odluke vezano za mirovne pregovore i mirovne procese se stvarno ozbiljno pripremimo, po pitanju određene dokumentacije, podataka, analiza, studija, ocjena itd. i da sa tim svim naoružamo naše pregovarače da mogu odraditi ono što nam je danas, odnosno od danas i najvažnije. To je pitanje razgraničenja, pitanje imovine i njene podjele. Ja posebno ističe pitanje podjele imovine na tim teritorijama i o izlaganjima kakva je situacija na tim teritorijama, u tom pogledu. Ja se nadam da ima i u Vladi i mimo Vlade ljudi dosta koji imaju podataka, a i volje da pomognu da se na ovome poslu odradi.

Gospodin KELEČEVIĆ:

Gospodine predsjedniče, cijenjeni poslanici, dragi gosti. Ja ću vrlo kratko, prvo bi podržao razmišljanja g. Grahovca, u vezi sa sjedištem Vlade, da ona treba da bude u Banjaluci ali na koncu konca to može da pričeka zbog trenutne političke situacije. Međutim, ja smatram kao prosvetni radnik i kao doskorašnji sekretar za obrazovanje Autonomne regije Krajina, da Ministarstvo prosvete treba da bude u Banja Luci. Tu svoju tvrdnju potkrijepljujem sledećim činjenicama.

Prvo, preko 95% visoko obrazovanih institucija nalazi se u Banjaluci, 80% srednjoškolskih institucija nalazi se u, na području bivše Autonomne regije Krajina, odnosno na području 25 opština, preko 70% osnovnog obrazovanja je gotovo većina kulturnih institucija.

Drugo, prosvetni radnici sa područja 25 opština bivše Autonomne regije Krajina nisu primili platu za decembar mjesec. Razumem da je teška situacija i da ima prioriteta, ali ne dozvoljavam i žao mi je i ne bi trebalo da se sve nevolje lome na nesretnoj prosveti i ucveljenoj prosveti. Ja ovdje imam neke podatke koje ću ovdje i da iznesem. Naime, doprinos za visoko obrazovanje iznosi 1,5% od ličnog dohotka i od dohotka od poljoprivrede, za visoko obrazovanje iznosi 3,5%, juče sam razgovarao sa g. ministrom Zukovićem koji mi je rekao da je vrlo malo novca stiglo na Sokolac, gdje se nalazi finansijsko sjedište Republike SrpsKe, odnosno SDk gdje se slivaju pare, novci iz doprinosa. Međutim, ja sam otišao u SDK u Banjaluci i izvadio sam sledeći podatak za decembar mjesec. U periodu od 1.12. do 23.12.1992. godine, dakle iz prošlog mjeseca, iz doprinosa za osobno obrazovanje uplaćeno je 290 miliona dinara. Molim vas, 290 miliona trebalo bi da se nalazi na Sokocu, međutim po informaciji g. Zukovića tih para tamo nema (Komentari s mjesta i upozorenje da je ostupio od teme).

Htio sam da zamolim predsjednika Vlada da na jednoj sjednici razmotri samo jednu mogućnost. Da bar ti doprinosi za osnovno i srednje obrazovanje ostaju tamo da bi smo olakšali budžet Republike Srpske za isplatu ličnih dohodaka za visoko i srednje obrazovanje.

Gospodin MILOJEVIĆ:

Biću vrlo kratak, ono što nedostaje programu je pitanje rata. Ovo je ratna Vlada i čini mi se da današnjom odlukom o potpisivanju, mora se uočiti u programu Vlade da ulazimo u jednu novu fazu rata. Fazu dugoročnog rata. Ja sam to htio da postavim danas na Klubu poslanika, da li smo mi kao Vlada, kao narod, kao Skupština spremni da vodimo drgoročni rat. Umjesto obrazloženja samo neke naznake. Profesori na prištinskom Univerzitetu 3. godine ne dobivaju platu i istjerani su iz stanova, ali su svi ostali u Prištini, naši su svi pobjegli u maju. Neka mi neko kaže jesmo li mi spremni da vodimo dugoročni rat?

Gdje su profesori, gdje su naši direktori preduzeća, gdje su inženjeri, gdje su ekonomisti. Šta će se sutra dogoditi molim vas hoće li sutra još 400 hiljada ljudi preko Drine. S kim razvijati privredu. Mi nemamo te ocjene. Na početku rata plate su bile alpari sa Srbijom, osam mjeseci rata plate su 9 puta različite. Ko će ostati u ovoj Bosni mi nemamo ocjenu kojom privredom da raspolažemo sada mi vrlo lako kažemo imamo te kapacitete. Mi ne znamo gdje su kooperanti i da li ove tvornice kojima raspolažemo mogu da zaposle i desetinu ljudi koji se sada nominalno vode za su zapošljavani prije rata jer su sada kooperanti na drugim područjima. Mislim da bi trebalo da i Vlada u svom programu napravi strategiju borbe srpskog naroda za naše nacionalno oslobođenje, borbe koja se odnosi na Vladu kako voditi dugoročni iscrpljujući rat. Mi nemamo pretpostavke, mi nismo savladali ni naše ekonomske odnose ni sa Srbijom, a ne sa pravoslavnim svijetom. Muslimani su uspjeli da sastave islamsku konferenciju. Šta bi bili Muslimani bez islamske konferencije. Mi moramo savladati ekonomske odnose sa Srbijom. Toga u ovom programu nema i mi to moramo vrlo ozbiljno ukoliko hoćemo ozbiljno da radimo moramo vrlo ozbiljno raditi. Mi moramo savladati problem kadrova, ako se nama dogodi što se dogodilo Kninskoj Krajini da od 600 hiljada ljudi 300 hiljada napusti ako nama od 1.400.000 Srba 700 hiljada najkvalitetnijih Srba ode preko Drine. S kime ratovati i kako voditi privredu. Molim vas nemojte da ste nestrpljivi ja mislim da su ovo ozbiljna pitanja i ako neko ima prigovor neka kaže.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Možemo li konstativati da nema više diskutanata i možemo li preći na izjašnjavanje o programu Vlade prof. Lukića i o izboru predsjednika Vlade.

Pozivam poslanike da glasanjem se izjasne ko je za program g. Lukića i ko je za izbor predsjednika Vlade.

Ima li neko protiv?

Suzdržan?

Konstatujem da smo jednoglasno usvojili program Vlade i izabrali prof. dr Vladimira Lukić za predsjednika Vlade Republike Srpske.

Prof. Lukiću, da ne bi sada prekidali sjednicu ja vam u ime svih poslanika čestitam i želim da prvo opravdate naše povjerenje, a drugo da sličite srpskom narodu i svim onima koji u vas vjeruju.

Po proceduri prvo bi predsjednik Vlade trebao da položi svečanu zakletvu i da on imenuje ministre. Pošto tu proceduru možemo malo pojednostaviti jer će poslije i predsjednik Vlade i drugi članog polagati zakletvu ima jedan poslanik koji nije položio zakletvu pa će ovo biti izbor, a verifikacije će biti onog momenta kada se položi zakletva za sve.

Je li se slažete?

Gospodo otvaram raspravu pod b), to je izbor Vlade. Izvolite. Ima li ko da želi da diskutuje.

Prof. MILANOVIĆ:

Ja bi htio u ime Skupštine da kažem, g. predsjedniče od ove Skupštine imaćete sigurno bezrezervnu podršku za sve ono što budete uradili za sreću i korist ovog naroda. Mi vam nećemo tutorisati kako ćete to raditi ali ćemo vas cijeniti po rezultatima. Zbog toga želim vam da nam na kraju mandata ostvarite Republiku Srpsku, da nam ostvarite ustavnost i zakonitost. Da ostvarite da u ovoj zemlji se ne isplati nepoštovanje zakona samo tako možemo biti efikasna država. Još jedanput dozvolite da vam čestitamo, a cijenićemo vas po rezultatima a ne po imenima.

PREDSJEDAVAJUĆI:

Prije nego što se izjasnimo za listu koju je predložio g. Lukić ja ću samo da ponovim:

Predložen je za ministra odbrane pukovnik Kovačević Dušan, za ministra unutrašnjih poslova g. Adžić Ratko, za ministra pravosuđa i uprave g. Rosić Jovo, za ministra inostranih poslova g. Aleksa Buha, za ministra finansija g. Marković Petra, za ministra saobraćaja i veza g. Lajić Nedeljko, za ministra obrazovanja nauke i kulture g. Zuković Ljubomir, za ministra trgovine i snabdijevanja g. Milenko Stanić, za ministra industrije i energetike g. Bosić Boro, za ministra šumarstva, poljoprivrede i vodoprivrede g. Sendić Boro, za ministra zdravlja, rada i socijalne zaštite g. Kalinić Dragan, za ministra informacija g. Toholj Miroslav, za ministra za pitanja boraca i žrtava rata g. Đokanović Dragan, za ministra za urbanizam, stambene i komunalne

djelatnosti i građevinarstvo g. Brđanin Radoslav, za ministra za vjere g. Davidović Dragan, za ministra bez portfelja g. Ostojić Velibor.

Gospodin Lukić se opredijelio da predloži dva potpredsjednika, za prvog potpredsjednika gospodin Ostojić Branko, za drugog g. Vitomir Popović i za sekretara Vlade g. Lakić Neđo.

Molim gospodu poslanike da se glasanjem izjasne za cjelokupnu listu pošto je to po Poslovniku i našem Ustavu tako stoji.

Ko je za? 40

Ko je protiv? 2

Ko je suzdržan? 6 suzdržanih. Nismo svi glasali.

Ja bi zamolio da se dizanjem ruke utvrdi kvorum. Molim vas 65 je poslanika nismo dobro izvršili glasanje. Ako utvrdim da nije dobro glasanje onda ima pravo da se ponovi. Molim da svaki od poslanika glasa.

Ko je za cjelokupnu listu koja je predložena za Vladu? 46

Ko je protiv? 1

Suzdržani? 6 suzdržanih.

Konstatujem da sa 46 glasova za, 1 protiv i 6 suzdržanih je usvojena lista koju je predložio g. Lukić Vladimir i konstatujem da je za ministra za Narodnu odbranu izabran Kovačević Dušan, za ministra unutrašnjih poslova g. Adžić Ratko, za ministra pravosuđa i uprave g. Rosić Jovo, za ministra inostranih poslova g. Aleksa Buha, za ministra finansija g. Marković Petra, za ministra saobraćaja i veza g. Lajić Nedeljko, za ministra obrazovanja, nauke i kulture g. Zuković Ljubomir, za ministra trgovine i snabdijevanja g. Milenko Stanić, za ministra energetike i industrije Bosić Boro, za ministra šumarstva, vodoprivrede i poljoprivrede g. Sendić Boro, za ministra rada, zdravlja i socijalne zaštite g. Kalinić Dragan, za ministra informacija g. Toholj Miroslav, za ministra za pitanja boraca i žrtava rata g. Đokanović Dragan, za ministra urbanizma, stambenih i komunalne djelatnosti i građevinarstvo g. Brđanin Radoslav, za ministra vjera g. Davidović Dragan, za ministra bez portfelja g. Ostojić Velibor, za potpredsjednika Ostojić Branko, i za drugog potpredsjednika g. Vitomir Popović, za sekretara Vlade g. Lakić Neđo.

Predsjedniku i članovima Vlade čestitam na izboru i želim vam mnogo uspjeha u radu za dobrobit Republike Srpske i srpskog naroda.

Molim predsjednika i članove Vlade da pred Skupštinom daju svečanu zakletvu. Molim sve prisutne da ustanu. Da li su svi ministri tu. Molim tekst zakletve.

/ zakletva /

Molim da zauzmemo svoja mjesta i da nastavimo sa radom.

Prelazimo na poslednju tačku današnjeg dnevnog reda to su poslanička pitanja.

Prof. MILJANOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, braćo poslanici, dame i gospodo. S obzirom da smo hristoljubiv i čestit narod predlažem da se danas dogovorimo da neko u bolnici gdje je operisan, jer je povrijeđen u vrijeme bijeljinske Skupštine obiđe dr Kerovića da mu zaželi ozdravljenje i pozdrav svih nas.

Drugo predlažem da se zainteresujemo za zdravlje i život i kako je naš kolega poslanik, g. Dušan Urošević koji je ostao u Zenici.

Treće u ime delegacije Vijeća sindikata Republike Srpske, a u Vijeću sam i ja što mi predstavlja čast. Predlažem da na jednom od zasjedanja razmatramo socijalno-ekonomsku situaciju u Republici Srpskoj.

PRESJEDAVAJUĆI:

Ovo su pitanja koja je prof. Miljanović uputio, mi ćemo to sa magnetofonske trake skinuti i uputiti Vladi što je za Vladu, a što je za službe uputiti određenim službama.

RAJKO KASAGIĆ:

U Republici Srpskoj ima samo jedan Univerzitet. Na tom Univerzitetu po odluci Vlade RK zabranjena je odbrana naučnih radova, magistarskih i doktorskih. Naime, zabranjen je rad organa koji odobravaju odbranu tih radova. Ministar za obrazovanje je upoznat sa tim i ja bi molio da odgovor do sada skinuo, ja bi molio (…) će Skupštine da to skine da normalno teku tokovi obrazovanja u našoj republici.

